32-ބ/19/2021

ބިލު ނަންބަރު:

31/08/2021

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ބިލު

ހެއްކާބެހޭ ބިލު

ބިލުގެ ސްޕޮންސަރ: [illegible]
[illegible]

ތާރީޚް: 30 އޯގަސްޓް 2021

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާ
ބަލައިގަތީ: Dhumain
ރ. ނަންބަރު: 4197
ލިބުނު ތާރީޚު: 30.8.21
ގަޑި: 14:39
ރިފަރކުރެވުނު ސެކްޝަން: D
ސެކްޝަނަށް ލިބުނު
1-9-2021

ބިލު ހުށަހަޅާ ސަބަބު

ސަރުކާރުން މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ ބޭނުމަކީ، 1976 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އަމަލުކުރަމުން އަންނަ ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނަކީ، ޒަމާނާ ބައްދަލު ޤާނޫނެއް ކަމުގައި ނުވާތީ، އޭގެ ބަދަލުގައި، އަންނަނިވި މައިގަނޑު އުސޫލުތައް ހިމެނޭގޮތުން، ހެއްކާބެހޭ ތަފްސީލީ ޤާނޫނީ އޮނިގަނޑެއް ތަޢާރަފުކުރުމެވެ.

- ހެކީގެ ބާވަތްތަކާއި، ހެކި ދަރަޖަކުރުވިގެންވާ ގޮތާއި، ހެކި ހުށަހެޅުމާއި، ހެކިބަސް ނެގުމާއި، ހެކި ވަޒަންކުރުމުގެ މިންގަނޑުތައް ކަނޑައެޅުން؛
- މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައާއި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައާއި އިސްލާމްދީނުގައި ޙައްދު އަދި ޤިޞާޞް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށްތައް ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހެކީގެ ނިސްބަތް ކަނޑައެޅުމާއި، ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާއާގުޅޭ އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުން؛
- ހެކި ހުށަހެޅުމަކާ ނުލައި، ސާބިތުވެގެންވާ ކަންކަމުގެ ގޮތުގައި، ކޯޓުން ބަލައިގަންނަން ކަންކަން ބަޔާންކުރުން؛
- ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅުމުން، އިމްތިޔާޒު ލިބިގެންވާ ކަންކަން ބަޔާންކުރުން؛
- އެނޫންވެސް ހެއްކާބެހޭ ޢާންމު އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުން.

ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ބިލު ހުށަހަޅާ މެންބަރު: [illegible] / [illegible]

ހެލްތާބެހޭ ބިލު

ފިހުރިސްތު

ފުރަތަމަ ބައި
ފެށުން

އެއްވަނަ ބާބު
ތަޢާރުފު

1. ތަޢާރުފާއި ނަން 1

2. ޤާނޫނުގެ ބޭނުން 1

3. ރަދީފު 2

4. ޤާނޫނު ހިނގާނެ ދާއިރާ 2

5. ޤާނޫނު މާނަކުރުން 4

6. އިސްލާމީ ޝަރީޢާއަށް ރިޢާޔަތްކުރެވޭނެ ހާލަތްތަކާއި އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލަށް އިސްކަންދެވޭނެ ހާލަތްތައް 5

ދެވަނަ ބާބު
މަޢްލޫމުތަކުގެ ރަދީފު

7. މަޢްލޫމުތަކުގެ އަސާސް 6

8. ހެކި 6

9. ހެކިބަސް 6

10. ހެކިބަސްދިނުން 7

11. ހެކިބަސް ނެގުން 7

12. ހެކިބަސް ދޭ މީހާ 7

13. ޚަބީރުގެ ރައުޔު 7

14. ސާބިތުވުން 7

15. ސާބިތުވުމުގެ އުސޫލު 7

16. ރައުޔު 7

17. ރީ-އެގްޒެމިންކުރުން 8

18. ކާޒީ ހެކި 8

19. ކިތާބީ ހެކި 8
20. ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރުން 8
21. އިޢްތިރާފު 8
22. އިޢްތިރާފުގެ އުސޫލު 8
23. އިޢުތިރާޟު 9
24. އިވުނުކަމަށް ބުނާ ހެކި 9
25. އިތުބާރުގެ އުސޫލު 9
26. އިޤްރާރު 9
27. އެގްޒެމިންކުރުން 9
28. ވާޤިޢާ 10
29. މާއްދީ ހެކި 10
30. ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ހެކި 10
31. ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެކި 10
32. ލީޑިންގ ސުވާލު 10
33. ގުޅުން ހުރުން 10
34. ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑު 10
35. ސާބިތުކުރަން އެހީވެދޭ ނިސްބަތް 11
36. ޝަފަހީ ހެކި 11

ދެވަނަ ބައި

ހެކި ހުށަހެޅުން

ތިންވަނަ ބާބު

ހެކީގެ ބާވަތްތައް

37. ވަސީލަތަށް ބުރަވެ ހެކި ބައިކުރެވޭ ގޮތް 11
38. ދަރަޖައަށް ބުރަވެ، ހެކި ބައިކުރެވޭ ގޮތް 12
39. ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ހެކި 12
40. ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެކި 13
41. ގުޅުމަށް ބުރަވެ، ހެކި ބައިކުރެވޭ ގޮތް 13

ހަތަރުވަނަ ބާބު

ޝަފަހީ ހެކި

42. ޝަފަހީ ހެކި ހުށަހެޅުން 14
43. ޝަފަހީ ހެއްކާ ގުޅޭގޮތުން މާއްދީ ހެއްކެއް ހުށަހެޅުން 16
44. ޝަފަހީ ހެކި ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި ލިޔުމީ ހެކި ހުށަހެޅުން 17

ފަސްވަނަ ބާބު

ހެކިބަސް ދޭ ފަރާތްތައް

45. ހެކިބަސްދޭ ފަރާތަށް ސީދާ ކަމެއް އެނގިފައި އޮތުމުން މެނުވީ އެކަމުގައި ހެކިބަސް ނުދިނުން 17
46. ހެކިބަސްދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި ފަރާތްތައް 17
47. ހެކިބަސް ދޭ މީހާގެ ކިބައިގައި ހުންނަންޖެހޭ ޝަރުތުތައް 18
48. ހެކިބަސް ދިނުމުގެ ޢަދުލުވެރިކަން ހުރުން 18
49. ހެކިބަސް ދިނުމުގެ ޢަދުލުވެރިކަން ފުރިހަމަނުވާ ފަރާތުގެ ހެކިބަސް 19
50. ކުޑަކުދިންގެ ހެކިބަސް 20
51. ހެކިބަސް ނަގައިދެންނުވާން ބާވަތްތައް 21
52. ހެކިބަސްދިނުން ލާޒިމުކުރުން 21
53. ހެކިބަސްދިނުން ލާޒިމުނުކުރެވޭ މީހުން 21
54. ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ހެކިބަސްދިނުމަށް ޢުޛުރުވެރިވުން 23
55. ހެކިބަސްދިނުމަށް ޢުޛުރުވެރިވުމުން ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައެޅުން 23
56. ހެކިބަސްދިނުމަށް ޢުޛުރުވެރިވެވޭން ކަންތައް 25

ހަވަނަ ބާބު

ލިޔުމީ ހެކި

އެއްވަނަ ބައި- ލިޔުމީ ހެކީގެ ބާވަތްތައް

57. ލިޔުމެއްގައިވާ އެއްޗެއް ސާބިތުކުރުން 25
58. ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ލިޔުމީ ހެކި 25
59. ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ލިޔުމީ ހެކި 26

60. އަތުލިޔުން ނުވަތަ ސޮއި ސާބިތުކުރުން 29
61. ރަސްމީ ލިޔުންތައް 29
62. އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުގެ ލިޔުންތައް 30
63. ރަސްމީ ލިޔުމުގެ އަސްލާ އެއްގޮތްކަން ބަޔާންކުރާ ކޮޕީ 30

ދެވަނަ ބައި- އިލެކްޓްރޯނިކް ހެކި

64. އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުން، ވަސީލަތް އަދި ޗާޓު 30
65. އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުން ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުކުރުން 31
66. އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމުގެ ސައްޙަކަން ސާބިތުކޮށްދިނުން 32
67. އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތުގެ ސައްޙަކަމާއި އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމުގެ ބަދަލުން ކަނޑައެޅުން 34

ތިންވަނަ ބައި- ކިތާބީ ހެކި ހުރެއްޖެނަމަ ޝަފަހީ ހެކި އެއްކިބާކުރުން

68. ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޝަރުތުތައް ލިޔުމަކުން ތިރިކޮށްފައިވުން 35
69. އަނގަބަހުން ދީފައިވާ އެއްބަސްވުންތަކާގުޅޭ ހެކި އެއްކިބާކުރުން 36
70. ދެންގަޑުމަތީ އުފަންނު ބަޔާން ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި ހެކި ހުށަހެޅުން 38
71. ލިޔުމެއްގައި އެއްބަސްވެފައިވާ ޝަރުޠެއް ބަދަލުވެފައިވާ ކަމަށް ހެކިބަސްދެވިދާނެ ގޮތް 39
72. ޤާނޫނުގެ 68 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 71 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ބާރުނުލާނެ ކަންކަމާއި އިސްތިސްނާތައް ނުހިނގުން 39

ހަތްވަނަ ބާބު
އިޤްރާރާއި އިޢުތިރާފު

73. ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައިވާ އިޢުތިރާފު 39
74. ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީސް ބޭރުގައި ދެވުން ތަންތަނުގައިވާ އިޢުތިރާފު 40
75. އިޢުތިރާފު ނުވަތަ އިޤްރާރުވާ މީހުންގައި ހުރުން ލާޒިމު ސިފަތައް 40
76. މަރު ބަލިގައިވާ މީހަކު ވާ އިޤްރާރު 41
77. މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޚަސްމުގެ ނުވަތަ ޚަސްމުގެ އޭޖެންޓެއް ވާ އިޤްރާރު 41
78. މީހަކު އަމިއްލައަށް ނުވަތަ ޢާއިލާގެ ފަރާތުން އެހެން މީހަކު ވާ އިޤްރާރު 42
79. ލިޔުމެއްގައިވާ ކަމަކާ ގުޅިގެން އަނގަބަހުން ދީފައިވާ އިޤްރާރު 42

80. މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅިދާނެ އިޤްރާރު 43
81. ބިރުދެއްކުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ވަކި ކަމެއް ކޮށްދިނުމަށް ދެވިފައިވާ ވަޢުދެއްގެ ސަބަބުން ވާ އިޢުތިރާފު ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅުން 43
82. ވަކި ކުށަކާ ގުޅިގެން މީހަކާ އިޢުތިރާފުވުން އާންމާއި އެ ކުށުގައި ބައިވެރިވާ އެހެން ފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭ ބޭނުންކުރުން. 43
83. އިޤްރާރަކީ ކާފީ ހެއްކެއް ކަމުގައި ނުބެލުން 44
84. އިޤްރާރުން ރުޖޫޢަވުން 44
85. އިޢުތިރާފުން ރުޖޫޢަވުން 44

އަށްވަނަ ބާބު

މާއްދީ ހެކި

86. މާއްދީ ހެކި ބަލައިގަތުން 44
87. ޑެމޮންސްޓްރޭޝަން ދައްކައިދިނުން 45
88. އޮޑިއޯ ނުވަތަ ވީޑިއޯ ބަޔާން 45
89. ފޮރެންސިކް ހެކި ހުށަހެޅުން 46
90. ބޭރު ޤައުމެއްގައި ހެދޭ ފޮރެންސިކް ހެކި 47
91. ފޮރެންސިކް ހެކިން ދެނެގަނެވޭ މައުލޫމާތު ދަފްތަރުކުރުމާއި ރައްކާކުރުން 47
92. ފޮރެންސިކް ހެކި ޤަބޫލުކުރުމުގެ ޝަރުޠު 47

ނުވަވަނަ ބާބު

ހެކިބަސް ނެގުން

93. ހެކިބަސް ދޭ މީހުން ކަނޑައަޅުން 48
94. ހުވާ މަތީ ހެކިބަސް ދިނުން 48
95. ތަރުޖަމާނުން 49
96. ހެކިބަސް ދޭ މީހުންނާ ސުވާލުކުރުމުގެ އުސޫލުތައް ކަނޑައަޅުން 50
97. ހެކިބަސް ނެގުމުގެ މަރުޙަލާތައް 51
98. އެގްޒެމިނޭޝަންކުރުމުގެ މަރުޙަލާ 51
99. ކްރޮސް-އެގްޒެމިނޭޝަންކުރުމުގެ މަރުޙަލާ 51
100. ރީ-އެގްޒެމިނޭޝަންކުރުމުގެ މަރުޙަލާ 52
101. ސުވާލުކުރެވިދާނެ ގޮތާއި ޖަވާބު ދެވިދާނެ ގޮތް 52

102. ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރި ފަރާތަކުން ހެކިބަސްދިނުން 53
103. ހަނދާން ތާޒާކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުން 54
104. އެގްޒެމިންކުރުމުގައި ނުވަތަ ރީ-އެގްޒެމިންކުރުމުގައި ލީޑިންގ ސުވާލުކުރުން 55
105. އެއްބާރުލުން ނުދޭ ހެކީން 56
106. ރީ-އެގްޒެމިންކުރުމުގައި ސުވާލުކުރެވޭނެ ދާއިރާ 57
107. ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރުމުގައި ސުވާލުތައް ނުކުރުމަށް ނުވަތަ ޖަވާބެއް ނުދިނުމަށް އެންގުން 57
108. ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރުމުގައި ލީޑިންގ ސުވާލުކުރުން 58
109. ތަޙްޤީޤީ އިދާރާއެއްގެ އޮފިސަރުން ބަޔާންދިނުން 59
110. ހެކިބަސްދޭ ފަރާތުގެ އަދުލުވެރިކަމާމެދު ސުވާލުއުފެދުން 60
111. ތަޢާރުޟުވާ ބަޔާން ހުށަހެޅުން 61
112. ހެކިބަސް ދޭ މީހުން ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރުން 61
113. ހެކިބަސްދިނުމަށް ހާޒިރުވުމުގެ އަމުރުކުރުމަކާ ނުލާ ހެކިބަސް ނެގުން 62

ތިންވަނަ ބައި
ހެކި ވަޒަންކުރުން

ދިހަވަނަ ބާބު
ގުޅުން ހުރުން

114. ގުޅުން ހުރި ހެކި 62
115. ގުޅުން ނެތް ސަބަބެއްކަމަށް ނުބެލުން 63
116. ގުޅުން ހުރި ހެކި ބަލައިގަތުން 63

އެގާރަވަނަ ބާބު
އިވުނުކަމަށް ބުނާ ހެކި

117. އިވުނުކަމަށް ބުނާ ހެކި 63
118. އިވުނު ކަމަށް ބުނާ ހެކީގެ ތެރެއިން ބަލައިގަނެވޭނެ ހެކި 64
119. އިވުނު ކަމަށް ބުނާ ހެކި ބަލައިގަނެވޭނެ ޙާލަތްތައް 67

ބާރަވަނަ ބާބު

ރައުޔުގެ އުސޫލު

120. ރައުޔު.......... 68

121. ޚަބީރުން ނޫން މީހުން ފާޅުކުރާ ރައުޔު ބަލައިގަތުން.......... 68

122. ޚަބީރުންގެ ރައުޔު ކޯޓަށް ބަލައިގަތުން.......... 69

ތޭރަވަނަ ބާބު

އިޢްތިރާފުގެ އުސޫލު

123. އިޢްތިރާފުގެ އުސޫލު.......... 70

124. އިޢްތިރާފުގެ އުސޫލުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ ކަންކަން.......... 70

ސާދަވަނަ ބާބު

ޝާހިދުވުމުގެ އުސޫލު

125. ޝާހިދުވުމުގެ އުސޫލު ބަލައިގަތުން.......... 71

126. ޝާހިދުވުމުގެ އުސޫލުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ ކަންކަން.......... 71

ފަނަރަވަނަ ބާބު

އިތުބާރުގެ އުސޫލު

127. އިތުބާރުކުރެވޭ ނިސްބަތުގެ އުސޫލު.......... 72

128. ކްރޮސް-އެގްޒެމިނޭޝަންކުރެވޭ ވަގުތު ނަފީކުރުމުގެ ގޮތުން ހުށަހަޅާ ހެކި.......... 73

129. ނުރަނގަޅު ނިޔަތް ސާބިތުކޮށްދޭ ހެކި.......... 73

ސޯޅަވަނަ ބާބު

އިމްތިޔާޒު ލިބިގެންވާ މުޢާމަލާތްތައް

130. ދުމަވިރިންގެ ދެމެދުގައި ދެކެވޭ ވާހަކައިން ލިބޭ އިމްތިޔާޒު.......... 74

131. ދައުލަތުގެ އިދާރާއެއްގައި ހުރި މަޢުލޫމާތު 75
132. ރަސްމީ މުޢާމަލާތްތަކަށް ލިބިގެންވާ ރައްކާތެރިކަން 75
133. ކުށެއް ކުރި ކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރާ ފަރާތަށް ލިބިދޭ ރައްކާތެރިކަން 75
134. ވަކީލާއި މުވައްކިލާ ދެމެދު ބަދަލުކުރެވޭ މަޢުލޫމާތަށް ލިބިދޭ ރައްކާތެރިކަން 75
135. ޤާނޫނީ ލަފާދޭ މީހުންނާއެކު ކުރެވޭ މުޢާމަލާތަށް ލިބިދޭ ރައްކާތެރިކަން 76
136. ނޫސްވެރިންނާއެކު ކުރެވޭ މުޢާމަލާތަށް ލިބިދޭ އިމްތިޔާޒު 77

ހަތަރުވަނަ ބައި

ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑާއި ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާ

ސަތާރަވަނަ ބާބު

ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑު

137. މަދަނީ މައްސަލަ 78
138. ޖިނާއީ މައްސަލަ 79
139. މަދަނީ މައްސަލަތަކުގެ އިތުރުން ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި މަދަނީ މިންގަނޑު ތަޠްބީޤުކުރެވޭނެ ހާލަތްތައް 79
140. އިސްލާމްދީނުގައި ޙައްދު އަދި ޤިޞާޞް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށްތައް ސާބިތުކުރުން 80
141. ހެކިބަސް ދޭ މީހުންގެ އަދަދު 81
142. އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ ހެކިބަސް 81
143. ޣައިރު މުސްލިމުންގެ ހެކިބަސް 82
144. ހެކި ހުށަހެޅުމެއް ނެތި ސާބިތުވެގެންވާ ކަންކަން 82

އަށާރަވަނަ ބާބު

ސާބިތުކޮށްދިނުމުގެ ޒިންމާ

145. އާންމު އުސޫލު 84
146. ހާއްސަ އުސޫލު 86

ފަސްވަނަ ބައި

އެހެނިހެން ކަންކަން

ނަވާރަވަނަ ބާބު

އާންމު ކަންކަން

147. ޓްރައިބިއުނަލްތަކާއި ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ހިންގުން 86

148. ގަވާއިދު ހަދައި ހިންގުން 87

149. އުވާލެވޭ ޤާނޫނު 87

150. ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން 87

151. މާނަކުރުން 87

بسم الله الرحمن الرحيم

ހެއްކާބެހޭ ބިލު

ފުރަތަމަ ބައި
ފެށުން

އެއްވަނަ ބާބު
ތަޢާރުފު

ތަޢާރުފާއި ނަން

1. (ހ) މިއީ، މަދަނީ މައްސަލަތަކާއި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ހެކިބަސް ނެގުމާއި، ހެކި ހުށަހެޅުމާއި، ހެކި ބަލައިގަތުމާއި، ހެކި ވަޒަންކުރުމުގައި ތަބާވާންޖެހޭ އުސޫލުތަކާއި، ކަމެއް ސާބިތުކުރުމަށް ހެކި ބޭނުންވާ ނިސްބަތާއި އެނޫންވެސް ހެއްކާބެހޭ އާންމު އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުމުގެ ޤާނޫނެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނަށް ކިޔާނީ، "ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނު" އެވެ.

ޤާނޫނުގެ ބޭނުން

2. މި ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަކީ، އަންނަނިވި މަޤްސަދުތައް ހާސިލުކުރުމެވެ.

(ހ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާއިން ކަފާލަތުކޮށްދީފައިވާ އިންސާފުން ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ޙައްޤު އެގޮތުގައި ކަފާލަތުކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ އެއް އުސޫލު ކަމުގައިވާ ހެކީގެ އުސޫލު ތަރުތީބުކޮށް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށް، ކަނޑައަޅައިދިނުން؛

(ށ) ހެކީގެ ބާވަތްތަކާއި، ހެކި ދަރަޖަކުރުވިގެންވާ ގޮތާއި، ގުޅުމަށް ބުރަވާ ހެކި ބައިކުރެވޭ ގޮތްތައް ބަޔާންކުރުން؛

(ނ) ހެކި ހުށަހެޅުމާއި، ހެކި ބަލައިގަތުމާއި، ހެކިބަސް ނެގުމާއި، ހެކި ވަޒަންކުރުމުގެ މިންގަނޑުތައް ކަނޑައެޅުން؛

(ރ) މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައާއި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ކަމެއް ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހެކީގެ ނިސްބަތް ކަނޑައެޅުން؛

(ބ) ހެކި ހުށަހެޅުމަކާ ނުލައި، ސާބިތުވެގެންވާ ކަންކަމުގެ ގޮތުގައި، ކޯޓުން ބަލައިގަންނަން ކަންކަން ބަޔާންކުރުން؛

(ޅ) ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުނަރުވެރިން، އިމްތިޔާޒު ލިބިގެންވާ ކަންކަން ބަޔާންކުރުން؛

(ކ) ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުން ހިނގާ ތަޙްޤީޤުތަކާއި އެފަދަ ތަންތަނުން ބޭރު މުއައްސަސާތަކުގައި ކަމާ ގުޅުންހުރި ނިސްބަތުން، މި ޤާނޫނުގެ އުސޫލުތައް ހިނގާނެ ކަމަށް ކަނޑައެޅުން.

ތަޢުރީފު 3. (ހ) މި ޤާނޫނު އެ މައްޗަށް ބިނާވެގެންވާ މައިގަނޑު މަފްހޫމުތައް، މި ޤާނޫނުގެ ދެވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ ލަފްޒުތަކާއި އިބާރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ޚާއްޞަ މާނަކުރުމެއް ދީފައިވާ ލަފްޒުތަކާއި އިބާރާތްތަކުގެ ތަޢުރީފު، މި ޤާނޫނުގެ 151 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

ޤާނޫނު ހިންގާނެ ފަރާތް 4. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންވެގެންވާ އުސޫލުތައް، އަންނަނިވި މުއައްސަސާތަކުގެ މައްޗަށް ހިންގާނެއެވެ.

(1) ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ކޯޓުތަކުގައި ހިނގާ މަދަނީ އަދި ޖިނާއީ މައްސަލަތައް؛

(2) ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ޓްރައިބިއުނަލްތަކުގައި ހިނގާ މައްސަލަތައް.

(ހ) ދައުލަތުގެ އިދާރާއަކުން ހިންގާ ތަޙްޤީޤެއްގައި ނުވަތަ އެފަދަ ތަނަކުން ބަލަމުންދާ މައްސަލައެއްގައި، ހެކިބަސް ނެގުމާއި، ހެކި ހުށަހެޅުމާއި، ހެކި ބަލައިގަތުމާއި، ހެކި ވަޒަންކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއް އެ އިދާރާއާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާނަމަ، އެ މަސްއޫލިއްޔަތާގުޅޭ ނިސްބަތަށް، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތައް އެ އިދާރާއަކުން ތަޙްޤީޤުކުރަމުންދާ ނުވަތަ ބަލަމުންދާ މައްސަލައެއްގެ މައްޗަށް ހިނގާނެއެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި، އަންނަނިވި ބާވަތުގެ މައްސަލަތައް ހިމެނެއެވެ.

(1) ކަމެއް ތަޙްޤީޤުކޮށް ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ބާރު ލިބިގެންވާ ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުން ތަޙްޤީޤުކުރާ ނުވަތަ ފިޔަވަޅުއަޅާ މައްސަލަތައް؛

(2) ދައުލަތުގެ އިދާރާއަކުން، އެ އިދާރާއެއްގެ ފެންވަރުގައި، ކަމެއް ތަޙްޤީޤުކޮށް، އެ އިދާރާގައި ހިމެނޭ މީހެއްގެ މައްޗަށް ތައުޒީރީ ފިޔަވަޅުއެޅުމުގެ ބާރު އޮވެގެން ބަލާ މައްސަލަތައް.

(ށ) ހެކިބަސް ނެގުމާއި، ހެކި ހުށަހެޅުމާއި، ހެކި ބަލައިގަތުމާ ގުޅޭގޮތުން މި ޤާނޫނުގައި ވަކި އުސޫލުތަކެއް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ އެކަންކަމާގުޅޭ ހަމަތައް ކަނޑައެޅުމުގެ ބޭނުމުގައެވެ. އެކަންކަމާގުޅޭ ތަފްޞީލީ އިޖްރާއަތުތަކެއް ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ މަދަނީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ [illegible] މި

ޤާނޫނުގައިވާ އުސޫލުތަކުން ނުގެނެވިއްޖެނަމަ ބަދަލުކުރަންވާނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި އެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޚާއްޞަ އިޖުރާއަތުތަކާ އެއްގޮތަށް ގުޅުވައިގެންނެވެ.

(ރ) މި ޤާނޫނުގެ 149 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޤާނޫނުތައް ފިޔަވައި، މި ޤާނޫނަށް ބަދަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ބަދަލުކުރަން ފަށާފައިވާ ނުވަތަ މި ޤާނޫނަށް ބަދަލުކުރަން ފެށުމުގެ ފަހުން ބަދަލުކުރަން ފަށާ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި، މި ޤާނޫނުގައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ހެއްކާބެހޭ ވަކި ޚާއްޞަ އުސޫލެއް ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައިވާނަމަ، އެ ޤާނޫނެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެ ޚާއްޞަ އުސޫލު، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންވެގެންވާ އުސޫލުގެ މައްޗަށް ހިނގާނެއެވެ. އަދި، އެ ނިސްބަތަށް، މި ޤާނޫނުގެ ކަމާބެހޭ އުސޫލު ހިފެހެއްޓިގެންވާނެއެވެ.

(ބ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ނުވަތަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއްގައި ބަލާ މައްސަލަތަކެއްގައި، ހެކިބަސް ނެގުމާއި ހެކި ހުށަހެޅުމާއި ހެކި ބަލައިގަތުމާއި ހެކި ވަޒަންކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން އެ މަޖިލީހުން ކަމާބެހޭ އުސޫލުތައް ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ މައްޗަށް ހިނގާނީ އެ އުސޫލުތަކެވެ. އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކަންކަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅުއްވަން އެ މަޖިލީހަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 88 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ލިބިދޭ އިމްތިޔާޒަށް މި ޤާނޫނުގެ ސަބަބުން ހުރަހެއްނާޅައެވެ.

ޤާނޫނު މާނަކުރުން

5. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި ވަކި ބަހެއް ނުވަތަ އިބާރާތެއް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތް، މި ޤާނޫނުގެ ދެވަނަ ބާބުގައިވާ މަފްހޫމުތަކުގެ ތަޢުރީފުގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާނަމަ، އެ ބަހަކަށް ނުވަތަ އިބާރާތަކަށް ދީފައިއެވަނީ އެ ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ މާނަކަމުގައެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގައި ވަކި ބަހެއް ނުވަތަ އިބާރާތެއް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތް،

މި ޤާނޫނުގެ 151 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ތަޢުރީފުގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާނަމަ، އެ ބަހަކަށް ނުވަތަ އިބާރާތަކަށް ދީފައިވާނީ އެ ތަޢުރީފުގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ މާނަކުރުމެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ ބަހެއް ނުވަތަ އިބާރާތެއް މި ޤާނޫނުގެ ދެވަނަ ބާބުގައިވާ މަފްހޫމްތަކުގެ ތަޢުރީފުގައި ނުވަތަ މި ޤާނޫނުގެ 151 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ތަޢުރީފުގައި މާނަކޮށްދީފައިނުވާ ހާލަތުގައި، އެ ބަހެއް ނުވަތަ އިބާރާތެއް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 (މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާނަމަ، އެ ބަހެއް ނުވަތަ އިބާރާތަކަށް ދީފައިވާނީ އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންވެގެންވާ މާނަކުރުމެވެ.

އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް ރިޢާޔަތްކުރުން [illegible] އިސްލާމްދީނުގެ އުސޫލް [illegible]

6. (ހ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައިވާ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި ޚާއްޞަ އުސޫލުތަކެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތެއްގައި މެނުވީ، މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމަށްފަހު، ހެކިބަސް ނެގުމާއި ހެކި ހުށަހެޅުމާއި ހެކި ބަލައިގަތުމާއި ހެކި ވަޒަންކުރުމާ ގުޅޭގޮތުންނާއި، ކަމެއް ސާބިތުކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކާ ގުޅޭގޮތުންނާއި، ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާއާ ގުޅޭގޮތުން އަމަލުކުރާނީ، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ. އަދި މި ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި ހެއްކާގުޅޭ ވަކި އުސޫލެއް ކަނޑައެޅިފައި ނެތް ކަންކަމުގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 142 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އެކަމެއް ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތަށް ކޯޓުތަކުން ރިޢާޔަތްކުރުމަކުން މި ޤާނޫނު ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.

(ށ) ދިމާވާ ވަކި ކަމެއްގައި އަމަލުކުރުމަކުން މި ޤާނޫނުގައި [illegible] އުސޫލެއް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ، އެކަމުގައި އަމަލުކުރަން [illegible] ޚާއްޞަ އުސޫލު އިސްލާމްދީނުގެ އުސޫލުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާނަމަ، އެ [illegible] އަމަލުކުރުމުގައި [illegible] އިސްލާމްދީނުގެ

އަސްލުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ހާއްސަ އުސޫލަށެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާއްސަ އުސޫލަށް އަމަލުކުރި ނަމަވެސް، އެފަދަ ހާއްސަ އުސޫލެއްގެ ދާއިރާގެ ތެރޭގައި ސާފުކޮށް ހިމެނިފައިވާކަމަށް ފެންނަން ނެތް ކޮންމެ ކަމެއްގައި އަމަލުކުރާނީ، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންވެގެންވާ އުސޫލަށެވެ.

ދެވަނަ ބާބު

މަޤްބޫލުކަމުގެ ޤަވާޢިދު

މަޤްބޫލުކަމުގެ އަސާސް **7.** މި ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 36 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ބަޔާންވެގެންވާ ތަފްޞީލުތަކާއި އިސްތިސްނާތަކާ، މި ޤާނޫނު އެ މައްޗަށް ބިނާވެގެންވާ މައިގަނޑު މަޤްބޫލުކަމެވެ. އެ މަޤްބޫލުކަމަކީ އެ މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ އަސްލު އެގޮތުގައި ދެމެހެއްޓުމަށާއި މި ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދު އެންމެ ފުރިހަމައަށް ހާސިލުކުރުމަށް މަގުފަހިކުރުމުގެ ބޭނުމުގައެވެ. މި ޤާނޫނުގެ ކޮންމެ މާއްދާއެއްވެސް ކިޔަންވާނީ، ނުވަތަ މާނަކުރަންވާނީ، އެ މަޤްބޫލުކަމަކާ ހިލާފުނުވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

ހެކި **8.** "ހެކި" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި ވާކަން ނުވަތަ ނުވާކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަންނާ ޝަފަހީ ހެއްކާއި، ލިޔުމުގެ ހެއްކާއި، މާއްދީ ހެއްކާއި، ޑިޖިޓަލް ހެއްކާއި، އަދި، އެހެން ކޮންމެ ބާވަތެއްގެ ހެއްކާއި، އެއިން ކޮންމެ ބާވަތެއްގެ ދަށުން ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭ ކަންކަމާއި އެއްޗެހިތަކާއި، ވިޔަސްނެވެ.

ހެކިބަސް **9.** "ހެކިބަސް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ހެކިބަސް ދޭ މީހާ، ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި، ހުވާކޮށްގެންނުވަތަ، އަނގަބަހުން ދޭ ބަޔާނެވެ. އަދި، ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ނަގާ އެފަދަ ބަޔާނެވެ.

ހެކިބަސްދިނުން

10. "ހެކިބަސްދިނުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] [illegible] އެ ސުވާލުތަކަށް ދޭ ޖަވާބުތަކެވެ. ނުވަތަ އެ ސުވާލުތަކަށް [illegible] ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ދޭ ބަޔާނެވެ.

ހެކިބަސް ނެގުން

11. "ހެކިބަސް ނެގުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ހެކިބަސް ދޭ މީހާއާ ޝަރީޢަތުގައި ސުވާލުކުރުމާއި [illegible] ކުރާ ސުވާލުކުރުމެވެ. ނުވަތަ [illegible] ކުރާ ސުވާލުތަކެވެ.

ހެކިބަސް ދޭ މީހާ

12. "ހެކިބަސް ދޭ މީހާ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ހެކިބަސްދިނުމަށްޓަކައި ކޯޓަށް ހާޒިރުވެ ހުރި މީހާއާއި، ޝަރީޢަތުގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހާއާއި، ޝަރީޢަތުގައި ހެކިބަސްދީފައިވާ މީހާއާއި، ޝަރީޢަތުގައި ހެކިބަސްދިނުމަށް ހާޒިރުވުމަށް އަންގާ މީހާ ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.

ޚަބީރުގެ ރައުޔު

13. "ޚަބީރުގެ ރައުޔު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވަކި ދާއިރާއަކުން ނުވަތަ ދާއިރާތަކަކުން ނުވަތަ ވަކި [illegible] ނުވަތަ [illegible] އެކަށީގެންވާ ވަކި [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] ނުވަތަ [illegible] ހުރި މީހަކު ކޮށް ދޭ ރައުޔެވެ.

ނާދިރުވުން

14. "ނާދިރުވުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ކަމެއް ނުވުން ގާތްވުމުގެ ނިސްބަތެވެ.

ނާދިރުވުމުގެ އުސޫލު

15. "ނާދިރުވުމުގެ އުސޫލު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވަކި މީހަކު ވަކި ކަމެއް ކުރި ދެ ޙާލަތެއްގައި ކަމުގައިވިޔަސް، އެ ދެ ޙާލަތުގެ އެއްގޮތްކަމުން ނުވަތަ އެ ދެ ޙާލަތުގައި ހިމެނޭ ކަންކަމުގެ އެއްގޮތްކަމުން، އެ ދެ ޙާލަތަކީ އިއްތިފާޤުން ހިނގާދިޔަ ދެ ޙާލަތް ކަމަށް [illegible] ނާދިރު ކަމެއް ކަމަށް ބަލައިގަތުމުގެ އުސޫލެވެ.

ރައުޔު

16. "ރައުޔު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، [illegible] ކުރި ކަމެއް، ނުވަތަ [illegible]

ތިމާގެ ސިކުނޑިން ވަޒަންކުރުމުން ތިމާއަށް އޭގެން ދޭހަވާ ދޭހަވުމަށެވެ. އަދި ކުރިމަތީގައިވާ ވާޤިޢާއާއި ނުވަތަ ވާޤިޢާތަކާއި ތިމާއަށް ފެނުމުން ނުވަތަ އަޑުއިވުމުން ނުވަތަ ތަޖުރިބާކުރެވުމުން، ތިމާއަށް އޭގެން ލިބިގަނެވޭ ދޭހަވެސް ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.

ރީ-އެގްޒެމިނޭޝަން

17. "ރީ-އެގްޒެމިނޭޝަން" ކަމަށް ބުނެފައި އޮވަނީ، މައްސަލައެއްގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ކްރޮސް-އެގްޒެމިނޭޝަން ނިމުމުން، އޭނާ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި ފަރާތުން އަލުން ސުވާލުކުރުމަށެވެ. ނުވަތަ އެ މަރުޙަލާގައި އޭނާއާ އެފަދައިން ކުރެވޭ ސުވާލުތަކަށެވެ.

ކާފީ ހެކި

18. "ކާފީ ހެކި" ކަމަށް ބުނެފައި އޮވަނީ، ކަމެއް ސާބިތުކުރުމަށް ހެކި ބޭނުންވާ މިންގަނޑަށް ފުދޭ ނިސްބަތަށް ލިބިފައިވާ ހެއްކަށެވެ. ނުވަތަ އެ މިންވަރަށް ހެކި ލިބިފައިވުމެވެ.

ކިތާބީ ހެކި

19. "ކިތާބީ ހެކި" ކަމަށް ބުނެފައި އޮވަނީ، [illegible] އުފެދިފައިވާ ވާޤިޢާއެއް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާ ލިޔުމެވެ.

ކްރޮސް-އެގްޒެމިނޭޝަން

20. "ކްރޮސް-އެގްޒެމިނޭޝަން" ކަމަށް ބުނެފައި އޮވަނީ، މައްސަލައެއްގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހާ، ހެކިބަސް ދޭ މީހެއްގެ ގޮތުގައި އޭނާ ހުށަހެޅި ފަރާތުން ސުވާލުކުރުން ނިމުމުން، އެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ އަނެއް ފަރާތުން ނުވަތަ ފަރާތްތަކުން، އެ ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ދިން ހެކިބަހުގެ މައްޗަށް އޭނާއާ ސުވާލުކުރުމަށެވެ. ނުވަތަ އެ މަރުޙަލާގައި އޭނާއާ އެފަދައިން ކުރެވޭ ސުވާލުތަކަށެވެ.

އިޢްތިރާފު

21. "އިޢްތިރާފު" ކަމަށް ބުނެފައި އޮވަނީ، ކުށެއް ވުން ގަބޫލުކުރުމުގެ ނިސްބަތަށެވެ.

އިޢްތިރާފުގެ އުސޫލު

22. "އިޢްތިރާފުގެ އުސޫލު" ކަމަށް ބުނެފައި އޮވަނީ، ދައުލަތުގެ ހެއްކެއް، [illegible] [illegible] ވެސް [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ ވެސް [illegible] ވެސް [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]

ގުޅުންހުރި ޙާލަތުގައިވެސް އޭނާ ޢަމަލުކުރި މާޒީވެ ގޮސްފައިވާ ޙާލަތުގައި އޭނާ ޢަމަލުކުރި ފަދައިން، ނުވަތަ މާޒީވެ ގޮސްފައިވާ ޙާލަތުގައިވެސް އޭނާ ޢަމަލުކުރި ވިސްނުމުގައިކަން ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ އުސޫލަށެވެ.

އިޢުތިރާފު

23. "އިޢުތިރާފު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ އޭނާއާމެދު ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށުގެ އެންމެހައި ޢުންޞުރުތަކާ، އެއްވެސް މަޖުބޫރުކުރުވުމެއް ނެތި، އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި އެއްބަސްވުން، އެ ކުށުގެ ޢަމަލުގެ ޒިންމާ އުފުލުމަށް އެއްބަސްވުމަށެވެ.

އިވުނުކަމަށް ބުނާ ހެކި

24. "އިވުނުކަމަށް ބުނާ ހެކި" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ހެކިބަސް ދޭ މީހާ، އޭނާގެ ހިއްސުތަކުން އޭނާއަށް ކަނޑައެޅިގެން ފެނުން ނުވަތަ އިވުން ނުވަތަ އިޙްސާސްކުރުމުން އެއްޗެއް ނުވަތަ ކަމެއް ބަޔާންކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، އެހެން މީހަކަށް ވަކި އެއްޗެއް ނުވަތަ ކަމެއް ފެނުނު ނުވަތަ އެހެން މީހަކަށް ވަކި އެއްޗެއް އަޑުއިވުން ކަމަށް ނުވަތަ އިޙްސާސްކުރެވުން ކަމަށް އެމީހަކު ބުނާ ބުނުމެއް، ހެކިބަސްދޭ މީހާއަށް އަޑުއިވުން ކަމުގެ މައްޗަށް ދޭ ހެކިބަހަށެވެ.

އިތުބާރުގެ އުސޫލު

25. "އިތުބާރުގެ އުސޫލު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ހެކިބަސް ދޭ މީހާގެ މައްޗަށް ނުވަތަ އޭނާ ދޭ ހެކިބަހުގެ މައްޗަށް ކޯޓަށް ބުރަވެ އިތުބާރުކުރެވިދާނެ ނިސްބަތް ތާއީދުކުރުމުގެގޮތުން ހެކި ހުށަހަޅުމުގެ އުސޫލުން، ނުވަތަ އެ އިތުބާރު ނެތިކުރުމުގެގޮތުން ހުށަހަޅާ ހެކި ހުށަހަޅުމުގެ އުސޫލަށެވެ.

އިޤްރާރު

26. "އިޤްރާރު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، [illegible] [illegible]، [illegible] ނުވަތަ ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައިވާ ކަމަށް، އަނގަބަހުން ނުވަތަ ލިޔުމުން ނުވަތަ ޢަމަލުން އެއްބަސްވުމަށެވެ.

އެގްޒެމިންކުރުން

27. "އެގްޒެމިންކުރުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މައްސަލައެއްގައި ހެކިބަސްދޭ މީހާއާ، ހެކިބަސް ދިނުމަށް އޭނާ ހުށަހެޅި ފަރާތުން ސުވާލުކުރުމަށެވެ. ނުވަތަ އޭނާއާ އެފަރާތުން ކުރާ ސުވާލުތަކަށެވެ.

ވާޤިޢާ

28. "ވާޤިޢާ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޝަރީޢަތުގައި އޮތް މައްސަލައެއް ސާބިތުވުމާއި ނުވުން އެ މައްސަލަ ބިނާވެގެންވާ ޙަޤީޤަތްތަކާއި އަސްލުތަކާއި ނުކުތާތައް ހިމެނޭގޮތުން، އެ މައްސަލައެއްގައި ސާބިތުކޮށްދޭންޖެހޭ ކޮންމެ ޙަޤީޤަތަކަށް ނުވަތަ އަސްލަކަށް ނުވަތަ ކަމަކަށް އިޝާރާތްކޮށް، 'ފެކްޓް' ގެ މާނައިގައެވެ.

މާއްދީ ހެކި

29. "މާއްދީ ހެކި" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ޝަރީޢަތުން ބަލައި ވަޒަންކުރުމަށް ހުށަހެޅޭ މާއްދީ ކޮންމެ އެއްޗަކަށެވެ.

ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ހެކި

30. "ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ހެކި" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އެ ހެއްކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ސީދާގޮތުގައި ސާބިތުވާ ހެއްކަށެވެ.

ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެކި

31. "ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެކި" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އެ ހެއްކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ސީދާގޮތުގައި ސާބިތުކޮށްނުދޭ، އެހެންނަމަވެސް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް އެހީތެރިވާ ހެއްކަށެވެ.

ލީޑިންގ ސުވާލު

32. "ލީޑިންގ ސުވާލު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ހެކިބަސް ނަގުމުގެ މަރުޙަލާގައި ހެކިބަސްދޭ މީހާ ސުވާލުކުރެވޭ ހިނދު، ކުރެވޭ ސުވާލަށް ހޯދުމަށް އެދޭ ޖަވާބުވެސް އެ ސުވާލުން ދޭހަވެގެންދާ ގޮތަށް ކުރާ ނުވަތަ ތަރުތީބުކުރާ ސުވާލަކަށެވެ.

ގުޅުން ހުރުން

33. "ގުޅުން ހުރުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މައްސަލައެއްގައި ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ވާޤިޢާއަކާއި، އެ ވާޤިޢާއެއް ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހެއްކާ ދެމެދު އޮންނަ ޤާނޫނީ އަދި މާއްދީ ގުޅުމަށެވެ.

ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑު

34. "ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މަދަނީ މައްސަލައެއްގައި ދައުވާއެއް ސާބިތުވާނެ މިންގަނޑު ކަމުގައި، ނުވަތަ ޖިނާއީ ކުށެއް ނުވަތަ އިސްލާމްދީނުގައި ޙައްދު އަދި ޤިޞާޞް ކަނޑައެޅިފައިވާ

ކުށެއް ސާބިތުވާން މިންގަނޑު ކަމުގައި މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މިންގަނޑެވެ.

ސާބިތުކުރުމަށް އެހީވެދޭ ނިސްބަތް

35. "ސާބިތުކުރުމަށް އެހީވެދޭ ނިސްބަތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައިވާކަން ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި ގުޅުންހުރި ކަމަށް ފެންނަ ހެކި، އެ ވާޤިޢާއެއް ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުންތެރިވާ ނުވަތަ އެހީތެރިވާ ނިސްބަތަށެވެ.

ޝަރުޢީ ހެކި

36. "ޝަރުޢީ ހެކި" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، [illegible] އުފެދިފައިވާ ވަކި ވާޤިޢާއަކާ ގުޅޭގޮތުން ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ހާޒިރުވެ ހުރެ، އެ މަޖިލީހުގައި އޭނާ އަނގަބަހުން ދޭ ހެކިބަހެވެ.

ދެވަނަ ބައި
ހެކި ހުށަހެޅުން

ތިންވަނަ ބާބު
ހެކީގެ ބާވަތްތައް

ވަސީލަތަށް ބަލައި ހެކި ބައިކުރެވޭ ގޮތް

37. ކޯޓަށް ހެކި ހުށަހަޅާ ވަސީލަތްތަކަށް ބަލައި، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނީ، އަންނަނިވި ތިން ބާވަތުގެ ހެކިތަކެވެ. ޝަރުޢީ ހެއްކާއި، ޤަރީނާ ހެއްކާއި، މާއްދީ ހެއްކެވެ.

(ހ) ޝަރުޢީ ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނީ، ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ހާޒިރުވެ ހުރެ، އޭނާގެ އަނގަބަހުން އެ މަޖިލީހުގައި ދޭ ބަޔާނެވެ.

(ށ) ޤަރީނާ ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނީ، މައްސަލައެއްގައި ހިމެނޭ ވާޤިޢާތަކުން ހެކީގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ހާމަކުރާ ދަލީލުތަކެވެ.

(ށ) މާއްދީ ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނީ، އަންނަނިވި ބާވަތުގެ އެއްޗެއްސެވެ.

(1) ކިތާބީ ހެއްކަންވެސް، ނުވަތަ ޝަފަހީ ހެއްކަންވެސް ނުވާގޮތުން، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާ މާއްދީ އެއްޗެހި؛

(2) ފޮރެންސިކް ހެކި؛

(3) ވަކި [illegible] ވަކިގޮތަކަށް ނެރެވޭ ނަތީޖާ ނުވަތަ ލޮގް؛

(4) ފިލްމާއި، ޗާޓާއި، ފޮޓޯއާއި އެފަދަ އެއްޗެހި؛

(5) ސައިންޓިފިކް ދަލީލްތަކާއި ތަޙްޤީޤުތަކުގެ ނަތީޖާ؛

(6) ކޯޓުގައި ހަދާ ނުވަތަ ދައްކާ ޑެމޮންސްޓްރޭޝަންތަކާއި އެކްސްޕެރިމަންޓްތަކާއި ގްރާފްތަކާއި ޗާޓުތައް؛ އަދި

(7) [illegible] ބޭނުންކޮށްގެން ހަދާ ނުވަތަ ދައްކާ އެއްޗެހި.

ދަރަޖައަށް ބުރަވެ، ހެކި ބައިކުރުވޭ ގޮތް

38. ކޯޓުން ބަލައިގަންނަ ހެކީގެ ތެރެއިން، ހެކީގެ ދަރަޖައަށް ބުރަވެ، ކޯޓުން ވަޒަންކުރާނީ ހެކި ބެހިގެންވަނީ، އަންނަނިވި ދެ ބަޔަކަށެވެ.

(ހ) ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ހެކި؛

(ށ) ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެކި.

ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ހެކި

39. (ހ) ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނީ، އެ ހެއްކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި [illegible]

ސާބިތުވާ ހެއްކެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ހެކީގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ، އަންނަނިވި ބާވަތުގެ ހެއްކެވެ.

(1) ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަމަށް މަންޒަރު ދުށް ނުވަތަ އަޑުއެހި މީހާ ދޭ ހެކިބަސް؛

(2) މައްސަލަ ބަރައްދުވާ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގައި ވާ އިޢުތިރާފު؛

(3) ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ޤިޔާސީ ހެކި.

ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެކި

40. (ހ) ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނީ، އެ ހެއްކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ސީދާގޮތުގައި ސާބިތުކޮށްނުދޭ، އެހެންނަމަވެސް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް އެހީތެރިވާނެ ހެއްކެވެ.

(ށ) ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެކީގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ، ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ހެއްކަށް ނުވާގޮތަށް ހުށަހަޅާ، އަދި މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ބަލައިގަނެވޭ ކޮންމެ ހެއްކެކެވެ.

ގުޅުމަށް ބުރަވެ، ހެކި ބައިކުރެވޭ ގޮތް

41. (ހ) ކޯޓަށް ބަލައިގަންނަ ހެކީގެ ތެރެއިން، ހެކި ވަޒަންކުރުމުގެ އުސޫލަށް ބިނާކޮށް، ކޯޓުން ވަޒަންކުރާ ހެކި ބެހިގެންވަނީ އަންނަނިވި ދެ ބައަށެވެ.

(1) މާއްދީގޮތުން ގުޅުން ހުރުން؛

(2) ޤާނޫނީގޮތުން ގުޅުން ހުރުން.

(ނ) މާއްދީގޮތުން ގުޅުން ހުރި ހެކި ކަމުގައި ބެލެވޭނީ، އެ ހެކެއް ބަލައިގަތުމުން، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ސީދާގޮތުގައި ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ބަރު ލިއްބައިދޭ ހެއްކާއި، އެ ހެކެއް ބަލައިގަތުމުން، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ސާބިތުކުރުމަށް އެހީތެރިވާނެ ހެއްކަށެވެ.

(ރ) ޤާނޫނީގޮތުން ގުޅުން ހުރި ހެކި ކަމުގައި ބެލެވޭނީ، އަންނަނިވި ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން ސަބަބަކަށްޓަކައި، އެ ހެކެއް ބަލައިގަތުމުން ޤާނޫނުއަސާސީން ނުވަތަ މި ޤާނޫނުން ނުވަތަ އެހެންވެސް ޤާނޫނަކުން މަނާނުކުރާ ހެއްކެވެ.

(1) ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ހޯދާފައިވާ ހެއްކަކަށްވުން؛

(2) މީހަކަށް މަޖުބޫރުކޮށްގެން ހޯދާފައިވާ ބަޔާނަކަށްވުން؛

(3) މި ޤާނޫނުގައި ހިމެނޭ ވަކި އުސޫލެއް މި ޤާނޫނުގައި އެހެން [illegible] ސަބަބުން [illegible] [illegible] ހެއްކަކަށްވުން.

ހަތަރުވަނަ ބާބު

ޝަފަހީ ހެކި

ޝަފަހީ ހެކި ހުށަހެޅުން **42.** (ހ) ލިޔުމަކުން ސާބިތުވާން އޮތް ވާޤިޢާއެއް ލިޔަވައި، އެހެން ވާޤިޢާއެއް ސާބިތުކުރުމަށް ޝަފަހީ ހެކި ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(ށ) ހެކިބަސްދޭ މީހާ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދޭ ޝަފަހީ ހެކި ވާންވާނީ، ހެކިބަސް ދޭ ކަމެއް، އޭނާއަށް އަމިއްލައަށް ތަޖުރިބާކުރިފައިވާ ގޮތް ބަޔާންކުރުމުގެ ގޮތުން ސަރީޙަ އިބާރާތުން، ތެދުބަހުން ދޭ ހެކިބަހަކަށެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ހެކިބަސްދޭ ފަރާތަށް އަމިއްލައަށް ކަމެއް ތަޖުރިބާކުރެވިފައިވުން ކަމަށް ބެލެވޭނީ، ވަކި އެއްޗެއް ނުވަތަ ކަމެއް އޭނާއަށް ކަނޑައެޅިގެން ފެނުމަކުން ނުވަތަ އިވުމަކުން ނުވަތަ އެހެންނެވެސް ގޮތަކުން އޭނާގެ ހިއްސުތަކުން ކަނޑައެޅިގެން އިޙްސާސްކުރެވިފައިވުމަށެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ނ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ހެކިބަސް ދޭ މީހާއަށް އަމިއްލައަށް ތަޖުރިބާކުރެވިފައިވާ އެއްޗެއް ނުވަތަ ކަމެއް ބަޔާންކުރުމުގެގޮތުން ދޭ ހެކިބަހި، އަންނަނިވި ފަދައިން ދޭ ހެކިބަހެވެ.

(1) ހެކިބަހި، ފެނުން ކަމެއް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ދޭ ހެކިބަހެއްނަމަ، އެ ހެކިބަހެއް ވާންވާނީ، އެމީހެއްގެ ލޮލުން ފެނުނު ކަމެއް ތެދުބަހުން ބަޔާންކޮށްދޭ ހެކިބަހަކަށެވެ.

(2) ހެކިބަހި، އަޑުއިވުން ކަމެއް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ދޭ ހެކިބަހެއްނަމަ، އެ ހެކިބަހެއް ވާންވާނީ، އެމީހަކަށް ސީދާ އަޑުއިވުނު ކަމެއް ތެދުބަހުން ބަޔާންކޮށްދޭ ހެކިބަހަކަށެވެ.

(3) މި އަކުރުގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާއި (2) ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ބާވަތްތަކުގެ އިތުރުން، ހެކިބަސް ދޭ ކަމަކީ، ހިއްސުތަކުން ނުވަތަ އެހެންނެވެސް ގޮތަކުން އިޙްސާސްކުރެވޭ ޗީޒުގެ ކަމެއްނަމަ، އެ ހެކިބަހެއް ވާންވާނީ، އެމީހަކަށް އިޙްސާސްކުރެވުނު ކަމެއް ތެދުބަހުން ބަޔާންކޮށްދޭ ހެކިބަހަކަށެވެ.

(ބ) ހެކިބަސްދޭ ފަރާތުން ދޭ ހެކިބަހި، ވަކި ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން އޭނާ ގަބޫލުކުރާ ރައުޔު ކަމަށްވާނަމަ، ނުވަތަ އޭނާ ދެކޭގޮތް ބުނެފައިވާ ސަބަބުތައް ކަމަށްވާނަމަ، އެ ހެކިބަހެއް ވާންވާނީ، އެކަމެއްގެ

ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އޭނާ ދެކޭގޮތް ނުވަތަ އެ ސަބަބުތައް ތެދުބަހުން ބަޔާންކޮށްދޭ ހެކިބަހެކެވެ.

(ޅ) ވަކި ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ޚަބީރެއްގެ ރައުޔާއި، އެ ރައުޔު ބިނާކޮށްފައިވާ ސަބަބުތައް ބަޔާންކޮށް، އާންމުކޮށް ގަންނަން ލިބެން ހުންނަ ފޮތެއްގައި ލިޔެފައިވާ ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، އަންނަނިވި ހާލަތުތަކުގައި އެ ފޮތެއްގެ އެ ލިޔުން ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(1) އެ ލިޔުން ލިޔުނު މީހާ މަރުވެފައިވާނަމަ؛

(2) އެ ލިޔުން ލިޔުނު މީހާ ހޯދައި ނުފެނިފައިވާނަމަ؛

(3) އެ ލިޔުން ލިޔުނު މީހާ ހެކިބަސްދިނުމަށް ނުކުޅެދިފައިވާނަމަ؛

(4) އެ ލިޔުން ލިޔުނު މީހާ ހެކިބަސްދިނުމަށްޓަކައި ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރުވުން އޮތީ އެކަށީގެންވާ ވަރަށްވުރެ ދިގު މުއްދަތެއް ހޭދަވެގެން ކަމުގައި ޝަރީޢަތަށް ގަބޫލުކުރެވޭނަމަ؛

(5) އެ ލިޔުން ލިޔުނު މީހާ ހެކިބަސްދިނުމަށްޓަކައި ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރުވުން އޮތީ އެކަށީގެންވާ ވަރަށްވުރެ ބޮޑު ކޮށްގެން ކަމުގައި ޝަރީޢަތަށް ގަބޫލުކުރެވޭނަމަ.

ޝަފަހީ ހެއްކާ ގުޅޭގޮތުން މާއްދީ ހެއްކާ ހުށަހެޅުން

43. މާއްދީ އެއްވެސް އެއްޗެއް ވުޖޫދުގައިވާ ކަމަށް ނުވަތަ އެ އެއްޗެއް އޮތް ހާލަތާ ގުޅޭގޮތުން ހެކިބަސް ދޭ މީހާ [illegible] ހެކިބަސް ދީ ހާލަތުތަކުގައި، އެ ހެކިބަހަށް [illegible] މާއްދީ އެއްވެސް އެއްޗެއް ކޯޓަށް ބަލަން ބޭނުންވެއްޖެ ހިނދެއްގައި، އެ އެއްޗެއް ކޯޓަށް [illegible]

އެންގިދާނެއެވެ.

ޝަރުޢީ ހެކި ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި ޤަރީނާ ހެކި ހުށަހެޅުން

44. ޝަރުޢީ ހެކި ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައިވެސް، މައްސަލައިގައި ސާބިތުކުރަން ބޭނުންވާ ވާޤިޢާއަކާ ގުޅުންހުރި ލިޔުން، އެ މައްސަލަ ސާބިތުކުރަން ބޭނުންވާ ޤަރީނާ ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

ފަސްވަނަ ބާބު

ހެކިބަސް ދޭ ފަރާތްތައް

ހެކިބަސްދޭ ފަރާތަށް ސީދާ ކަމެއް އެނގިފައި އޮވެގެން މެނުވީ އެކަމުގައި ހެކިބަސް ނުދިނުން

45. ވަކި ވާޤިޢާއެއް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ހެކިބަސް ދޭ ފަރާތަކަށް ހެކިބަސް ދެވޭނީ، އޭނާ އަމިއްލައަށް އެކަމެއް ތަޖުރިބާކުރެވިފައިވާ ކަމަށް ބެލުމަށް ކާފީ ހެކި ހުށަހަޅާފައިވާނަމައެވެ.

ހެކިބަސްދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި ފަރާތްތައް

46. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާ ހިނދަކު، ހެކިބަސް ދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި ކޮންމެ ފަރާތަކަށް، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައިވާކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ހެކިބަސް ދެވިދާނެއެވެ.

(ށ) އަންނަނިވި ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވާ މީހަކު، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައިވާކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ހެކިބަސްދިނުމަށް ޤާބިލު މީހަކު ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.

(1) މި ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވާ މީހަކު ކަމުގައިވުން؛ އަދި

(2) ހެކިބަސް ދޭންވާނީ ތެދު [illegible] [illegible] ޤާބިލުކަން ހުރި މީހަކު ކަމުގައިވުން؛ އަދި

(3) ކުރެވޭ ސުވާލު ވިސްނައިގަތުމަށް ނުވަތަ ދެނެގަތުމަށް ނުވަތަ އެއަށް ދޭން ޖަވާބު ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ ކުޅަދުންތެރިކަން ހުރި މީހަކު ކަމުގައިވުން.

ހެކިބަސް ދޭ މީހާގެ ގޮތުގައި ހުންނަންޖެހޭ ޝަރުތުތައް

47. (ހ) ހެކިބަސް ދޭ މީހާގެ ގޮތުގައި އަންނަނިވި ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވާންވާނެއެވެ.

(1) އުމުރުން 15 (ފަނަރަ) އަހަރު ފުރިފައިވާ ފަރާތެއް ކަމުގައިވުން؛

(2) ބުއްދި ސަލާމަތުން ހުރި މީހަކު ކަމުގައިވުން؛

(3) ހެކިބަސް ދިނުމުގެ އަދުލުވެރިކަން ފުރިހަމަވާ މީހަކު ކަމުގައިވުން؛

(4) މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ޙާލަތްތަކުގައި، މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ހެކިބަސްދިނުމަށް ކޯޓުން ލާޒިމުކުރާ ކުރުން ފިޔަވައި، އިތުރު އެއްވެސް އެހެން މަޤްބޫލުކުރެވޭފަދަ ސަބަބު، އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ކަމުގައިވުން.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުތުތަކުގެ އިތުރުން، ހެކިބަސް ދޭ މީހައަކީ މުސްލިމަކު ކަމުގައި ވާންޖެހޭނީ ކަމަށް އިސްލާމްދީނުގެ އަސާސެއްގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަންކަމުގައި، ހެކިބަސް ދޭ މީހައަކީ މުސްލިމަކު ކަމުގައިވާންޖެހޭނެއެވެ.

ހެކިބަސް ދިނުމުގެ އަދުލުވެރިކަން ހުރުން

48. (ހ) ކޯޓުން އެހެން ގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައި ހިނދަކު، މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތްތައް ފިޔަވައި، އެހެން ފަރާތްތަކަކީ، ހެކިބަސް ދިނުމުގެ އަދުލުވެރިކަން ފުރިހަމަވާ ފަރާތްތަކެއް ކަމުގައި ބަލަންވާނެއެވެ.

(ށ) ހިޔަބަސްދޭ ފަރާތުގެ ތެދުވެރިކަމާއި އިންސާފުވެރިކަމާމެދު ސުވާލު އުފެދޭ ފަރާތްތަކަކީ، ހިޔަބަސް ދިނުމުގެ ޢަދުލުވެރިކަން ގެއްލިފައިވާ ފަރާތްތަކެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، އަންނަނިވި ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ސާބިތުވެ ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރަމުންދާ ފަރާތަކީ، އެފަރާތެއްގެ ތެދުވެރިކަމާއި އިންސާފުވެރިކަމާމެދު ސުވާލު އުފެދިފައިވާ ފަރާތެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.

(1) ޤަތުލުގެ ކުށް؛

(2) ދޮގުހެކި ދިނުމުގެ ކުށް؛

(3) ވައްކަން، ބޮކަން، ޚިޔާނާތް އަދި ފޭރުމުގެ ކުށްތައް؛

(4) އޮޅުވާލުމާއި މަކަރާއި ހީލަތް ހެދުމުގެ ކުށްތައް؛

(5) ކޮރަޕްޝަނުގެ ކުށްތައް؛

(6) އެނޫންވެސް އޮޅުވާލުމުގެ ޢަމަލުތަކުގެ ވައްކަމާ އެކުލަވާ ކުށްތައް.

ހިޔަބަސް ދިނުމުގެ
ޢަދުލުވެރިކަން ފުރިހަމަނުވާ
ފަރާތުގެ ހިޔަބަސް

49. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރު އެހެން އެއްޗަކަށްވެސް، ވަކި ވާޤިޢާއަކާ ގުޅޭގޮތުން ކޯޓަށް ހެކިކަމަށްވާ މިންވަރަށް ހިޔަބަސް ދޭނެ އެހެން ފަރާތެއް ނެތް ޙާލަތްތަކުގައި، ހިޔަބަސްދިނުމުގެ ޢަދުލުވެރިކަން ފުރިހަމަނުވާ ފަރާތްތަކުގެ ހިޔަބަސް ބަލައިގަނެވިދާނެކަމަށް މި ޤާނޫނު ހުއްދަކޮށްދެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އިސްތިސްނާ، މި ޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ

މާއްދާގެ (ށ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކުށެއް ސާބިތުވެފައިވާ ފަރާތަކާ ގުޅޭގޮތުން ނުހިނގާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ހިމާޔަތް ދިނުމުގެ އަދުލުވެރިކަން ފުރިހަމަކުރަންވާ ފަރާތެއްގެ ހިމާޔަތް ހޯދުން ބަލައިގަންނަންވާނީ، މި ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާއާއި 47 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ފުރިހަމަވާންޖެހޭ އެހެން ޝަރުތުތައް އެ ފަރާތުގެ ކިބައިގައި ފުރިހަމަވާނަމައެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ނަގާ ހިމާޔަތަކީ، މި ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ހިމާޔަތުގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނެ ހިމާޔަތަކަށް ނުވާނެއެވެ.

ކުޑަކުދިންގެ ހިމާޔަތް **50.** (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރު އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ވަކި ވާލިދައިނާ ގުޅޭގޮތުން ކާފި ހެއްކަކަށްވާ މިންވަރަށް ހިމާޔަތް ދޭން އެހެން ފަރާތެއް ނެތް ހާލަތެއްގައި، އުމުރުން 15 (ފަނަރަ) އަހަރު ފުރިފައިނުވާ ކުޑަކުއްޖެއްގެ ހިމާޔަތް ބަލައިގަތުމަކަށް މި ޤާނޫނު ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ކުޑަކުއްޖެއްގެ ހިމާޔަތް ހޯދުން ނަގަންވާނީ، އެ ކުއްޖާއަކީ ބާލިޣުވެފައިނުވާ ކުއްޖެކަށްވުމާއެކު، މި ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާއާއި 47 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ފުރިހަމަވާންޖެހޭ އެހެން ޝަރުތުތައް އެ ކުއްޖާގެ ކިބައިގައި ފުރިހަމަވާނަމައެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ކުޑަކުއްޖެއްގެ ހިމާޔަތް ނެގުމުގައި، މި ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހިމާޔަތް ދޭ ފަރާތުން ކުރަންޖެހޭ ހުވާކުރުން ކުޑަކުއްޖާގެ މައްޗަށް މަޖުބޫރުކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ނަގާ ހެކިބަހަކީ، މި ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނެ ހެކިބަހެއް ނޫނެވެ.

(ބ) މި ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާއި، މި މާއްދާގެ (ށ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އެ މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަނުވާ ބާވަތަކުގައި ނެގޭ ކުޑަކުދިންގެ ހެކިބަސް ކޯޓަށް ބަލައިގަނެވޭނެ ކަމުގައި ވަކި ޤާނޫނެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާނަމަ، އެ ޤާނޫނެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބާވަތްތަކުގައި، އުމުރުން 15 (ފަނަރަ) އަހަރުން ދަށުގެ ކުޑަކުދިންގެ ހެކިބަސް ބަލައިގަތުމަށް މި ޤާނޫނުން ހުރަހެއްނާޅައެވެ.

51. **ހެކިބަސް ނަގައިގެންނުވާނެ ބާވަތްތައް**

މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިގެން އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހިނދަކު، ހެކިބަސް ދޭ މީހާއަކީ މައްސަލައިގެ ފަރާތަކާ [illegible] ޤަރާބާތްތެރިކަމެއް އޮތް ނުވަތަ މައްސަލައިގެ ފަރާތަކާ ޢަދާވާތްތެރިކަމެއް އޮތް މީހަކު ކަމުގައިވާނަމަ، އެ މައްސަލައެއްގައި އެ މީހެއްގެ ހެކިބަސް ނަގައިގެންނުވާނެއެވެ.

52. **ހެކިބަސްދިނުން ލާޒިމުކުރުން**

މި ޤާނޫނުގައި އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހިނދަކު، ހެކިބަސްދިނުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި ކޮންމެ މީހަކީ، ހެކިބަސްދިނުމަށް ކޯޓަށް ލާޒިމުކުރެވިދާނެ މީހެކެވެ.

53. **ހެކިބަސްދިނުން ލާޒިމުނުކުރެވޭނެ މީހުން**

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 52 ވަނަ މާއްދާ އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ހެކިބަސް ދޭ މީހާ [illegible] އަންނަނިވި ބާވަތްތަކުގެ [illegible] ބާވަތެއް ވުޖޫދުގައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] ބާވަތްތަކުގައި، ހެކިބަސްދިނުމަށް އެމީހަކު ލާޒިމުކޮށްގެންނުވާނެއެވެ.

(1) ވަކި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓަށް [illegible] [illegible]؛

(2) ވަކި ވާޤިޢާއަކާ ގުޅޭގޮތުން ކާފީ ހެއްކަށްވާ މިންވަރަށް ހެކިބަސް ދޭނެ އެހެން މީހުން ލިބުން؛

(3) ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައެއްގައި ފަނޑިޔާރުކަން ކުރާ މީހަކީ އެ މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން ހެކިބަސް ދޭންޖެހުން؛

(4) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތުގައި ފިޔަވައި، ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތެއް، އެ މައްސަލައިގައި ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ހެއްކަކަށް ވާންޖެހުން؛

(5) ޖިނާއީ ދައުވާއެއް ކުރަނީ އެކަކަށްވުރެ ގިނަ މީހުންގެ މައްޗަށް، އެއް ދައުވާއެއްގެ ގޮތުގައި، އެ އެންމެންގެ މައްޗަށް އެކުގައި ކުރުމުގައިވާނަމަ، އެމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކަށް އެމީހުންގެ ތެރެއިން އަނެއް މީހާގެ މައްޗަށް ހެކިބަސް ދޭންޖެހުން؛

(6) ޑިޕްލޮމެޓިކް އިމްތިޔާޒު ލިބިގެންވާ ފަރާތްތަކާއި، ހެކިބަސް ދިނުމަށް ހާޒިރުކުރުމުން ޤާނޫނަކުން އިމްތިޔާޒު ލިބިގެންވާ ފަރާތްތައް.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (6) ވަނަ ނަންބަރު އެހެން އޮތްކަމުގައިވިޔަސް، ޖިނާއީ ދައުވާއެއް އެކަކަށްވުރެ ގިނަ މީހުންގެ މައްޗަށް ކުރަނީ ވަކިވަކި ދައުވާތަކެއްގެ ގޮތުގައި ކުރުމުގައިވާނަމަ، އެމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކަށް އެމީހުންގެ ތެރެއިން އެހެން މީހާގެ މައްޗަށް، އެއްކޮޅަށް ނުވަތަ ދެކޮޅަށްވެސް، ހެކިބަސް ދެވިދާނެއެވެ.

(ނ) ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތް، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން

ހެކިބަސް ދޭ މީހެއްގެ ގޮތުގައި ހާޒިރުކުރަން މި ޤާނޫނުން ހުއްދަކުރާ ބާވަތްތަކުގައި، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ހެކިބަސް ދެވިދާނެއެވެ.

ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ހެކިބަސްދިނުމުން އުޒުރުވެރިވުން

54. (ހ) ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހާއަކީ، ކުށުގެ ދަޢުވާލިބޭ މީހާގެ އަންނަނިވި ބާވަތުގެ ގުޅުމެއް އޮތް މީހަކު ކަމުގައިވާނަމަ، އޭނާގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރެވޭ ކުށާ ގުޅުންހުރި ހެކިބަސްދިނުމަށް، ނުވަތަ ކުށުގެ ދަޢުވާލިބޭ މީހާއާއި އޭނާއާ ދެމެދު ހިނގާފައިވާ މުވާސަލާތެއްގެ މަޢުލޫމާތެއް ދިނުމަށް، އެ ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން ހެކިބަސް ދޭ މީހެއްގެ ގޮތުގައި ހާޒިރުވެ ހެކިބަސްދިނުމުން އޭނާއަށް އުޒުރުވެރިވެވިދާނެއެވެ.

(1) އަނބިމީހާ ނުވަތަ ފިރިމީހާ؛

(2) މައިންބަފައިން ނުވަތަ ބެލެނިވެރިޔާ؛

(3) ދަރިއެއް.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތެއް ހެކިބަސްދިނުމަށް އަންގާ ވަގުތު، އޭނާއަށް އެ ޙައްޤު އޮތްކަން އެނގިފައިނުވިނަމަވެސް، އޭނާއަށް އެ ޙައްޤު އޮތްކަން އެނގުމާއެކު، ހެކިބަސް ދިނުމުން އޭނާއަށް އުޒުރުވެރިވެވިދާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، އަނބިމީހާ ނުވަތަ ފިރިމީހާ ކަމަށް ބުނެވިފައި އެވަނީ، ކުށުގެ ޢަމަލު ހިނގިއިރު އޭނާ އިނދެގެން އުޅުނު އެހެންނަމަވެސް ވަރިކޮށްފައިވާ ފަރާތެއްވެސް ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.

ހެކިބަސްދިނުމަށް

55. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 54 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މީހަކު ހެކިބަސްދިނުމަށް

ޢުޛުރުވެރިވުމުން ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައެޅުން

ޢުޛުރުވެރިވެއްޖެ ހިނދެއްގައި، އޭނާއަށް ހެކިބަސްދިނުން ޙާޟިރުކުރަން ޖެހޭކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ކޯޓުން ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(1) އޭނާ ހެކިބަސްދީފިނަމަ، އޭނާއަށް އެއްވެސް ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަން؛

(2) އޭނާ ހެކިބަސްދީފިނަމަ، އޭނާއާއި ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ދެމެދު އޮތް ގުޅުމަށް އެއްވެސް ހީނަރުކަމެއް އަތުވެދާނެކަން؛

(3) އޭނާ ހެކިބަސްދީފިނަމަ އޭނާއަށް ދިމާވެދާނެ ނުރައްކަލާއި އޭނާ ހެކިބަސްނުދިނީމަ ދިމާވެދާނެ ގެއްލުމާ އަޅާބަލާއިރު، އިސްކަން ދޭންޖެހޭނީ ކޮން ކަމަކަށްކަން؛

(4) ކުށުގެ ދަޢުވާކުރެވޭ މީހާގެ މައްޗަށް އުފުލިފައިވާ ދަޢުވާގެ ކުޑަބޮޑުމިން؛

(5) ހެކިބަސްދޭންޖެހޭ މީހާ ދޭންޖެހޭ ހެކިބަހުގެ މުހިއްމުކަމާއި، އެ ހެކިބަސް، ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް އެހީތެރިވާނެ ނިސްބަތް؛

(6) އޭނާ ހެކިބަސް ދޭ ވާޤިޢާ ގުޅޭގޮތުން ހެކިބަސް ދޭން އެއްބަސްވާ އެހެން މީހަކު ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބިފައިވާކަން ނުވަތަ ނޫންކަން؛

(7) ކުށުގެ ދަޢުވާލިބޭ މީހާއާ ހެކިބަސް ދޭ މީހާއާ ހުރި ގުޅުމުގެ ބާވަތް؛

(8) ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ދޭ ހެކިބަހުގައިވާ މަޢުލޫމާތަކީ، އޭނާއާއި ކުށުގެ ދަޢުވާލިބޭ މީހާއާ ދެމެދު އޮތް ގުޅުމުގެ މައްޗަށް އިތުބާރުކޮށް ސިއްރުގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްޗެއް ހާމަކުރަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތެއްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން.

ހެކިބަސްދިނުމަށް އުޒުރުވެރިވެވޭނެ ކަންތައް

56. މި ޤާނޫނުގެ 54 ވަނަ މާއްދާ އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ޖިނާއީ ބޮޑު ކުށެއްގެ ދައުވާއެއްގައި ވަކި ވާޤިޢާއަކާ ގުޅޭގޮތުން ކާފީ ހެއްކަކަށްވާ މިންވަރަށް ހެކިބަސް ދޭން އެހެން ފަރާތެއް ނެތް ހާލަތެއްގައި، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތަކާ ގުޅޭގޮތުން މި ޤާނޫނުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެގެންވާ އުސޫލު ނުހިނގާނަމަ، އެފަރާތެއް އެފަދަ ކުށެއްގެ ދައުވާއެއްގައި ހެކިބަސްދިނުމަށް މަޖުބޫރުކުރުމުގެ ބާރު، ކޯޓަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

ހަވަނަ ބާބު

ކިތާބީ ހެކި

އެއްވަނަ ބައި - ކިތާބީ ހެކީގެ ބާވަތްތައް

ލިޔުމުގައިވާ އެއްޗެއް ސާބިތުކުރުން

57. ލިޔުމުގައިވާ އެއްޗެއް އަންނަނިވި ދެ ގޮތުގެ ތެރެއިން ގޮތަކަށް، ހެކި ހުށަހަޅައިގެން ސާބިތުކުރެވިދާނެއެވެ.

(ހ) ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ކިތާބީ ހެކި؛

(ށ) ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ކިތާބީ ހެކި.

ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ކިތާބީ ހެކި

58. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 57 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ކިތާބީ ހެއްކަކީ ކިތާބީ ހެކީގެ [illegible]

ހުށަހަޅާ ލިޔުމެއްގެ އަސްލެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިސްތިސްނާ ހާލަތްތަކުގައި މެނުވީ، ލިޔުމެއްގައިވާ އެއްޗެއް ސާބިތުކުރުމަށް، ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ލިޔުމީ ހެކި ހުށަހަޅައިގެންނުވާނެއެވެ.

ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ލިޔުމީ ހެކި

59. (ހ) ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ލިޔުމީ ހެކިއަކީ، މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތްތަކުގައި މެނުވީ ޝަރީޢަތަށް ބަލައިގަންނާނެ ހެއްކެއް ނޫނެވެ.

(ށ) ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ލިޔުމީ ހެކީގެ ގޮތުގައި، އަންނަނިވި އެއްޗެހި ހިމެނެއެވެ.

(1) އަސްލާ އެއްގޮތް ކަމަށް ބަޔާންކުރާ ކޮޕީ؛

(2) ލިޔުމުގެ އަސްލު ނުގެއްލޭނެކަން ޔަޤީންވާ ފަދަ މެޝިނެއް ނުވަތަ އެހެން ވަސީލަތެއް ބޭނުންކޮށްގެން އެ ލިޔުމުގެ އަސްލުން ނަކަލުކޮށްފައިވާ އަދި އޭގެ ޞައްޙަކަން ޔަޤީންކޮށްދެވިފައިވާ ކޮޕީ.

(ނ) އަންނަނިވި ހާލަތްތަކުގައި، ލިޔުމެއް ވުޖޫދުގައިވާކަން ނުވަތަ ނުވާކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، ނުވަތަ އެ ލިޔުމެއް އޮތް ހާލަތު ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، ނުވަތަ އެ ލިޔުމުގައިވާ އެއްޗެއް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ފުރަތަމަ ދަރަޖައިގެ ލިޔުމީ ހެކި ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(1) ލިޔުމެއްގެ އަސްލު އޮތީ އަންނަނިވި ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ފަރާތެއްގެ [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible]

ކަމަށްވެފައި، އެ ލިޔުން ހުށަހެޅުމަށް ކޯޓުން އެންގުމުން، އެ ލިޔުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިނުވުން:

i. އެ ލިޔުން އެމީހަކާ ދެކޮޅަށް ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މީހާ؛

ii. ކޯޓުގެ އިޖްރާއާތު ނުހިނގާ ތަނެއްގައި ހުރި މީހެއް؛

iii. އެ ލިޔުން ހުށަހެޅުމަށް ގާނޫނީގޮތުން ޢާޖިޒުވާ މީހެއް.

(2) އެ ލިޔުން އެމީހަކާ ދެކޮޅަށް ސާބިތުކުރަން ހުށަހެޅިފައިވާ މީހާ ނުވަތަ އޭނާ ތަމްސީލުކުރާ މީހަކު އެ ލިޔުމުގެ އަސްލު ވުޖޫދުގައިވާ ކަމާމެދު ނުވަތަ ނުވާކަމާމެދު، ނުވަތަ ލިޔުން އޮތީ ބާވަތު ނުވަތަ ލިޔުމުގައިވާ އެއްޗަކާ ގުޅޭގޮތުން ލިޔުމުން އިޢުތިރާޒުކޮށްފައި އޮތުން؛

(3) އެ ލިޔުމުގެ އަސްލު ގެއްލިފައިވުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ނެތިގޮސްފައިވުމުގެ ސަބަބުން، ނުވަތަ ހެކި ހުށަހަޅާ ފަރާތުގެ ފަރުވާކުޑަކުރުމެއް ނުވަތަ އިހުމާލެއް ނުހިމެނޭ އެހެން ކަމެއް ދެދުވެރިވުމުގެ ސަބަބުން އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި އެ ލިޔުން ކޯޓަށް ހުށަހެޅުން ނެތުން؛

(4) ލިޔުމެއްގެ އަސްލަކީ، ފަސޭހައިން އެއް ތަނުން އަނެއް ތަނަށް ގެންދެވޭފަދަ އެއްޗަކަށް ނުވުން؛

(5) ލިޔުމެއްގެ އަސްލަކީ، ސަރުކާރުގެ ރަސްމީ ލިޔުމަކަށްވުން؛

(6) ލިޔުމެއްގެ އަސްލަކީ، އެ ލިޔުމުގެ އަސްލާ އެއްގޮތް ކަމަށް ބަޔާންކުރާ ކޮޕީ ކޯޓަށް ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅަން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން ހުއްދަކުރެވިފައިވާ ލިޔުމަކަށްވުން؛

(7) ލިޔުމެއްގެ އަސްލަކީ، ތަފާތު ގިނަ ލިޔުންތަކެއްގެ މައްޗަށް އެކުލެވޭ ލިޔުމެއް ކަމަށްވެފައި، އެ ލިޔުންތަކުން ސާބިތުކުރަން ބޭނުންވާ ކަމަކީ އެ ލިޔުންތައް އެކުގައި ބެލުމުން ފެންނާން ނަތީޖާއެއް ކަމަށްވާނަމަ، އެ ލިޔުންތައް ކޯޓުން ބެލުމަކީ ދަތިކަމެއް ކަމަށްވުން.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާއި، (3) ވަނަ ނަންބަރާއި، (4) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ޙާލަތުތަކުގައި، ލިޔުމުގައިވާ އެއްޗަކާ ގުޅޭގޮތުން ހުށަހަޅާ ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެކި ޝަރީޢަތަށް ގަބޫލުކުރެވޭނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ޙާލަތުގައި، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ލިޔުމުން ވާ އިޤްރާރު ޝަރީޢަތަށް ގަބޫލުކުރެވޭނެއެވެ.

(ޅ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ (5) ވަނަ ނަންބަރާއި، (6) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތްތަކުގައި، އެ އަސްލުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ލިޔުމުގެ އަސްލާ އެއްގޮތް ކަމަށް ބަޔާންކުރާ ކޮޕީ ފަދައި ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ އެހެން ހެކިއެއް ޝަރީޢަތަށް ގަބޫލުކުރެވޭނެއެވެ.

(ކ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ (7) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތުގައި، އެ އަސްލުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ މީހަކު، އެ ލިޔުންތަކުގެ [illegible] އެ

ލިޔުންތަކުން ދޭހަވާ އާންމު ނަތީޖާ ގުޅޭގޮތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

އަތުލިޔުން ނުވަތަ ސޮއި ސާބިތުކުރުން

60. ލިޔުމެއް ނުވަތަ ލިޔުމެއްގެ ވަކި ބައެއް ލިޔެފައިވަނީ، ނުވަތަ ލިޔުމެއްގައި ސޮއިކޮށްފައިވަނީ، ވަކި މީހަކު ކަމަށް ބުނާނަމަ، އެ މީހަކު ލިޔެފައިވާ ކަމަށް ބުނާ ބައި ލިޔެފައިވީ އޭނާކަން، ނުވަތަ އެ ލިޔުމުގައި ސޮއިކޮށްފައިވީ އޭނާކަން، އެ ލިޔުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ސާބިތުކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

ރަސްމީ ލިޔުންތައް

61. ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ލިޔުންތަކަކީ ރަސްމީ ލިޔުން ކަމުގައި ބެލޭނެއެވެ.

(ހ) ދައުލަތުގެ އިދާރާއަކުން ކޮށްފައިވާ ކަންކަން ނުވަތަ ހިންގާފައިވާ ހަރަކާތްތައް އެ ދައްކަން އުފެދޭ ގޮތަށް، އެ އިދާރާއަކުން ނުވަތަ ދައުލަތުގެ އެހެން އިދާރާއަކުން އުފައްދާ ނުވަތަ އެކުލަވާލާ ލިޔުން؛

(ށ) ދައުލަތުގެ އިދާރާއަކުން ކޮށްފައިވާ ކަންކަން ނުވަތަ ހިންގާފައިވާ ހަރަކާތްތައް އެ އިދާރާއަކުން ނުވަތަ ދައުލަތުގެ އެހެން އިދާރާއަކުން ރިކޯޑުކޮށްފައިވާ ލިޔުން؛

(ނ) ދައުލަތުގެ އިދާރާގެ މާނައިގައި ހިމެނޭ ބޭރު ޤައުމުގެ އިދާރާއަކުން ކޮށްފައިވާ ކަންކަން ނުވަތަ ހިންގާފައިވާ ހަރަކާތްތައް އެ ދައްކަން އުފެދޭ ގޮތަށް އެއިން ތަނަކުން އުފައްދާ ނުވަތަ އެކުލަވާލާ ލިޔުން؛

(ރ) ދައުލަތުގެ އިދާރާގެ މާނައިގައި ހިމެނޭ ބޭރު ޤައުމުގެ އިދާރާއަކުން ކޮށްފައިވާ ކަންކަން ނުވަތަ ހިންގާފައިވާ ހަރަކާތްތައް އެއިން ތަނަކުން ރިކޯޑުކޮށްފައިވާ ލިޔުން؛

(ބ) ދައުލަތުގެ އިދާރާއަކުން ބަލަހައްޓާ އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުގެ މައުލޫމާތު ހިމެނޭ ރަސްމީ ރިކޯޑު.

އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުގެ ލިޔުންތައް

62. ރަސްމީ ލިޔުން ފިޔަވައި އެހެން ކޮންމެ ލިޔުމަކީ، އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުގެ ލިޔުން ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.

ރަސްމީ ލިޔުމުގެ އަސްލާ އެއްގޮތްކަން ބަޔާންކުރާ ކޮޕީ

63. މި ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ރަސްމީ ލިޔުމެއްގެ އަސްލާ އެއްގޮތް ކަމަށް ބަޔާންކުރާ ކޮޕީއަކީ ސައްޙަ ކޮޕީއެއް ކަމަށް ބެލޭނީ، އެ ކޮޕީއާ ގުޅޭގޮތުން އެ ލިޔުން ބެލެހެއްޓުމާ ހަވާލުވެ ހުރި ދައުލަތުގެ މުވައްޒަފު އަންނަނިވި ކަންކަން ފުރިހަމަކޮށްފައިވާނަމައެވެ.

(ހ) އެ ލިޔުމުގެ ކޮޕީގައި، އެ ކޮޕީއަކީ ލިޔުމުގެ ނުވަތަ ލިޔުމުގެ ބައެއްގެ އަސްލާ އެއްގޮތް ކޮޕީއެއްކަން ބަޔާންކުރާ ތައްގަނޑު ޖަހާފައިވުން؛

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ތައްގަނޑު ޖަހާފައިވުމާއެކު، އެ ތައްގަނޑު ޖެހި ތާރީޚާއި، އެ ތައްގަނޑު ޖެހި މުވައްޒަފުގެ ނަމާއި މަޤާމު ބަޔާންކޮށްފައިވުން؛

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ މުވައްޒަފަކީ، އެ މުވައްޒަފަކު މަސައްކަތްކުރާ އިދާރާގެ ސިއްކަޖެހުމުގެ ހުއްދަ އޮތް ފަރާތެއް ކަމަށްވެފައި، އެ ކޮޕީގައި އެ އިދާރާގެ ސިއްކަޖަހާފައި އޮތުން.

ދެވަނަ ބައި - އިލެކްޓްރޯނިކް ހެކި

އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުން، ވަސީލަތް އަދި ޑޭޓާ

64. މި ބާބުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި އަންނަނިވި އިބާރާތްތަކަށް ދީފައި އެވަނީ، އެ އިބާރާތްތަކަށް ތިރީގައި ދީފައިއެވާ މާނަކުރުމެވެ.

(ހ) "އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ކޮމްޕިއުޓަރ ސިސްޓަމެއް ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން ޑިވައިސްއެއްގައި ނުވަތަ އެފަދަ ސިސްޓަމެއް ނުވަތަ ޑިވައިސްއެއް މެދުވެރިކޮށް އެއްވެސް ވަސީލަތެއްގައި، ރެކޯޑުކޮށްފައިވާ ނުވަތަ ރައްކާކޮށްފައިވާ، އަދި މިހެން ނުވަތަ ކޮމްޕިއުޓަރ ސިސްޓަމަކުން ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން

ޑިވައިސަކަށް [illegible]، ނުވަތަ [illegible] ގޮތަށް ހުންނަ ޑޭޓާ
އަށެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި، ޑިސްޕްލޭކޮށްފައިވާ ނުވަތަ ޕްރިންޓްކޮށްފައިވާ
ނުވަތަ ޖެނެރޭޓްކޮށްފައިވާ ނުވަތަ އެހެން ގޮތަކަށް އެ ސިސްޓަމަކުން
ނުވަތަ ޑިވައިސްއަކުން [illegible] ޑޭޓާ ހިމެނެއެވެ.

(ޏ) "އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އެ އެއްޗެއްގައި ނުވަތަ އެ އެއްޗެއް [illegible] ޑޭޓާ ރައްކާކޮށްފައިވާ ނުވަތަ [illegible] ކޮމްޕިއުޓަރ ސިސްޓަމް ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން ޑިވައިސްއާއި، އިލެކްޓްރޯނިކް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރވެސް ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.

(ސ) "ޑޭޓާ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މަޢުލޫމާތު ނުވަތަ މަފްހޫމް، ކޮންމެ ސިފައެއްގައިވިޔަސް ތަމްސީލުކުރާ ކޮންމެ އެއްޗަކަށެވެ.

އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުން ޝަރީޢަތަށް ގަބޫލުކުރުން

65. (ހ) ވަކި ލިޔުމަކީ އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމަކަށްވުމީ، ހަމައެކަނި އެ ސަބަބަކަށްޓަކައި އެ ލިޔުން ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިނުގަތުމަކީ، މަޤްބޫލު ސަބަބެއް ނޫނެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިގެން އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާނަމަ، އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމަކީ އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތެއް ބޭނުންކޮށް [illegible] ކުރުމުގެ ތެރޭގައި ޖެނެރޭޓްކޮށްފައިވާ ލިޔުމުގައި ކަމަށްވާނަމަ، އެ ލިޔުމުގައި ހިމެނޭ [illegible] [illegible]، އެ ލިޔުން ނުވަތަ އެ ލިޔުމުގައި ހިމެނޭ ބަޔާނެއް، ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނެއެވެ.

(ނ) އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމެއް ޖެނެރޭޓްކޮށްފައިވާ ސީދާ އެ ލިޔުން ޖެނެރޭޓްކުރި އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތް [illegible] ކަމުގައިވީނަމަވެސް ނުވަތަ އެކަމަށް އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތެއް

ބޭނުންކޮށްގެން ކަމުގައިވީނަމަވެސް، އަދި އެ ލިޔުން ތައްޔާރުކުރުމުގައި ސީދާގޮތުން ނުވަތަ ނުސީދާގޮތުން މީހެއްގެ ބައިވެރިވުން ލިބިފައިވީނަމަވެސް، އެ ލިޔުން ތައްޔާރުކޮށްފައިވަނީ އެ ލިޔުން ޖެނެރޭޓްކުރި އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތް މެދުވެރިކޮށްގެން ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.

(ޅ) އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމެއް ޖެނެރޭޓްކޮށްފައިވަނީ، މަދަނީ ނުވަތަ ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގެ ޝަރީޢަތް ފެށުމުން ފަހުން ކަމުގައިވީނަމަވެސް، ނުވަތަ އެ މައްސަލައެއްގެ ތަޙްޤީޤު ފެށުމުން ފަހުން ކަމުގައިވީނަމަވެސް، އެ ލިޔުމަކީ ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ހެއްކެކެވެ.

އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމުގެ ސައްޙަކަން ސާބިތުކޮށްދިނުން

.66 (ހ) އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމެއް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާ ފަރާތަކުން، އެ ލިޔުމުގެ ސައްޙަކަން ސާބިތުކޮށްދިނުން ލާޒިމުވެގެންވެއެވެ. އެގޮތުން، އެ އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމަކީ އެ ލިޔުން ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ބުނާ ލިޔުންކަމަށް ޤަބޫލުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ހެކި ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމެއްގެ ސައްޙަކަން ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި އެކަން ބަޔާންކޮށް ތިރީގައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ފަރާތަކުން ސޮއިކޮށްފައިވާ ސެޓްފިކެޓް ނުވަތަ ތިރީގައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ފަރާތެއްގެ ޝަފަހީ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(1) އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުން ތައްޔާރުކުރުމުގެ ކުރިން ނުވަތަ ފަހުން ނަމަވެސް، އެ ލިޔުން ޖެނެރޭޓްކުރި އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތް ހިންގުމާ ޙަވާލުވެ ހުރި ފަރާތް؛

(2) އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުން ތައްޔާރުކުރުމުގެ ކުރިން ނުވަތަ ފަހުން ނަމަވެސް، އެ ލިޔުން ޖެނެރޭޓްކުރި އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތް ބޭނުންކޮށްގެން ހިންގާ އަމަލުތަކާ ބެހޭގޮތުން ހުރި

ފަރާތް.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ސްޓޭޓްމަންޓްގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ ފަރާތުން ދީފައިވާ ބަޔާނަކީ އެ ވަގުތަކު އޭނާއަށް ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި، އޭނާއަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތް ކަމުގައި އެ ސްޓޭޓްމަންޓްގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

(ރ) އެހެންގޮތަކަށް ސާބިތުވެފައިނުވާނަމަ، މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ސްޓޭޓްމަންޓަކީ، އެ ސްޓޭޓްމަންޓްގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ ފަރާތުގެ ސޮއި ސާބިތުކުރުމަކާ ނުލައި، އެ ސްޓޭޓްމަންޓްގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން ސާބިތުކުރުމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ހެއްކެކެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގައި އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވިނަމަވެސް، އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތެއް މެދުވެރިކޮށް ޖެނެރޭޓްކޮށްފައިވާ ލިޔުމެއް ނުވަތަ އެ ލިޔުމެއްގައިވާ ބަޔާނެއް، އަންނަނިވި ހާލަތުތަކުގައި، ހެކީގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ޤަބޫލެއްނުކުރެވޭނެއެވެ.

(1) ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގެ ޝަރީޢަތެއް ހިންގެނީ، ލިޔުން ޖެނެރޭޓްކުރި އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތުގެ މަސައްކަތް ހިންގުމާ ޙަވާލުވެ ހުރި މީހާ ދެކޮޅަށް ނުވަތަ އެ ވަސީލަތް ބޭނުންކޮށްގެން ހިންގާ އަމަލުތަކަށް ޒިންމާވެ ހުރި މީހާ ދެކޮޅަށް ކަމަށްވެފައި، އެ ލިޔުން ނުވަތަ އެ ލިޔުމުގައިވާ ބަޔާން ހުށަހަޅަނީ އޭނާ ނުވަތަ އޭނާގެ ފަރާތުން ކަމުގައިވުން؛

(2) ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގެ ޝަރީޢަތެއް ހިންގެނީ، [illegible] ނުވަތަ [illegible] ނަމަވެސް، އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތް މެދުވެރިކޮށް ޖެނެރޭޓްކޮށްފައިވާ ލިޔުން [illegible]

ކަމުގައިވުން.

އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތްތަކުގެ ސައްޙަކަމާއި އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމުގެ ބަރުދަން ކަނޑައެޅުން

67. (ހ) އެނޫންގޮތަކަށް ސާބިތުނުވާހާ ހިނދަކު، އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމެއް ރެކޯޑުކޮށްފައިވާ ނުވަތަ ރައްކާކޮށްފައިވާ އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތަކީ ސައްޙަ ވަސީލަތެއް ކަމުގައި އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައި ކޯޓުން ބަލަންވާނެއެވެ.

(1) ހުރިހާ ވަގުތެއްގައިވެސް އެ ވަސީލަތް ރަނގަޅަށް މަސައްކަތްކުރާކަމުގެ ހެކި ހުށަހަޅާފައިވުން ނުވަތަ އެ ވަސީލަތް ރަނގަޅަށް މަސައްކަތް ނުކުރިނަމަވެސް، އެފަދައިން އެ ވަސީލަތް ރަނގަޅަށް މަސައްކަތްނުކުރުމުގެ ސަބަބުން އެ ވަސީލަތުގައި ރެކޯޑުކޮށްފައިވާ ނުވަތަ ރައްކާކޮށްފައިވާ ލިޔުމުގެ ސައްޙަކަމަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް އައިސްފައިނުވާކަމަށް ހެކި ހުށަހަޅާފައިވުމާއެކު، އެ ހެކީގެ ސައްޙަކަމާމެދު ސުވާލު އުފައްދާނެ އެހެން އެއްވެސް އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް ނެތުން؛

(2) އެ އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމަކީ، އެ ލިޔުން ހުށަހަޅާ ފަރާތާ މަޢާރިޟުވާ މަސްލަޙަތެއް އޮތް ޚަޞްމަކު ރެކޯޑުކޮށްފައިވާ ނުވަތަ ރައްކާކޮށްފައިވާ ލިޔުމެއްކަން ސާބިތުކޮށްދީފައިވުން؛

(3) އެ އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމަކީ، އެ މައްސަލައިގެ ޚަޞްމަކަށް ނުވާ ފަރާތަކުން، އޭނާގެ ވިޔަފާރީގެ އާންމު މަސައްކަތުގެ ތެރޭގައި ރެކޯޑުކޮށްފައިވާ ނުވަތަ ރައްކާކޮށްފައިވާ ލިޔުމެއް ކަމަށް ވެފައި، އަދި އެކަން ކޮށްފައިވާނީ އެ ހެކި ހުށަހަޅާ ފަރާތުގެ އެއްވެސް ނުފޫޒެއް ނުވަތަ ބާރެއް އޮވެގެން ނޫން ކަމަށް ސާބިތުކޮށްދީފައިވުން.

(ނ) އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމެއް މައްސަލައެއްގެ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެ އެއަށް ބުރަވެގެން ނިންމުމުގައި، އެ ލިޔުމުގެ ބާވަތާއި، ބޭނުމަށާއި، ލިޔުމުގެ ނުވަތަ ލިޔުމުގައިވާ ބަޔާނުގެ މުޙްތަވާއަށާއި، އެ ލިޔުމެއް ހިފެހެއްޓިފައިވާ ނުވަތަ ބަދަލުކުރެވިފައިވާ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތަކާއި، އެ ލިޔުމާ ނުވަތަ އެ ލިޔުމުގައިވާ ބާވަތާ ގުޅުން ހުރި އެންމެހައި ބަލަންޖެހޭ ކަންކަމަށް ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ހެކީގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ލިޔުމަކީ ނުވަތަ އެ ލިޔުމުގައިވާ ބާވަތަކީ ދޮގު ބަޔާނެއް ކަނޑައެޅުމުގައި ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(1) އިލެކްޓްރޯނިކް ލިޔުމުގައި ނުވަތަ އެ ލިޔުމުގައިވާ ބަޔާނުގައި ހިމެނޭ މަޢުލޫމާތު މުޅިން އުފެދިފައިވާ ވަގުތާއި، އެ މަޢުލޫމާތަކާއި މުއްދަތާއި ގެނެސްދީފައިވާ އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތް އެކަށީ ތަބާވުން ހެދުމަށް މިކަމާ؛

(2) މި އަކުރުގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ މަޢުލޫމާތު އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތަކުން އެކި މީހާ ނުވަތަ އެ މަސައްކަތްކުރަމުން ޙަވާލުވެ ހުރި މީހާ ނުވަތަ ވަސީލަތް ގުޅިގެން ތައްގަނޑުކޮށްފައިވާ ލިޔުން ބެލެހެއްޓުމާ ޙަވާލުވެ ހުރި މީހާ، އެ ލިޔުމުގައިވާ ވާހަކަ ޞައްޙަކަމުގެ ނުވަތަ ޖުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ކަމުން ބެލުމުން އެއްވެސް ސަބަބެއް އޮތްކަން ނުވަތަ ނެތްކަން.

ތިންވަނަ ބައި - ކިތާބީ ހެކި ހުރެއްޖެނަމަ ޝަފަހީ ހެކި އެއްކިބާކުރުން

ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޝަރުޠުތައް 68. ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިން ޢަމަލުކުރުން ލާޒިމު އެ

ލިޔުމަށް ތިރިކޮށްފައިވުން

ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ނުވަތަ އެހެން ލިޔުމެއްގައި ލިޔެފައިވާ ބާރުތަކުގައި، އަންނަނިވި ބާވަތުގެ ހާލަތުގެ މެދުވެރިން ހަމައެކަނި ޝަރީޢަތަކުން ޤަބޫލު ނުކުރެވޭނެއެވެ.

(ހ) އެ ކޮންޓްރެކްޓެއްގެ ދަށުން ލާޒިމުކުރާ ޝަރުތުތައް ބަޔާންކުރާ ލިޔުން؛

(ށ) މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެކި ޝަރީޢަތް ޤަބޫލުކުރެވޭނެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ބާރުތަކުގައިނަމަ، އެ ކޮންޓްރެކްޓް ނުވަތަ އެ ލިޔުމުގައިވާ ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ހުރި ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެކި.

69. **އަނގަބަހުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުންތަކާގުޅޭ ހެކި އެއްތިބާކުރުން**

(ހ) ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ހިމެނޭ ޝަރުތަކީ، ލިޔުމުން އޮތުން ގާނޫނު ލާޒިމުކުރާ ޝަރުތަކަށްވެފައި، އެ ޝަރުތު، މި ގާނޫނުގެ 68 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތީން ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ލިޔެފައި އޮތްކަން ސާބިތުވެފައިވާ ހިނދެއްގައި، އެ ޝަރުތު ބަދަލުކުރުމަށްޓަކައި ނުވަތަ އެ ޝަރުތާމެދު ހިލާފު އުފެއްދުމަށްޓަކައި ނުވަތަ އެ ޝަރުތަށް އުނިއިތުރު ގެނައުމުގެގޮތުން، އެ ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ބައިވެރިވި ފަރާތްތަކުގެ މެދުގައި ނުވަތަ އެ ފަރާތްތަކުގެ ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތްތަކުގެ މެދުގައި އަނގަބަހުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ނުވަތަ އެއިން ފަރާތަކުން ދީފައިވާ އެއްވެސް ބަޔާނެއް ހެކީގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅުންނުވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެވަނީ ބަޔާންކޮށްފައިވިޔަސް، އަންނަނިވި ހާލަތްތަކުގައި، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުގެ މެދުގައި ނުވަތަ އެފަރާތްތަކުގެ ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތްތަކުގެ މެދުގައި އަނގަބަހުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ނުވަތަ އެއިން ފަރާތަކުން ދީފައިވާ ބަޔާނެއް ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅައިދާނެއެވެ.

(1) އަންނަނިވި ދަތި ވާޤިޢާއެއްގެ ސަބަބުން ކޮންޓްރެކްޓަކީ، ސައްޙަނޫން ނުވަތަ ބާޠިލު ލިޔުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅާ ވާޤިޢާއެއް ސާބިތުކުރުމަށް، ނުވަތަ އެ ކޮންޓްރެކްޓުގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކަށް އެފަދައިން ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ކޯޓުގައި އެދުމުގެ ހައްޤު ލިބިދޭ ވާޤިޢާއެއް ސާބިތުކުރުމަށް:

i. އެ ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި މީހަކު ބައިވެރިކުރުވާފައިވަނީ ބިރުދައްކައިގެން ނުވަތަ ހަޤީޤަތް އޮޅުވާލައިގެން ނުވަތަ ނުރަނގަޅު ނުފޫޒެއް ބޭނުންކޮށްގެން ނުވަތަ އަނިޔާއެއް ދީފާނެކަމުގެ ބިރުދައްކައިގެން ކަމަށްވުން؛

ii. އެ ކޮންޓްރެކްޓަކީ ޣައިރު ޤާނޫނީ އެއްޗަކަށްވުން؛

iii. އެ ކޮންޓްރެކްޓުގައި ހިމެނޭ ފަރާތަކީ އެފަދަ މުޢާމަލާތެއްކުރުމަށް ނުވަތަ ކޮންޓްރެކްޓެއް ކުރުމަށް ޤާނޫނު ޤަބޫލުކުރާފަދަ މީހަކަށް ނުވުން؛

iv. އެ ކޮންޓްރެކްޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބާރު ސައްޙަނޫންވުން؛

v. އެ ކޮންޓްރެކްޓުގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކަށް ކަމެއްގެ ހަޤީޤަތް އޮޅިގެން ނުވަތަ ޤާނޫނުގައި ކަމެއް އޮޅުމެއް އޮޅިފައި އޮތުން.

(2) ކޮންޓްރެކްޓެއްގެ ބައިވެރިން ލިޔުމުން އެއްބަސްވެފައިވާ ޝަރުޠުތަކާ ޚިލާފު ނުވާގޮތުން އިތުރު ޝަރުޠުތަކެއް އަނގަބަހުން ވެސް އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވާކަން ސާބިތުކުރުމަށް؛

(3) ކޮންޓްރެކްޓްގެ ދަށުން އޭގެ ބައިވެރިން އެ މައްޗަށް ޢަމަލުކުރުމަށް ލާޒިމުކުރާ ޝަރުޠުތަކުން ޢަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ ވަކި ޝަރުޠަކާ ނުވަތަ ޝަރުޠުތަކާ ގުޅޭގޮތުން އެ ބައިވެރިންގެ މެދުގައި އަނގަބަހުން ވަކި އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވާކަން ސާބިތުކުރުމަށް؛

(4) ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުން، އެ ކޮންޓްރެކްޓެއްގެ ދަށުން އެ މައްޗަށް ޢަމަލުކުރުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާ ޝަރުޠުތައް ލިޔުމުން އޮތުމަށް ޤާނޫނަކުން ލާޒިމުކުރާ ހާލަތްތައް ފިޔަވައި، ނުވަތަ ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އެފަދަ ލިޔުމެއް ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ހާލަތްތައް ފިޔަވައި، އެ ކޮންޓްރެކްޓް ބާޠިލުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ނުވަތަ އޭގައި ހިމެނޭ ޝަރުޠެއް ބަދަލުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ބައިވެރިންގެ މެދުގައި އަނގަބަހުން ވަކި އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވާކަން ސާބިތުކުރުމަށް؛

(5) ލިޔުމުގައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ އެއްޗެއް ވުޖޫދުގައިވާ ވާޤިޢާއަކާ ގުޅޭ މިންވަރު ދައްކުވައިދޭ ކަމެއް ސާބިތުކުރުމަށް.

ދެނެގަތުމަށް އުނދަގޫ ބަހެއް
ސާފުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ހެކި
ހުށަހެޅުން

70. އަންނަނިވި ބާވަތުގެ ބަހެއް ނުވަތަ ޢިބާރާތެއް ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ނުވަތަ ލިޔުމެއްގައި އޮވެއްޖެނަމަ، އެ ބަހެއް ނުވަތަ ޢިބާރާތެއްގެ މާނަ ސާފުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، އިތުރު ހެކި ކަމުގައި ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(ހ) މާނަ ދެނެގަތުމަށް އުނދަގޫ ބަހެއް ނުވަތަ ޢިބާރާތެއް؛

(ށ) ވާހަކަ ދައްކުމުގައި ނުވަތަ ލިޔުމުގައި ޢާއްމުކޮށް ބޭނުން ނުކުރާ ބަހެއް ނުވަތަ ޢިބާރާތެއް؛

(ނ) ވަކި އިބާރާތެއްގެ ނުވަތަ ބަހެއްގެ ކުރުގޮތް؛

(ރ) ވަކި ވަގުތަކަށް ނުވަތަ ވަކި މުނާސަބަތަކަށް ޚާއްޞަކޮށް ބޭނުންކުރާ ބަހެއް ނުވަތަ އިބާރާތެއް؛

(ބ) ވަކި ފަންނަކަށް ނުވަތަ ސިނާއަތަކަށް ނުވަތަ ވިޔަފާރިއަކަށް ޚާއްޞަކޮށް ބޭނުންކުރާ ބަހެއް ނުވަތަ އިބާރާތެއް؛

(ޅ) ވަކި ސަރަހައްދެއްގައި ނުވަތަ ވަކި އަވަށެއްގައި ނުވަތަ ވަކި ރަށެއްގައި ދިރިއުޅޭ ބަޔަކު ބޭނުންކުރާ ބަހެއް ނުވަތަ އިބާރާތެއް.

ލިޔުމެއްގައި އެއްބަސްވެފައިވާ ޝަރުޠެއް ބަދަލުވެފައިވާ ކަމަށް ހެކިބަސްދެވިދާނެ ފަރާތް

71. ލިޔުމުން އޮތް ކޮންޓްރެކްޓެއްގައި ހިމެނޭ ބައިވެރިން އެ މައްޗަށް ޢަމަލުކުރަމުން އެއްބަސްވެފައިވާ އެއްވެސް ޝަރުޠަކަށް [illegible] އެއްބަސްވުމެއް އަނގަބަހުން ވެފައިވާނަމަ، އެ އެއްބަސްވުން ސާބިތުކުރުމުގެގޮތުން ހެކި ހުށަހެޅޭނީ އެ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ނުވަތަ ލިޔުމުގެ ބައިވެރިންނާއި، އެ މީހުންގެ މަސްލަހަތު ރައްކާތެރިކުރުމަށް [illegible] ފަރާތްތަކަށާއި، އެ މައްސަލައިގައި މަސްލަހަތު ހިމެނޭ [illegible] ފަރާތްތަކަށެވެ.

ޤާނޫނުގެ 68 ވަނަ މާއްދާއިން ފެށިގެން 71 ވަނަ މާއްދާގެ ނިޔަލަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތައް ނުހިނގުން

72. މި ޤާނޫނުގެ 68 ވަނަ މާއްދާއާއި، 69 ވަނަ މާއްދާއާއި، 70 ވަނަ މާއްދާއާއި، 71 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްވެސް އުސޫލެއް ވަޞިއްޔަތްތަކަށް [illegible] ނުހިނގާނެއެވެ.

ހަތްވަނަ ބާބު

އިޤްރާރާއި އިޢުތިރާފު

ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައިވާ އިޢުތިރާފު

73. (ހ) ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި، އެ މައްސަލައިގައި

ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތް ނުވަތަ ދައުވާލިބޭ ފަރާތް، ފަނޑިޔާރުގެ ކުރިމަތީގައިވާ އިޢުތިރާފުވެ މި ޤާނޫނުގައި، ނުވަތަ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، ހަމައެކަނި އެ އިޢުތިރާފުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އެ އިޢުތިރާފުވި މީހާގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ފުދޭނެ ކާފީ ހެއްކެކެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާގެ އިޢުތިރާފު ބަލައިގަނެވޭނީ އެ އިޢުތިރާފަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ލިޔެފައިވާ އިޢުތިރާފެއް ކަމުގައިވާނަމައެވެ.

ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލިސް ފިޔަވައި އެހެން ތަނެއްގައިވާ އިޢުތިރާފު

74. ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލިސް ފިޔަވައި އެހެން ތަނެއްގައި މީހަކު ވެފައިވާ އިޢުތިރާފު ސާބިތުކުރެވޭނީ ހެކި ސާބިތުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އާންމު އުސޫލާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

އިޢުތިރާފު ނުވަތަ އިޤްރާރުވާ މީހުންގައި ހުރުން ލާޒިމު ސިފަތައް

75. (ހ) ކަމަކަށް އިޢުތިރާފުވާ މީހާ ނުވަތަ އިޤްރާރުވާ މީހާ، އެ އިޢުތިރާފުވާ ނުވަތަ އިޤްރާރުވާ ވަގުތު، އޭނާގެ ކިބައިގައި އަންނަނިވި ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވާންވާނެއެވެ.

(1) އެ މީހަކީ ބާލިޣުވެފައިވާ މީހަކު ކަމުގައިވުން؛

(2) އެ މީހަކީ ބުއްދި ހަމައަށް ހުރި މީހަކު ކަމުގައިވުން؛

(3) އޭނާ އެ އިޢުތިރާފުވަނީ، ނުވަތަ އެ އިޤްރާރުވަނީ އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި، އެއްވެސް މަޖުބޫރު ކުރުވުމެއްނެތި ކަމުގައިވުން.

(ށ) އެހެންގޮތަކަށް ސާބިތުނުވާހާހިނދަކު، އަންނަނިވި މީހުން ވާ އިޢުތިރާފަކާ ނުވަތަ އިޤްރާރަކާ ސަބަބަކީ އިޢުތިރާފުވި ނުވަތަ

އިޤްރާރެއް ކަމުގައި ނުބެލެވޭނެއެވެ.

(1) އުމުރުން 15 (ފަނަރަ) އަހަރު ފުރިފައިނުވާ ކުޑަކުދިން؛

(2) ބުއްދި ހަމަނުޖެހޭ މީހުން؛

(3) ބެލެނިވެރިޔާ ނުވަތަ ބަލަދުވެރިޔާ ނުވަތަ މީހަކު ބެލެހެއްޓުމާ ހަވާލުވެ ހުރި ފަރާތުން، އޭނާގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ މީހާގެ ނަމުގައިވާ އިޢުތިރާފު ނުވަތަ އިޤްރާރު.

މަރު ބަލީގައިވާ މީހަކު ވާ އިޤްރާރު

76. އެހެން މީހެއްގެ ހައްޤާ ބެހޭގޮތުން މަރު ބަލީގައިވާ މީހަކު ވާ އިޤްރާރަކީ، ސަރީޙަ އިޤްރާރެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.

މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޝަޚްޞެއް ނުވަތަ ޝަޚްޞެއްގެ އެޖެންޓުން ވާ އިޤްރާރު

77. (ހ) މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޝަޚްޞެއް ނުވަތަ އެ ޝަޚްޞެއްގެ އެޖެންޓެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މީހަކު، އެ ޝަޚްޞެއް ތަމްސީލުކުރުމުގެ ސީދާ ނުވަތަ ނުސީދާ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ މީހެއް ކަމުގައި އެ މައްސަލައިގެ އަސްލުގައި ބާވަތްތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ މީހަކު ޝަރީޢަތުގައި ދޭ ބަޔާނަކީ ސަރީޙަ އިޤްރާރެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.

(ށ) ވަކި މީހަކީ މައްސަލައެއްގައި ހިމެނޭ ޝަޚްޞެއް އާ ދަޢުވާގައި ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތް ކަމުގައިވާނަމަ، އެމީހަކު ދޭ ބަޔާނަކީ ސަރީޙަ އިޤްރާރެއް ކަމުގައި ބެލޭނީ، އޭނާ އެ ބަޔާން ދިނީ އޭނާ ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތް ތަމްސީލުކުރުމަށް އޭނާއަށް ދީފައިވާ ހުއްދަ ދެމިއޮތް ހިނދެއްގައި ކަމަށްވާނަމައެވެ.

(ނ) ދަޢުވާ އެ މައްޗަކަށް ބިނާވެފައިވާ މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން މިންވަރުކުރުމުގެ މަސްލަހަތެއް ނުވަތަ މާލީ މަސްލަހަތެއް އޮތް މީހަކު އެ މަސްލަހަތާ ގުޅޭގޮތުން ދީފައިވާ ބަޔާނަކީ، އަދި ދަޢުވާ އެ

މައްޗަށް ބިނާވެފައިވާ މައްސަލައިގެ ޚަސްމުންނަށް ވަކި މަސްލަހަތެއް ލިބިދޭ ވަކި ބައެއްގެ ފަރާތުން ކުރުގައިވާނަމަ، އެ ބަޔަކު ދީފައިވާ ބަޔާނަކީ، އެ ބަޔާން ދިންއިރު، އެފަދަ މަސްލަހަތެއް ދެމިއޮތް ހިނދެއްގައި ދީފައިވާ ބަޔާނެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ބަޔާނަކީ ސައްހަ އިމްތިޔާޒެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.

މީހަކު އަމިއްލައަށް ނުވަތަ އޭނާގެ ފަރާތުން އެހެން މީހަކު ވާ އިމްތިޔާޒު

.78 މީހަކު ވަކި ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ވާ އިމްތިޔާޒަކީ ސައްހަ އިމްތިޔާޒެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ. ނަމަވެސް އެފަދަ އިމްތިޔާޒެއް ބޭނުންކުރެވޭނީ އޭނާއާ ދެކޮޅަށް، ނުވަތަ އޭނާގެ މަސްލަހަތު ހިމާޔަތްކުރުމަށް އޭނާ ކަނޑައަޅާ ފަރާތަކާ ދެކޮޅަށެވެ. އެމީހެއްގެ ނުވަތަ އެމީހެއްގެ މަސްލަހަތު ހިމާޔަތްކުރުމަށް އޭނާ ކަނޑައަޅާ ފަރާތެއްގެ ދިފާޢުގައި އެފަދަ އިމްތިޔާޒެއް ބޭނުންކުރުމަކީ އަންނަނިވި ހާލަތްތަކުގައި އެކަންޏެވެ.

(ހ) އެ ބަޔާނަކީ، އެ ބަޔާން ދިން މީހާ މަރުވެއްޖެ ހާލަތެއްގައި، މި ޤާނޫނުގެ 118 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ތިންވަނަ ފަރާތަކަށް މުހިންމު ބަޔާނަކަށްވުން؛

(ށ) އެ ބަޔާނަކީ، އެ މައްސަލައަކަށް މުހިންމު ނަފްސާނީ ހާލަތެއް ނުވަތަ ޖިސްމާނީ ހާލަތެއް އޮތް ކަމާމެދު ދީފައިވާ ބަޔާނަކަށްވެފައި، އެ ބަޔާން ދީފައިވަނީ، އެ ބަޔާނު ދެމުންދިޔަ ވަގުތު ނުވަތަ އެ ބަޔާނު ދުރުވެރިވި ވަގުތުގައި ކަމަށްވެފައި، އެ ބަޔާނު އޮތްކަން ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް އެ ބަޔާނުގައި ހުރި މީހާގެ ހަމަޖެހުމެއް ހުރުން.

ދީނުގައިވާ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން އަނގަބަހުން ވެފައިވާ އިމްތިޔާޒު

.79 ދީނުގައި ހިމެނޭ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން މީހަކު އަނގަބަހުން ވާ އިމްތިޔާޒު ޝަރީޢަތުން ދޫކޮށްދެވޭ، އެ ދީނުން ހުރި ކަމެއްގައި ހުރިހާ ބޭނުންވާ ޚަސްމުން އެ ދީނުގައި ހިމެނޭ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހުރި ހުށަހަޅުމަށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ފުރުސަތު ލިބިދޭ ކަމުގައިވާނަމަ، ނުވަތަ ހުށަހަޅުއްވާ ދީނުގެ ސަލާމަތްކަމުގެ ސަބަބުން އެކަމުގައިވާނަމަވެސްމެއެވެ.

80. މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަނާޅާނެ އިޢްލާނު

ވަކި އިޢްލާނަކީ، ހެކީގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވޭނެ ކަމަށް ސަބުތުކޮށް ފައިވާ އިޢްލާނެއް ކަމުގައިވާނަމަ، ނުވަތަ ވަކި އިޢްލާނަކީ، އެ އިޢްލާނެއް ފައިވާ ބާވަތަކަށް ބަލާއިރު މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޤަޞްދުން ވަކި ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ހެކި ހުށަހެޅުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ފައިވާ އިޢްލާނެއްކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ދޭހަވާ ފިއްބައިދޭ ބާވަތެއްގައި ފައިވާ އިޢްލާނެއްކަމަށް، އެފަދަ އިޢްލާނެއް މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅަން ނުވާނެއެވެ.

81. ބިރުދެއްކުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ވަކި ކަމެއް ކޮށްދިނުމަށް ފައިދާ ވަޢުދުވުމުގެ ސަބަބުން ވާ އިޢުތިރާފު ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަނާޅުން

(ހ) ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހަކު އިޢުތިރާފުވެފައިވަނީ އޭނާއާމެދު އުފުލިފައިވާ ދަޢުވާއާ ގުޅޭގޮތުން، އެމީހަކު ހުރި މަޖުބޫރުކޮށްގެން އެ ދަޢުވާއާ ގުޅޭގޮތުން ބާރެއް ފޯރުވިކަން ކަމަށް ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާއަށް ޤަބޫލުކުރުވާ ދިޔާއަށް އޭނާއަށް ބިރުދެއްކުމުގެ ސަބަބުން، ނުވަތަ އޭނާ އެ އިޢުތިރާފުވެއްޖެނަމަ އޭނާއާމެދު އުފުލިފައިވާ ދަޢުވާއާ ގުޅޭގޮތުން އޭނާއަށް ފައިދާއެއް ލިބިދާނެ ކަމަށް، ނުވަތަ ވަގުތީގޮތުންނަމަވެސް އޭނާއަށް ލިބޭނެ އޮތްކަމަށް ބެލޭ ގެއްލުމުގައި ފަސޭހަވުމުން ކަމަށް އޭނާއަށް ޤަބޫލުކުރުވިގެން ކަމަށް، ކޯޓަށް ފެނިއްޖެހިނދެއްގައި، ކަމާގުޅޭ ޤާނޫނަކުން އެކަން ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަ، އެފަދަ އިޢުތިރާފު ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅަން ނުވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އިޢުތިރާފު ފައިވަނީ، އެ އިޢުތިރާފުވުމުގައި ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާއަށް ޤަބޫލުކުރުވައި އޮތް ޤަބޫލުކުރުން ނެތިގޮސްފައި ވަނިކޮށް ކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުކުރެވިއްޖެނަމަ، އެ އިޢުތިރާފު ހެކީގެ ގޮތުގައި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ބަލައިގަނެވިދާނެއެވެ.

82. ވަކި ކުށަކާ ގުޅިގެން މީހަކުވާ އިޢުތިރާފު އޭނާއާއި އެ ކުށުގައި ބައިވެރިވާ އެހެން ފަރާތްތަކާ

ވަކި ކުށަކާ ގުޅިގެން އެކަކަށް ވުރެ ގިނަ މީހުންގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލިފައިވާ ހިނދެއްގައި، އެ ކުށް ކުރުމުގައި ބައިވެރިވި މީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސާ ދެކޮޅަށް އަދި އެކަކުގައި ބައިވެރިވި ބައިވެރިޔާއާ ދެކޮޅަށް

ދެކޮޅަށް ބޭނުންކުރުން

ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް އިޢުތިރާފުވެ ޝަރީޢަތުން ޤަބޫލުކުރާ ކަމުގައިވާނަމަ، އެ އިޢުތިރާފުވި މީހާއާއި އޭނާގެ އިޢުތިރާފުގައި ބައިވެރިވާ އެހެން ފަރާތްތަކާ ދެކޮޅަށް ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި އެ އިޢުތިރާފު ބޭނުންކުރެވިދާނެއެވެ.

83. **އިޤްރާރަކީ ކާފީ ހެއްކެއް ކަމުގައި ނުބެލުން**

ވަކި ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން މީހަކު ކުރާ އިޤްރާރަކީ، އެ އިޤްރާރުގައި ބަޔާންކުރާ ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި އޮތް ކަމަށް ސާބިތުކުރުމަށް، އޭގެ ޖުމުލަގައި ކާފީ ހެއްކެއް ކަމުގައި ނުބެލެވޭނެއެވެ.

84. **އިޤްރާރުން ރުޖޫޢަވުން**

(ހ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތްތަކުން ޙާލަތެއްގައި ފިޔަވައި، އެހެން ޙާލަތްތަކުގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި ހުށަހަޅާފައިވާ އިޤްރާރަކުން ރުޖޫޢަވެގެން ނުވާނެއެވެ.

(ށ) މިފަދަ އިޤްރާރެއް، އޭނާ އެ އިޤްރާރުވީ ބާރުލުމުގެ ދަށުން އޭނާއަށް އަނިޔާކުރުމުގެ ސަބަބުން، ނުވަތަ އެ ކަމެއްގެ ބިރުދެއްކުމުން އޭނާއަށް އެހެނިހެން އިތުރު ސަބަބުތަކުން، ޝަރީޢަތުން ޤަބޫލުކުރެވޭފަދަ މިންވަރަކަށް ސާބިތުކޮށްދެވިއްޖެނަމަ، އެ އިޤްރާރުން އޭނާއަށް ރުޖޫޢަވެވިދާނެއެވެ. އެފަދަ ޙާލަތެއްގައި އޭނާގެ މައްޗަށް ކުށެއް ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި އެ އިޤްރާރުގެ މައްޗަށް އެއްވެސް ބަރޯސާއެއް ނުވެވޭނެއެވެ.

85. **އިޢުތިރާފުން ރުޖޫޢަވުން**

މި ޤާނޫނުގެ 84 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި އިޤްރާރަކުން ރުޖޫޢަވެވިދާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތްތަކުގައި ޖިނާއީ ކަންކަން އިޢުތިރާފުވެފައިވާ މީހަކަށް އޭނާގެ އިޢުތިރާފުން ރުޖޫޢަވެވިދާނެއެވެ.

އަށްވަނަ ބާބު

މާއްދީ ހެކި

86. **މާއްދީ ހެކި ބެލެހެއްޓުން**

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މާއްދީ ހެކި، މަދަނީ އަދި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ހެކީގެ ގޮތުގައި

ޤަބޫލުކުރެވޭނެ އެއްޗެއްސެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެންއޮތްނަމަވެސް، މާއްދީ ހެކި ހުށަހެޅޭނީ، ޝަރީޢަތުން ބަލަމުންދާ މައްސަލައާ އެ ހެކި ގުޅުންހުރި ކަމަށް ދައްކުވައިދީފައިވާނަމަ، އަދި އެ އެއްޗަކަށް އެއްވެސް އުނިއިތުރެއް ގެނެސްފައިނުވާނަމައެވެ.

(ނ) މާއްދީ ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅިދާނެ ވަކި އެއްޗެއްކަމުގައި މި ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، އެ އެއްޗެއްގެ އިތުރަށްވެސް، މައްސަލައިގެ ޢަދުލު އިންޞާފު ދެމެހެއްޓުމަށްޓަކައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މާއްދީ ހެކީގެ [illegible] [illegible] [illegible] ފުރުޞަތު [illegible] ކަމަށް [illegible] ފެނިއްޖެނަމަ، މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ދާއިރާގެ ތެރޭގައި، އެފަދަ އެއްޗެހި، ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަކަށް މި މާއްދާ ހުރަހެއްނާޅައެވެ.

ޑެމޮންސްޓްރޭޝަނުން ދައްކުވައިދިނުން

87. (ހ) ވަކި ކަމެއް ހިނގާގޮތް ދައްކުވައިދިނުމަށްޓަކައި ޑެމޮންސްޓްރޭޝަނެއް ނުވަތަ އެކްސްޕެރިމަންޓެއް ނުވަތަ އިންސްޕެކްޝަނެއް އެކަމެއް ދައްކުވައިދެވޭނެ ހެކި ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(ށ) ޑެމޮންސްޓްރޭޝަނެއް ނުވަތަ އެކްސްޕެރިމަންޓެއް ނުވަތަ އިންސްޕެކްޝަނެއް [illegible] [illegible] ކަންކަން މައްސަލައާ ގުޅުން ހުރި ކަމަށްވާނަމަ، އެ މައްސަލަ ސާބިތުކުރަން ބޭނުންވާ ހެކީގެ ގޮތުގައި އެ ކަންކަން ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

އޮޑިއޯ ނުވަތަ ވީޑިއޯ ބަޔާން

88. (ހ) ކުށުގެ ތަޙުޤީޤެއްގައި ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ދީފައިވާ އިންޓަރވިއު [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]

ކަމުގައިވާނަމަ ނުވަތަ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ލިބިގަތުމުގެ ފުރުސަތު ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ދޫކޮށްލުމަށްފަހުގައި ވަކީލެއްގެ އަރިހު ހާޒިރުގައި ކަމުގައިވާނަމަ އަދި، އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި އެއްވެސް މަޖުބޫރުކުރުވުމެއް ނެތި ކަމަށްވާނަމަ، އެ އިންޓަރވިއުގެ އޯޑިއޯ ނުވަތަ ވީޑިއޯ ރިކޯޑިންގ އަދި، އެ ކުށުގެ ޝަރީޢަތުގައި ކޯޓަށް ބަލައިގަންނާނެ ހެއްކެވެ. އަދި، އޭނާ އެ އޯޑިއޯ ނުވަތަ ވީޑިއޯ ރިކޯޑިންގގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަ، އަތުން ލިޔުމަށް މިރިކޮށް، އޭނާ ދައްކާ އެ ލިޔުމުގައި ސޮއިކުރުމަކީ، ލާޒިމު ކަމެއް ނޫނެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އޯޑިއޯ ނުވަތަ ވީޑިއޯ ރިކޯޑިންގއަކީ، މިހާރު ލިޔުމުން ސޮއިކުރާ، ހެކިބަހުގެ ބަދަލުގައި ދޭ ބަޔާނެއްގެ ހައިސިއްޔަތު ދެވިގެންވާ ލިޔުމެކެވެ.

ފޮރެންސިކް ހެކި ހުށަހެޅުން **89.** (ހ) ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ނޫނީ ފޮރެންސިކް ހެކި ހުށަހަޅައި، އަދި އެ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ ދާއިރާގައި އެކަމުގެ ހުނަރުވެރިޔެއްގެ ޝަހާދަތާއި ނުލައި ފޮރެންސިކް ހެކި ހުށައެއް ނުޅެވޭނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، "ފޮރެންސިކް ހެކި" ކަމަށް ބެލެވޭނީ އެއީ، އަންނަނިވި މައުލޫމާތާއި ތަކެތި ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.

(1) އިނގިލީގެ ނިޝާނާއި، ޑީ.އެން.އޭ.ގެ މައުލޫމާތާއި، ފޮޓޯއާއި، އެތެރެހަށީގެ ފޮޓޯއާއި، އެތެރެހަށީގެ ސާމްޕަލް ހިމެނޭގޮތުން ސައިންސީ ބޭނުންކޮށްގެ ދަރީތަކުން ހޯދާ އެފަދަ މައުލޫމާތު؛

(2) މަރުވެފައިވާ މީހެއްގެ ހަށިގަނޑުން ކުރާ އޮޓޮޕްސީން ލިބޭ މައުލޫމާތު؛

(3) ކުށެއް ކުރުމުގައި ބޭނުންކުރި އެއްޗެއް ނުވަތަ ކުށް ކުރި ފަރާތް ނުވަތަ އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތް ނުވަތަ ކުށުގެ ތެރިން ފެންނަ މާއްދީ ހެއްކެއް ތަޙްލީލުކުރުމުން ދެނެގަނެވޭ މަޢުލޫމާތު.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާފަދަ ރިޕޯޓެއް ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނީ، އެ ރިޕޯޓަކީ ރިޕޯޓް ތައްޔާރުކުރި ފަރާތުން ސޮއިކުރުމަށްފަހު ދޫކޮށްފައިވާ ރިޕޯޓެއް ކަމުގައިވާނަމައެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާ ލިޔުމަކީ، ކޮމްޕިއުޓަރުން ނުވަތަ މެޝިނަކުން އެއްވެސް އެއްޗެއް އެނަލައިޒްކުރުމަށްފަހު އެކަމެއްގެ ނަތީޖާ ބަޔާންކޮށް އޭގެ އަމިއްލަ ޒާތުގައި ޖެނަރޭޓްކުރާ ލިޔުމެއް ކަމަށްވާނަމަ، އެ ލިޔުމުގައި މީހެއްގެ ސޮއެއް ނެތްނަމަވެސް އެ ލިޔުން ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނެއެވެ.

ބޭރު ޤައުމެއްގައި ހޯދާ ފޮރެންސިކް ހެކި

90. ބޭރު ޤައުމުތަކުން ހޯދައި ހުށަހަޅާ ފޮރެންސިކް ހެއްކަކީ މި ޤާނޫނުގައިވާ އުސޫލުތަކާ ތަޢާރުޟުވާ ގޮތަކުން ހޯދައި އަދި ހުށަހަޅާ ހެކި ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ހެކި، ދިވެހިރާއްޖޭން ހޯދައި ހުށަހަޅާ ފޮރެންސިކް ހެއްކާ އެއް އުސޫލަކުން ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަންނާނެއެވެ.

ފޮރެންސިކް ހެކިން ދެނެގަނެވޭ މަޢުލޫމާތު ދަފްތަރުކުރުމާއި ރައްކާކުރުން

91. މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ފޮރެންސިކް ހެކީގެ ތެރެއިން މި ޤާނޫނުގެ 89 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ އިނގިލީގެ ނިޝާނާއި ޑީ.އެން.އޭ.ގެ މަޢުލޫމާތު ދަފްތަރުކޮށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތެއްގެމަތިން، އަދި އެ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތަކަށް ރައްކާކޮށްފައި ބެހެއްޓުންވާނެއެވެ.

ފޮރެންސިކް ހެކި ޤަބޫލުކުރުމުގެ ޝަރުތު

92. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހޯދާ ފޮރެންސިކް ހެކި ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނީ، އެ ހެކި ހޯދާފައިވަނީ ޤާނޫނީ އިޖުރާއަތުތަކާއި ޤާނޫނުގެ ނުވަތަ

އެނޫންވެސް ކަމާބެހޭ ޤާނޫނެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ކަމުގައިވުމުގެ އިތުރުން، އެ ހެކި ހޯދާފައިވަނީ ކަމާގުޅޭ ޤާނޫނުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ކަމުގައިވާނަމައެވެ.

ނުވަވަނަ ބާބު

ހެކިބަސް ނެގުން

ހެކިބަސް ދޭ މީހުން ކަނޑައެޅުން

93. (ހ) ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައެއްގައި ހެކިބަސް ދޭނެ މީހުންގެ ގޮތުގައި ވަކި ބަޔަކު ހުށަހަޅަން އެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޚަޞްމަކު ބޭނުންވާނަމަ، އެކަން، ދަޢުވާ ހުށަހަޅާއިރު، ނުވަތަ ދަޢުވާއަށް ފުރަތަމަ ޖަވާބުދާރީވާހިނދު ފާހަގަކުރަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ވަގުތު ފާއިތުވުމަށްފަހު، ހެކިބަސް ދޭނެ މީހުން ހުށަހެޅުމަކީ، މައްސަލައިގައި ކުރިން ފާހަގަކުރެވިފައިނުވާ ކަމެއް، މައްސަލަ ކުރިއަށްގެންދިއުމުގައި ފާހަގަވެއްޖެނަމަ، [illegible]

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) [illegible]

ހުވާ މަތީ ހެކިބަސް ދިނުން

94. (ހ) ޝަރީޢަތުގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލައެއްގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހަކީ، މުސްލިމަކު ކަމުގައިވާނަމަ، އޭނާގެ ހެކިބަސް [illegible]

އަންނަނިވި ހުވާ ކުރުވުމަށްފަހުގައެވެ.

"އަހުރެން [ކޯޓުގެ ނަން] ގައި ހިނގަމުންދާ މި މައްސަލައިގައި، މި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އަހުރެންނާ ކުރެވޭ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދިނުމުގައާއި އަހުރެން ބުނާ ކޮންމެ ބަހެއް ބުނުމުގައި ތެދު ބުނުމަށާއި، ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފަށް އެއްވެސް ބަހެއް ނުބުނުމަށް، ވާއްﷲ ގަންދީ ހުވާކުރަމެވެ."

(ނ) ހެކިބަސްދޭނީ، ޣައިރު މުސްލިމަކު ކަމުގައިވާނަމަ، އޭނާގެ ހެކިބަސް ނަގަންވާނީ، އަންނަނިވި ޢަހުދުގައި ސޮއިކުރުމަށްފަހުގައެވެ.

"އަހުރެން، [ކޯޓުގެ ނަން] ގައި ހިނގަމުންދާ މި މައްސަލައިގައި، މި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އަހުރެންނާ ކުރެވޭ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދިނުމުގައާއި އަހުރެން ބުނާ ކޮންމެ ބަހެއް ބުނުމުގައި ތެދު ބުނުމަށާއި، ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފަށް އެއްވެސް ބަހެއް ނުބުނުމަށް ޢަހުދުވެ، އިޤްރާރުވަމެވެ."

ތަރުޖަމާނުން **95.** (ހ) މައްސަލައެއްގައި ހެކިބަސްދޭ ފަރާތެއްގެ ތަރުޖަމާނެއްގެ ދައުރު އަދާކުރާ މީހާ ވާންވާނީ، އެކަން ކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ފަރާތަކަށެވެ. އަދި އެފަރާތުން އެކަން ކުރަންވާނީ، ތެދު ތަރުޖަމާއެއް ކުރުމަށް އިޤްރާރުވެ، އަންނަނިވި ޢަހުދުގައި ސޮއިކުރުމަށްފަހުގައެވެ.

"އަހުރެން، [ކޯޓުގެ ނަން] ގައި ހިނގަމުންދާ މި މައްސަލައިގައި، މި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ތަރުޖަމާނެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މަސައްކަތްކުރާއިރު، އެއްވެސް އޮޅުވާލުމަކާއި ނުލައި، ތެދުވެރިކަމާއި އަހުރެންގެ ކުޅަދާނަކަމުގެ އެންމެ ފުރިހަމައިން ހެކިބަސް ދޭ ފަރާތުގެ ހެކިބަސް ތަރުޖަމާކޮށްދިނުމަށް ޢަހުދުވެ، އިޤްރާރުވަމެވެ."

(ނ) މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި "ތަރުޖަމާކުރުން ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މައްސަލައެއްގައި ހެކިބަސްދޭ ފަރާތެއް އަނގަބަހުން ދޭ ހެކިބަސް، އެ ހެކިބަސް ދިނުމުގައި އެ ފަރާތުން ވާހަކަ ދައްކާ ބަސް ފިޔަވައި އެހެން ބަހަކުން ބުނެދިނުމަށް ނުވަތަ މައްސަލައެއްގައި ހެކިބަސްދޭ ފަރާތެއް ހެކިބަސް ދޭނީ އިޝާރާތުން ކަމަށްވާނަމަ އެ ހެކިބަސް ދިނުމުގައި އެ ފަރާތުން އިޝާރާތުން ބަޔާންކުރާ ކަންކަން އަނގަބަހުން ބުނެދިނުމަށެވެ.

ހެކިބަސް ދޭ މީހުންނާ ސުވާލުކުރުމުގެ އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުން

96. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގައި އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނުވާހާހިނދަކު، ހެކިބަސް ނެގުމުގެ ވަގުތުގައި ދިމާވާ އަންނަނިވި ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ދޭންޖެހޭ ކަމަށް ކޯޓަށް ފެންނަ އިރުޝާދުތައް ދެވިދާނެއެވެ.

(1) ހެކިބަސް ދޭ މީހުންނާ ސުވާލުކުރަންވީ ގޮތް؛

(2) ހެކިބަސް ދޭ މީހުންނާ ސުވާލުކުރުމުގައި ލިޔުމީ ހެކި ހުށަހަޅާނެ ގޮތް؛

(3) ހެކިބަސް ދޭ މީހުންނާ ސުވާލުކުރުމުގައި މާއްދީ ހެކި ހުށަހަޅާނެ ގޮތް؛

(4) ހެކިބަސް ދޭ މީހުންނާ އެކި ފަރާތްތަކުން ސުވާލުކުރަންވީ ތަރުތީބު؛

(5) ހެކިބަސް ދޭ މީހުންނާ ސުވާލުކުރުމުގައި އެކި ފަރާތްތަކަށް ފުރުޞަތު ދެވޭނެ ގޮތް؛

(6) ހެކިބަސް ދޭ މީހުންނާ ސުވާލުކުރުމުގައި [illegible]

ގޮތް ނުވަތަ ސުލޫކު ބަހައްޓާ ގޮތް.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލު ހިނގާނީ، ކަމާ ގުޅޭގޮތުން މި ޤާނޫނުގައި ވަކި ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައިނުވާ ޙާލަތްތަކުގައި، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލަކަށް އެންމެ ގާތްގޮތެއްގައި އަމަލުކުރުމަށްޓަކައި، ކޯޓުން ވަކި ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންދެން ކޯޓުން ފެންނަ ބާވަތަކަށެވެ.

ހެކިބަސް ނެގުމުގެ މަރުޙަލާތައް

97. ހެކިބަސް ދޭ މީހުންނާ ސުވާލުކުރުމުގެ މަރުޙަލާތަކަކީ، އެގްޒެމިންކުރުމުގެ މަރުޙަލާއާއި، ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރުމުގެ މަރުޙަލާއާއި، ރީ-އެގްޒެމިންކުރުމުގެ މަރުޙަލާއެވެ.

އެގްޒެމިންކުރުމުގެ މަރުޙަލާ

98. ހެކިބަސްނެގުމުގެ ފުރަތަމަ މަރުޙަލާއަކީ، އެގްޒެމިންކުރުމުގެ މަރުޙަލާއެވެ. އެ މަރުޙަލާއަކީ، ހެކިބަސް ދިނުމަށް އޭނާ ހުށަހެޅި ފަރާތުގެ ދަޢުވާއާގުޅޭ، އަދި އެ ދަޢުވާއަށް ތާއީދުވާގޮތަށް ހުރި ހެކި ހެކިބަސް ދޭ މީހާގެ ކިބައިން ހޯދުމަށް، އޭނާ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ފުރުސަތު ދެވޭ މަރުޙަލާއެވެ.

ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރުމުގެ މަރުޙަލާ

99. (ށ) ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރުމުގެ މަރުޙަލާއަކީ، މައްސަލައިގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހާ، އޭނާ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާ ފަރާތުން އޭނާ އެގްޒެމިންކުރުމުގެ މަރުޙަލާ ނިމުމުން، އަނެއް ފަރާތުން އޭނާއާ ސުވާލުކުރުމުގެ މަރުޙަލާއެވެ. އެ މަރުޙަލާއަކީ، އެގްޒެމިންކުރި މަރުޙަލާގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ދިން ހެކިބަހުގެ ތެދުކަން ޔަގީންކުރުމަށްޓަކައި ނުވަތަ އޭގައި ދެކޮޅުޖެހޭ ކަމެއްވާނަމަ އެކަމާމެދު ސުވާލުއުފެއްދުމާއި، އޭނާގެ ހެކިބަހުން އެފަރާތަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް، އޭނާ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާ ފަރާތް ނޫން އަނެއް ފަރާތަށް ފުރުސަތު ދެވޭ މަރުޙަލާއެވެ.

(ނ) ހެކިބަސް ދޭ މީހަކު ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރެވޭނީ އޭނާ އެގްޒެމިންކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި އޭނާ ދިން ހެކިބަހުގައި ހިމެނުނު

ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން އެކަންޏެވެ.

ރީ-އެގްޒަމިނޭޝަންކުރުމުގެ މަރުޙަލާ

100. (ހ) ރީ-އެގްޒަމިނޭޝަންކުރުމުގެ މަރުޙަލާއަކީ، މައްސަލައެއްގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ކްރޮސް-އެގްޒަމިނޭޝަން ނިމުމުން، އޭނާ ހެކިއެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި ފަރާތުން އޭނާ އާ އަލުން ސުވާލުކުރުމުގެ މަރުޙަލާއެވެ. އެ މަރުޙަލާއަކީ، ކްރޮސް-އެގްޒަމިނޭޝަންކުރާ މަރުޙަލާގައި އަނެއް ފަރާތުން ކުރާ ސުވާލުތަކުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ހެކިބަސް ދޭ މީހާ އެ ސުވާލުތަކަށް ދޭ ޖަވާބެއްގެ ސަބަބުން އޭނާ ހެކިއެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި ފަރާތުން މައްސަލައިގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންކަމުން [illegible] ކަމެއް ނުވަތަ ސުވާލުއުފެދޭ ކަމެއް [illegible]، އެކަމެއް އިތުރަށް ސުވާލުކުރުމުގެ ގޮތުން އެކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ސުވާލުކުރުމަށް ހެކިބަސްދޭ މީހާ ހުށަހެޅި ފަރާތަށް ފުރުޞަތު ދެވޭ މަރުޙަލާއެވެ.

(ށ) ހެކިބަސް ދޭ މީހަކު ރީ-އެގްޒަމިނޭޝަންކުރެވޭނީ، އެމީހަކު ކްރޮސް-އެގްޒަމިނޭޝަންކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން އެމީހަކު ކްރޮސް-އެގްޒަމިނޭޝަން ނިމުމުންނެވެ.

ސުވާލުކުރެވިދާނެ ގޮތާއި ޖަވާބު ދެވިދާނެ ގޮތް

101. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ކޮންމެ ފަރާތަކަށް ހެކިބަސް ދޭ މީހުންނާ ސުވާލުކުރެވިދާނެއެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، ނުވަތަ ކޯޓުން އެހެން ގޮތަކަށް އަމުރު ނުކުރާހާހިނދަކު، މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ފަރާތަކަށް ބޭނުންވާ [illegible]، މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން ހެކިބަސް ދޭ މީހަކާ ސުވާލުކުރެވިދާނެއެވެ.

(ނ) ހެކިބަސްދޭ މީހާ، ހެކިބަސްދިނުމުގައި އޭނާއާ ކުރާ ސުވާލުތަކަށް ކުރު ޖަވާބުތަކުން ހެކިބަސް ދެވިދާނެއެވެ. ނަމަވެސް އޭނާގެ [illegible]

ހެކިބަސްދިނުމަށް ބޭނުންވާ ކަމެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އަނގަބަހުން ދޭ ބަޔާނެއްގެ ގޮތުގައި ހެކިބަސް ދެވިދާނެއެވެ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރި ފަރާތްތަކުން ހެކިބަސްދިނުން

102. (ހ) ހެކިބަސްދޭ ފަރާތަކީ، ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރުމުގެ ސަބަބުން ސާފުކޮށް މުޚާޠަބުނުކުރެވޭ ފަރާތެއްނަމަ، އޭނާ ބުނާ އެއްޗެއް ސާފުކޮށްދެވޭނެ އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތެއް މެދުވެރިކޮށް އޭނާގެ ހެކިބަސް ނެގުމަށް ކޯޓުން ހުއްދަކުރެވިދާނެއެވެ.

(ށ) ހެކިބަސްދޭ ފަރާތަކީ، ނަފްސާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުރުމުގެ ސަބަބުން ސާފުކޮށް މުޚާޠަބުކުރެވޭ ފަރާތެއް ކަމުގައިވިޔަސް، އޭނާއަށް، މި ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ސަޕޯޓު ފުރިހަމަވާ ފަރާތެއް ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަ، އޭނާ ބުނާ އެއްޗެއް ސާފުކޮށްދެވޭނެ އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތެއް މެދުވެރިކޮށް އޭނާގެ ހެކިބަސް ނެގުމަށް ކޯޓުން ހުއްދަކުރެވިދާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ނުވަތަ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޙާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ޙާލަތެއްގައި ހެކިބަސްދޭ މީހެއްގެ ހެކިބަސް ނެގުމުގައި ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތަކީ އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތެއްކަން ކަށަވަރުކުރުމުގައި، އެ ވަސީލަތަކީ އެ ހެކިބަސް ނަގަމުން ބޭނުންކުރަމުން ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ، އަދި އިތުބާރުކުރެވޭ ވަސީލަތެއް ކަމަށް ކޯޓުން ބަލަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި އަންނަނިވި ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ކޯޓުން އިރުޝާދުދެވިދާނެއެވެ.

(1) މި މާއްދާގެ (ހ) ނުވަތަ (ށ) ގެ ދަށުން ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ސުވާލުކުރުމާ ގުޅޭ؛

(2) މި މާއްދާގެ (ހ) ނުވަތަ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މީހެއްގެ ހެކިބަސް ނެގުމުގައި އަމަލުކުރަންވީ ގޮތް؛

ހަނދާން ތާޒާކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުން

103. (ހ) ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ހެކިބަސްދިނުމުގައި އޭނާގެ ހަނދާން ތާޒާކުރުމުގެގޮތުން އެއްވެސް ލިޔުމެއް، ކޯޓުގެ ހުއްދައާ ނުލައި، ބަލައިގެންނުވާނެއެވެ.

(ށ) ވަކި ވާޤިޢާއަކާ ގުޅޭގޮތުން ނުވަތަ ތަހުޤީޤާ ގުޅޭގޮތުން ހެކިބަސް ދޭ މީހާ އޭނާގެ ހަނދާން ތާޒާކުރުމުގެގޮތުން، ހެކިބަސް ދޭ ވަގުތު، ކޯޓުގެ ހުއްދަ ނެތި، އެއްވެސް ލިޔުމެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދައިގެން ނުވާނެއެވެ.

(ނ) ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ހަނދާން ތާޒާކުރުމަށްޓަކައި، ވަކި ލިޔުމެއް ބެލުމަށް ކޯޓުން ހުއްދަދިނުމުގައި، އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(1) އެ ލިޔުމަށް ނުބަލައި، އެ ހެކިބަސް ދެވޭ ވާޤިޢާއާ ނުވަތަ ތަހުޤީޤާ ބެހޭގޮތުން އޭނާގެ ހަނދާން އަމިއްލައަށް ތާޒާކުރުވިދާނެކަން ނުވަތަ ނޫންކަން؛

(2) ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ބަލަން ބޭނުންވާ ނުވަތަ ބޭނުންކުރަން ބޭނުންވާ ލިޔުމަކީ، އަންނަނިވި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް އޮތް ލިޔުމަކަށްވުން:

i. އެ ލިޔުމުގައިވާ ކަންކަން އޭނާ ލިޔުމަށް ތިރިކުރިއިރު، އެ ކަންކަން އޭނާގެ ހަނދާނުގައި ތާޒާކޮށް ހުރުން؛ އަދި

ii. އެ ލިޔުމުގައިވާ ކަންކަން ލިޔުމަށް ތިރިކޮށްފައިވަނީ، ހަޤީޤަތާ އެއްގޮތަށް ތިރިޔަން ކަމަށް، އެ ކަންކަން އޭނާ ލިޔުމަށް ތިރިކުރިއިރު، އޭނާ ބަލައިގެންފައިވުން.

(3) ވަކި ލިޔުމެއް ބަލައިގެން ހެކިބަސް ދޭން ހުއްދަ ދެވޭ ބާވަތުގައި، އަދި ވަކި ލިޔުމެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އެނގޭ ހަނދާން ތާޒާކުރުމަށް ހުއްދަދެވޭ ބާވަތުގައި، އެ ލިޔުމުން އޭނާ އެ ބޭނުންކުރާ ބައި، އަޑުވީއްލައި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ކިޔައިދޭނެއެވެ. އެގޮތުން، އޭނާ އަޑުވީއްލައި ކިޔާ ބަޔަކީ، އޭނާ ދޭ ހެކިބަސް ކަމުގައި ކޯޓަށް ބަލައިގަނެވިދާނެއެވެ.

104. އަންނަނިވި ބާވަތްތަކުގައި ފިޔަވައި، ހެކިބަސްދޭ މީހަކާ އެގްޒެމިނޭޝަނުގައި ނުވަތަ ރީ-އެގްޒެމިނޭޝަނުގައި، އޭނާއާ ލީޑިންގ ސުވާލެއް ކުރިމަތިކުރުވައިގެންނުވާނެއެވެ.

އެގްޒެމިނޭޝަނުގައި ނުވަތަ ރީ-އެގްޒެމިނޭޝަނުގައި ލީޑިންގ ސުވާލުކުރުން

(ހ) ހެކިބަސްދޭ މީހަކީ މި ޤާނޫނުގެ 105 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާފަދަ ފަރާތަކަށް ވާ ބާވަތުގައި ކޯޓުގެ ހުއްދަޔާއެކު އޭނާއާ ކުރެވޭ ސުވާލު؛

(ށ) ހެކިބަހާ ސީދާ ގުޅޭ ކަމަކަށް ނުވާގޮތުން، ހެކިބަސްދޭ މީހާ ދޭ ހެކިބަހުގެ އިޢުތިބާރާ ކަމާގުޅޭ ސުވާލުތަކަށް އެ ސުވާލުކުރުން؛

(ނ) މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ހުރިހާ ފަރާތްތަކެއްވެސް، ވަކިވަކިން ގުޅުވުނުކަން ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތްތަކުން، އެއްވެސް ފަރާތަކުން އެކަމަށް އިޢުތިރާޟުނުކުރާ ނުވަތަ އެ ސުވާލުކުރުމަކީ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ އެންމެހާ ފަރާތްތަކުގެ އެއްބަސްވުމާއެކު ކަމަށްވުން؛

(ރ) އެ ސުވާލަކީ، މައްސަލައިގައި ސުވާލު އުފެދިފައިވާ ކަންކަމާ ގުޅޭ ސުވާލަކަށް ނުވުން؛

(ބ) ހެކިބަސް ދޭ މީހާގެ ބަޔާނުން ނުވަތަ ތަޖުރިބާއިން ނުވަތަ ތަޖުރިބާއިން ނުވަތަ [illegible] ބިނާކޮށް ވަކި [illegible]

ހޯދުމަށްޓަކައި ކުރެވޭ ސުވާލަކަށް އެ ސުވާލުކުރުން. އަދި އެ ސުވާލުގެ މަޤްޞަދަކީ އޭނާގެ ޚަބަރެއް ހޯދުން ކަމުގައިވުމާއި، އެ ޚަބަރު ގުޅެނީ ހެކިބަސް ދީފައިވާ ނުވަތަ ދޭން ޤަސްދުކުރާ މައްސަލައާ ކަމުގައިވުން.

އެއްބާރުލުން ނުދޭ ހާލަތް

105. (ހ) އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައި މައްސަލައެއްގައި ހިމެނޭ ފަރާތަކުން ހެކިބަސްދިނުމަށް ހުށަހަޅާ މީހަކު، އެގްޒެމިނޭޝަނުގެ މަރުޙަލާގައި، އެ މަރުޙަލާގައި ސުވާލުކުރާ އުސޫލުން ސުވާލުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، ކްރޮސް-އެގްޒެމިނޭޝަނުގައި ސުވާލުކުރާ އުސޫލުން، ކޯޓުގެ ހުއްދައާއެކު ސުވާލުކުރެވިދާނެއެވެ.

(1) އޭނާ ހެކިބަހުގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި ފަރާތަށް ފައިދާވާގޮތަށް އޭނާ ހެކިބަސްދިނުން؛

(2) އޭނާއަށް ކަނޑައެޅިގެން އެނގޭ ކަމުގައި ބެލޭ މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގައި، އެއްބާރުލުން ނުދޭކަމަށް، ނުވަތަ ތެދު ނިކަމެތިގައި ހެކިބަސްދިނުމަށް ފަސްޖެހިފައިވާ ކަމަށް، ނުވަތަ ތެދު ނިކަމެތިގައި ހެކިބަސްދިނުމުގައި ކުރަންވާ ވަރަށް މަސައްކަތްކޮށްފައިނުވާ ކަމަށް ކޯޓަށް ފެނިގެންނަމަ؛

(3) ހެކިބަސް ދޭ މީހާ އެ ހެކިބަސް ދޭ ކަމެއްގައި ދިމާނުވާ ދެ ވާހަކައެއް ބުނުން.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ކުރެވޭ ސުވާލުތަކަކީ، ކްރޮސް-އެގްޒެމިނޭޝަނުގެ މަރުޙަލާގައި ކުރެވޭ ސުވާލުތަކެއް ކަމުގައި ބެލުމުގެ ބާރު ކޯޓަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ސުވާލުކުރުމުގައި، އޭނާ ހެކިބަހުގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި ފަރާތުން އަނެއް ފަރާތް ފަރާތްތަކަށް

ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރުމުގެ ކުރިންނެވެ.

ރީ-އެގްޒެމިންކުރުމުގައި ސުވާލުކުރެވޭނެ ދާއިރާ

106. ރީ-އެގްޒެމިންކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހާއާ ސުވާލުކުރެވޭނީ ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި އޭނާ ދިން ހެކިބަހާ ބެހޭގޮތުން އެކަންޏެވެ.

ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރުމުގައި ސުވާލެއް ނުކުރުމަށް ނުވަތަ ޖަވާބެއް ނުދިނުމަށް އެދުމުން

107. (ހ) ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި، ހެކިބަސް ދޭ މީހާއާ ކުރެވޭ ސުވާލަކަށް ޖަވާބުދިނުމަށް ނުވަތަ ވަކި ސުވާލެއް އޭނާއާ ކުރުން ހުއްޓުވުމަށް އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައި ކޯޓަށް އަމުރުކުރެވިދާނެއެވެ.

(1) އެ ސުވާލަކީ ޤަޟިއްޔާއާ ގުޅުމެއް ނެތް ސުވާލަކަށްވުން؛

(2) އެ ސުވާލަކީ، ހެކިބަސްދޭ ފަރާތް ރުޅިއެރުވުމަށް ނުވަތަ ބިރުގެންނެވުމަށް ނުވަތަ އޭނާގެ ހިތްނުތަނަވަސްކުރުމަށް ނުވަތަ އޭނާ ކުޖައިމީސްކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރާ ސުވާލަކަށްވުން؛

(3) އެ ސުވާލަކީ، ހެކިވެރިޔާ ހެކިބަސް ދޭ ކަމާ ގުޅުމެއް ނެތް ސުވާލަކަށްވުން؛

(4) އެ ސުވާލަކީ، ކުރިން ކޮށްފައިވާ ސުވާލަކަށްވުން.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ހެކިބަސް ދޭ މީހާގެ ސުވާލު ކުރުމުގައި، ސުވާލުކުރުމަށްފަހު ޖަވާބުދޭން ފުރުޞަތު ނުދީ، ސުވާލު ތަކުރާރުކުރުމަކީ ހެކިބަސްދޭ މީހާ ރުޅިއެރުވުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ ބިރުގެންނެވުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ އޭނާގެ ހިތްނުތަނަވަސްކުރުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ އޭނާ ކުޖައިމީސްކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރާ ކަމެއް ކަމުގައި ބެލެވިދާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމުގައި، އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(1) ހެކިބަސް ދޭ މީހާގެ އުމުރު؛

(2) ހެކިބަސް ދޭ މީހާގެ ޝަޚްޞިއްޔަތާއި ތަޢުލީމާއި އޭނާގެ މިޒާޖު؛

(3) ހެކިބަސް ދޭ މީހާ އެއްބާރުލަމުންދާ މިންވަރު؛

(4) ނަފްސާނީގޮތުން ނުވަތަ އިޖްތިމާޢީގޮތުން ނުވަތަ ޖިސްމާނީގޮތުން އެއްވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހެކިބަސް ދޭ މީހާގައި ހުރުން.

ކްރޮސް-އެގްޒެމިނޭޝަނުކުރުމުގައި ލީޑިންގ ސުވާލުކުރުން

108. (ހ) ކްރޮސް-އެގްޒެމިނޭޝަނުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި، ކޯޓުން މަނާނުކުރާހާ ހިނދަކު، ހެކިބަސް ދޭ މީހާއާ ލީޑިންގ ސުވާލު ކުރެވިދާނެއެވެ.

(ށ) ލީޑިންގ ސުވާލެއް ކުރުން މަނާކުރުމުގައި، އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(1) އެގްޒެމިނޭޝަނުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ހެކިބަސްދިނުމުގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ދެއްކި ވާހަކައަކީ، އޭނާ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި ފަރާތަށް ފަހިވާގޮތަށް އޮތް ވާހަކައަކަށް ނުވުން؛

(2) ކްރޮސް-އެގްޒެމިނޭޝަނުކުރާ މީހާގެ މަޞްލަޙަތާ ހެކިބަސް ދޭ މީހާގެ މަޞްލަޙަތާ އެއްގޮތްވުން؛

(3) ކްރޮސް-އެގްޒެމިނޭޝަނުކުރާ ފަރާތާމެދު އެ ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ހަމްދަރުދީވާކަން ފާހަގަވުން؛

(4) ހެކިބަސް ދޭ މީހާގެ ޢުމުރާއި އޭނާގެ ކިބައިގައި ހުރި ނަފްސާނީ ނުވަތަ ޢިލްމީ ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއްގެ ސަބަބުން، އޭނާ ދޭ ހެކިބަހަށް އަސަރުކޮށްފާނެކަމަށް ފާހަގަވުން.

ތަޙްޤީޤީ އިދާރާއެއްގެ އޮފިސަރުން ބަޔާންދިނުން

109. (ހ) ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގައި، ތަޙްޤީޤީ އިދާރާއެއްގެ އޮފިސަރަކު ކުރިން ލިޔުމުން ދީފައިވާ ބަޔާނަކާ ގުޅޭގޮތުން، އޭނާ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހެކިބަސް ދޭ ކަމަށްވާނަމަ، ހެކިބަސް ދިނުމުގައި އޭނާއާ ކުރެވޭ ސުވާލުތަކަށް ކުރު ޖަވާބުތަކަކުން، ނުވަތަ އޭނާގެ ފަރާތުން ހެކިބަސްދިނުމަށް ބޭނުންވާ ކަމެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އަނގަބަހުން ދޭ ބަޔާނެއްގެ ގޮތުގައި ހެކިބަސްދެވިދާނެއެވެ.

(ށ) އަންނަނިވި ކަންކަން ފުރިހަމަވެފައިނުވާނަމަ، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ތަޙްޤީޤީ އިދާރާއެއްގެ އޮފިސަރަކަށް ހެކިބަހެއް ނުދެވޭނެއެވެ.

(1) އޭނާގެ ހެކިބަސް ބިނާވާ ބަޔާނަކީ، އެ ބަޔާނުގައިވާ ހާދިސާތައް ހިނގާދިޔަ ވަގުތު ނުވަތަ އެއާވިދިގެން މާގިނަ ވަގުތުތަކެއް ފާއިތުނުވަނީސް، އޭނާ ލިޔުމުން ދީފައިވާ ބަޔާނަކަށްވުން؛

(2) އެ ބަޔާނުގައި އޭނާ ސޮއިކޮށްފައިވުން؛

(3) ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާއަށް އެ ލިޔުމުގެ ކޮޕީއެއް ދީފައިވުން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ފުލުހެއް ކަމުގައިވާ މީހަކީ، މި ޤާނޫނުގެ 42 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަދަ ހެކިބަސް ދޭ ފަރާތެއް ކަމުގައިވާ ހާލަތުގައި، އެ ހައިސިއްޔަތުން އޭނާ މި ޤާނޫނުގެ ކަމާބެހޭ މާއްދާތަކުގެ ދަށުން ހެކިބަސް ދިނުމަކަށް

ހުރަހެއްނާޅައެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ތަޙްޤީޤީ އިދާރާއެއްގެ އޮފިސަރެއް ކަމަށް ބުނެފައި އޮވަނީ، އެ ބަޔާން ފުރަތަމަ ލިޔުމުން ދިންއިރު އެކަމަ އިދާރާއެއްގެ އޮފިސަރުންގެ މަޤާމުގައި ހުރި މީހާއަށެވެ. އަދި، އެ ބަޔާން ލިޔުމުން ދިން ފަހުން އޭނާ އެ މަޤާމުން ނުވަތަ އެ އިދާރާއިން ވަކިވެފައިވީނަމަވެސް، އޭނާއަކީ، އެ ބަޔާނާ ގުޅޭގޮތުން، ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ޝަރީޢަތުގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލައެއްގައި ކޯޓަށް ހާޒިރުކޮށް، އެ ބަޔާނާ ގުޅޭގޮތުން ސުވާލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދޭންވާނެއެވެ.

ހެކިބަސްދޭ ފަރާތުގެ އަދުލުވެރިކަމާމެދު ސުވާލުއުފައްދުން

110. (ހ) ހެކިބަސް ދޭ ފަރާތަކީ ހެކިބަސްދިނުމުގެ އަދުލުވެރިކަން ފުރިހަމަވާ ފަރާތެއް ނޫންކަމުގައި ބަޔާންކޮށް، އޭނާގެ ހެކިބަސް ދިނުމުގެ އަދުލުވެރިކަމާމެދު ސުވާލުއުފައްދައި، އެ ހެކިބަސްދޭ ފަރާތް މައްސަލައެއްގައި ހެކިބަސް ދިނުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ޚަޞްމެއްގެ ފަރާތުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ، ހެކިބަސް ދޭ ފަރާތުގެ އަދުލުވެރިކަމާމެދު ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން، ހެކިބަސް ދޭ ފަރާތެއްގެ އަދުލުވެރިކަން ކޯޓުން ކަނޑައަޅުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(1) ހެކިބަސް ދޭ ފަރާތުގެ ހެކިބަސް ދިނުމުގެ އަދުލުވެރިކަމާމެދު ސުވާލުއުފައްދައި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބަބުތައް އެކަށީގެންވުން ހުރިކަން ނުވަތަ ނެތްކަން؛

(2) ހެކިބަސް ދޭ ފަރާތް ކޮށްފައިވާ އަމަލަކީ ހެކިބަސް ދިނުމުގެ އަދުލުވެރިކަން ގެއްލިދާފަދަ އަމަލެއްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން؛

(3) ހެކިބަސް ދިނުމުގެ އަދުލުވެރިކަން ގެއްލޭފަދަ އަމަލެއް ކޮށްފައިވާނަމަ އެ އަމަލު ކޮށްފައިވާ ވަގުތާއި ހެކިބަސް ދޭ ވާޤިޢާ ހިނގާފައިވާ ވަގުތާއި، އެ ދެމެދުގައި ހޭދަވެފައިވާ ވަގުތު؛

(4) ހެކިބަސް ދިނުމުގެ އަދުލުވެރިކަން ގެއްލޭފަދަ އަމަލެއް ކޮށްފައިވާނަމަ އެ އަމަލުގެ ބާވަތާއި ހެކިބަސް ދޭ މައްސަލައިގެ ބާވަތާ ގުޅުންހުރި މިންވަރު؛

(5) ހެކިބަސް ދިނުމުގެ އަދުލުވެރިކަން ގެއްލޭފަދަ އަމަލު ތަކުރާރުކޮށްފައިވާނަމަ، އެފަދައިން ތަކުރާރުކޮށްފައިވާ މިންވަރު؛

(6) ހެކިބަސް ދޭ ފަރާތުގެ އިންސާފުވެރިކަމާއި ތެދުވެރިކަމަށް ބާރުދޭ ކަމަށް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ކަމެއްވާނަމަ އެކަން.

ތަޢާރުޟުވާ ބަޔާން ހުށަހެޅުން

111. (ހ) ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރަމުން ގެންދެވޭ މީހާ ދައްކަމުންދާ ވާހަކައާ ދިމާނުވާގޮތަށް އޭނާ އެހެން ވާހަކައެއް ދައްކާފައި އޮތްކަން ލިޔުމުން ރިކޯޑުކުރެވިފައި އޮތް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ލިޔުމެއް ވަގުތު ހުށަހަޅައި، އެކަން ކޯޓުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނެވިދާނެއެވެ.

(ށ) ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރަމުން ގެންދެވޭ މީހާ ވަކި ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ދައްކާ ވާހަކައާ އިދިކޮޅަށް ނުވަތަ އެ ވާހަކައާ ދިމާނުވާގޮތަށް ހަމަ އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން އޭނާ މީހަކު ދައްކާފައިވާ ވާހަކައެއް ލިޔުމެއްގައި ރިކޯޑުކުރެވިފައިވާނަމަ، އެ ލިޔުމެއް ވަގުތު ހުށަހަޅައި، އެކަން ކޯޓުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނެވިދާނެއެވެ.

ހެކިބަސް ދޭ މީހުން ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރުން

112. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެކިބަސް ދޭ މީހުން ކޯޓަށް ހާޒިރުވެ ހެކިބަސް ދޭން، އެ މީހުންނަށް ހެކިބަސް [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible]، ކޯޓުގެ އަމުރުން،

ކަމާ ގުޅޭގޮތުން ކޯޓުން ކުރާ އަމުރެއްގެ ދަށުން އުޅެމުން ކޯޓަށް ހާޟިރުކޮށްގެންނެވެ.

(ނ) ހިޔަބަސް ދޭ މީހުން ކޯޓަށް ހާޟިރުކުރުމުގައި ކޯޓުން އަމަލުކުރާނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ނުވަތަ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުގެމަތީންނެވެ.

ހިޔަބަސްދިނުމަށް ހާޟިރުވުމުގެ އަމުރުކުރުމަކާ ނުލާ ހިޔަބަސް ނެގުން

113. (ށ) ހިޔަބަސްދިނުމަށް ކޯޓަށް ހާޟިރުވުމުގެ އަމުރެއް ކޯޓުން ކޮށްފައިނުވާ މީހަކު މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ފަރާތަކާއެކު، ނުވަތަ މައްސަލަ އަޑުއެހުމުގެ ބޭނުމުގައި، ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހާޟިރުވެ ހުރި ހާލަތެއްގައި، އެނޫނަސް، ހިޔަބަސްދިނުމަށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ލާޒިމުކުރެވިދާނެ މީހެއް ކަމުގައިވާނަމަ، ވަކި ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން އެ ވަގުތު އޭނާ ހިޔަބަސްދިނުމަށް، ކޯޓަށް ލާޒިމުކުރެވިދާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ކޯޓުން އަންގާ އެންގުމަކާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތީން އޭނާ އެ ވަގުތު ހިޔަބަސްނުދީފިނަމަ، ހިޔަބަސްދިނުމުގެ އަމުރެއް ކޮށްގެން ކޯޓަށް ހާޟިރުވާންޖެހޭ މީހާ ހިޔަބަސްނުދީފި ހާލަތެއްގައި ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލުން ޢާއްމުކޮށް ޢަމަލުކުރުމުގެ ބާރު ކޯޓަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

ތިންވަނަ ބައި

ހެކި ވަޒަންކުރުން

ދިހަވަނަ ބާބު

ގުޅުން ހުރުން

ގުޅުން ހުރި ހެކި

114. ވަކި ވާޤިޢާއަކާއި ވަކި ހެއްކަކާމެދު ގުޅުން ހުރި ހެކި ކަމަށް ބެލެވޭނީ، ޤާނޫނީގޮތުން ގުޅުން ހުރި ހެއްކެއް، މާއްދީގޮތުން ގުޅުން ހުރުމުގެ ސަބަބުން،

އެ ހެއްކަށް ކޯޓުން ބަރުދަނަށްވުރެ ކަމަށްވާނަމަ، ޝަރީޢަތުގައި އޮތް މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ފަރާތަށް ވުޖޫދުގައި އޮޅުމެއް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް އެކަށީގެންވާ ކަމަށް ވާނަމައެވެ.

ގުޅުން ހުރި ހެއްކަކީވެސް ނުބެލުން

115. އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ޙާލަތެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްނަމަ، އެ ހާލަތުގައި ހެއްކަކީ އެއީ ގުޅުން ހުރި ހެއްކަށް ނޫންކަމަށް ކަނޑައެޅުމަށް އޮތް ސަބަބެއް ނުވާނެ.

(ހ) އެ ހެކި ގުޅެނީ ހެކިބަސް ދިން މީހާގެ އިތުބާރު އޮތް މިންވަރެއްގެ މައްސަލަ ކަމުގައިވުން؛

(ށ) އެ ހެކި ގުޅެނީ ބަލައިގަނެވުން ހުރި އުޞޫލު ހެއްކާ ކަމުގައިވުން؛

(ނ) އެ ހެކި ގުޅެނީ ހޯދަންޖެހޭ ހެއްކަށް ހޯދިފައިނުވާ ކަމުގެ މައްސަލަ ކަމުގައިވުން.

ގުޅުން ހުރި ހެކި ބަލައިގަތުން

116. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާނަމަ، ގުޅުން ހުރި ހެއްކަކީ ކޯޓުން ބަލައިގަނެވޭނެ ހެއްކެވެ.

(ށ) ގުޅުން ހުރި ހެއްކަކަށް ނުވާ ހެއްކަކީ ކޯޓުން ބަލައިގަނެވޭނެ ހެއްކެއް ނޫނެވެ.

އަށާރަވަނަ ބާބު

އިވުނުކަމަށް ބުނާ ހެކި

އިވުނުކަމަށް ބުނާ ހެކި

117. (ހ) އިވުނުކަމަށް ބުނާ ހެއްކަކީ، ޢާއްމު ގޮތުގައި ހެކީގެ ގޮތުގައި ޝަރީޢަތުން ބަލައިގަނެވޭނެ ހެއްކެއް ނޫނެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އަށް އިސްތިސްނާކޮށް، [illegible]

އިސްތިސްނާކުރެވޭ ޙާލަތެއް ވުޖޫދުގައި އޮތް ކަމަށްވާނަމަ، އިވުން ކަމަށް ބުނާ ހެއްކަކީ، ޝަރީޢަތަށް ބަލައިގަނެވިދާނެ ހެއްކެކެވެ.

(ނ) އިވުން ކަމަށް ބުނާ ހެއްކަކީ ދެވަނަ ދަރަޖައިގެ ހެއްކެވެ.

އިވުން ކަމަށް ބުނާ ހެކީގެ ތެރެއިން ބަލައިގަންނާނެ ހެކި

118. އިވުން ކަމަށް ބުނާ ހެކީގެ ތެރެއިން، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބަލައިގަންނާނީ ބާވަތުގެ ހެކި ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

(ހ) މަރުގެ ބުންކަމެއްގައި އޮތް މީހާ މަރުވުމުގެ ކުރިން، ވަކި ކަމަކާ ބެހޭގޮތުން ނުވަތަ ވަކި އެއްޗަކާ ބެހޭގޮތުން ބުނާބުނުން އެއީ، އެކަން ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ހުށަހެޅިދާނެ ހެއްކެކެވެ. އަދި މަރުވިމާ އެ ވާހަކަ ދެއްކި އަޑުއިވުނު މީހަކު، މަރުވިމާއަށް ހަވާލާދީ، އޭނާ ބުނި ތެދު ބުނުމެއްކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، އެކަން ހެކި ދޭ ގޮތުގައި ޤަބޫލުކުރެވިދާނެއެވެ.

(ށ) ކުއްލިއަކަށް ދިމާވާ ކަމެއް ނުވަތަ ކުއްލިއަކަށް ދިމާވާ ޙާލަތެއް ދިމާވެހިނދު އެކަމާ ދޭތެ ބަޔާނެއްގެ ގޮތުގައި، ކުއްލިއަކަށް ދިމާވި ކަމާއި ނުވަތަ ދިމާވި ޙާލަތާ ދޭތެރޭ ބުނެވޭ ވާހަކަ ނުވަތަ ދިމާއަށް ދެއްކުނު ނިސްބަތެއް ނުވަތަ ދިމާއަށް ކުރުވާ އިޝާރާތެއް، އެ ވަގުތު ފެނުނު މީހަކަށް އެ އިޝާރާތެއް ޢާންމު ކުރި ކަމަށް ހަވާލާދީ، އެ ޙާލަތު ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، އެކަން ހެކި ދޭ ގޮތުގައި ޤަބޫލުކުރެވިދާނެއެވެ.

(ނ) ކަމެއް ދިމާވާ ޙާލަތުގައި އެ ތަނެއްގައި އެ ވަގުތު މިޒާޖު ބަޔަކަށް އެކަމެއް ފެނުނު ގޮތް މިހާރަކަން ޝުޢޫރުތަކުގެ ވާހަކަ، އެކަމެއް ދިމާވިކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، އެ ވަގުތު ޝުޢޫރުން މިންވަރު ހަވާލާދީ، އެ ވަގުތު އޭނާއަށް ޤަބޫލު ކުރެވޭ ގޮތުގައި ޤަބޫލުކުރެވިދާނެއެވެ.

(ރ) ތިމާގެ އަމިއްލަ މާލީ މަސްލަހަތަކާ ދެކޮޅަށް ނުވަތަ ތިމާގެ އަމިއްލަ ޖިނާއީ މަސްލަހަތަކާ ދެކޮޅަށް ބުނާ ބަހެއް އެގޮތަށް ބުނި އަޑު އެހި މީހާއަށް، އެކަން ހެކީގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(ބ) ދައުލަތުގެ މުވައްޒަފު އޭނާގެ މަޤާމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި ރަސްމީ ރިޕޯޓެއްގައި ހިމަނާފައިވާ މަޢުލޫމާތެއް، ނުވަތަ އެ ޤައުމެއްގެ ޤާނޫނުން ވަކި މަސްއޫލިއްޔަތެއް ހަވާލުކޮށްފައިވާ މީހަކު އެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ވާޤިޢާއަކާ ގުޅޭގޮތުން ރަސްމީ ރިޕޯޓެއްގައި ހިމަނާފައިވާ މަޢުލޫމާތެއް ދުށް މީހަކު، އެ ރިޕޯޓަކުން އެ އެއްޗެއް ދުށް ކަމަށް ކޯޓުގައި ބުނާ ބުނުމަކީ، އެ ރިޕޯޓުގައި އޮތް އެއްޗެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެ ހެއްކެކެވެ.

(ޅ) ވިޔަފާރީގެ މުޢާމަލާތްތަކުގައި، ޢާންމުކޮށް ގަވާއިދުން ބަލަހައްޓާ ހިސާބުތަކުގައި ހިމެނޭ މަޢުލޫމާތެއް ދުށް މީހަކު، އެ ހިސާބުތަކުން އެ އެއްޗެއް ދުށް ކަމަށް ކޯޓުގައި ބުނާ ބުނުމަކީ، އެ ހިސާބުތަކުގައި އޮތް އެއްޗެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެ ހެއްކެކެވެ.

(ކ) ތިމާގެ މައްޗަށް ކުރެވޭ ތުހުމަތުން ދިފާޢުވުމަށްޓަކައި، މީޑިއާގައި ނުވަތަ އެހެންވެސް ޢާންމު ތަނެއްގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަ އަޑުއިވުން މީހަކު، އޭނާ އެ ވާހަކަ ދައްކައިން ބަޔާންކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، އެކަން ހެކީގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(އ) އެހެން ޝަރީޢަތެއްގައި މީހަކު ދީފައިވާ ހެކިބަހަކީ، ފަހުން ހިނގަމުންދާ ޝަރީޢަތެއްގައި، އެ މީހާ ދެކޮޅަށް، ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެ ހެއްކެކެވެ.

(ވ) ވިޔަފާރީގެ އާންމު އުސޫލުގެ ދަށުން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަމެއް ހިމެނޭގޮތުން، މީހަކު ދީފައިވާ ބަޔާން ހެކީގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(1) ވިޔަފާރިގައި ނުވަތަ ވަޒީފާގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި އާންމުކޮން ބަލަހައްޓާ ލިޔެކިޔުމުގައި އޭނާ ފާހަގަކޮށްފައިވާ އެއްޗެއް ނުވަތަ ކަމެއް؛

(2) ފައިސާއެއް ނުވަތަ މުދަލެއް ނުވަތަ ސެކިއުރިޓީއެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް ބާވަތެއްގެ މުދަލަކާ ހަވާލުވި ކަމަށް ބަޔާންކޮށް އޭނާ ލިޔެފައިވާ ނުވަތަ ސޮއިކޮށްފައިވާ ލިޔުމެއް؛

(3) އޭނާ ލިޔެފައިވާ ނުވަތަ ސޮއިކޮށްފައިވާ ވިޔަފާރީގެ މުޢާމަލާތަކާބެހޭ ލިޔުމެއް؛

(4) އޭނާ ލިޔެފައިވާ ނުވަތަ ސޮއިކޮށްފައިވާ ސިޓީއެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް އާންމުކޮން ތާރީޚު ޖަހަންޖެހޭ ލިޔުމެއްގެ ތާރީޚު ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ބަޔާނެއް.

(މ) ބައެއްގެ މެދުގައި ލޭގެ ގުޅުމެއް ނުވަތަ ކާވެނީގެ ގުޅުމެއް ނުވަތަ ބެލެނިވެރިކަމުގެ ގުޅުމެއް އޮތްކަމާމެދު އެފަދަ ގުޅުމެއްގެ ޚާއްޞަ މައުލޫމާތެއް ލިބިފައިވާ މީހަކު ދީފައިވާ ބަޔާނެއް ދީފައިވާނަމަ، އެފަދަ ގުޅުމެއް އޮތްކަމާމެދު ދެބަސްވުމެއް އުފެދުމުގެ ކުރިން ކަމުގައިވާނަމަ، އެކަން ހެކީގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(ފ) މަތީގައިވާ ބައެއްގެ މެދުގައި ލޭގެ ގުޅުމެއް ނުވަތަ ކާވެނީގެ ގުޅުމެއް ނުވަތަ ބެލެނިވެރިކަމުގެ ގުޅުމެއް އޮތްކަމާމެދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ

އެއްބަސްވުމެއްގައި ނުވަތަ ޢާއިލާގެ ނަސަބު ދައްކައިދޭ ލިޔުމެއްގައި ނުވަތަ އެނޫންވެސް އެފަދަ ކަންކަން ބަޔާންކުރާ ލިޔުމެއްގައި މީހަކު ބަޔާނެއް ދީފައިވެސް، އެފަދަ ގުޅުމެއް އޮތްކަމާމެދު ދެބަސްވުމެއް އުފެދުމުގެ ކުރިން ކަމުގައިވާނަމަ، އެކަން ހެކީގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(ދ) ދައުލަތުގެ މުވައްޒަފަކު ޢުހުދާގެ ވަޒީފާގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި ދީފައިވާ ބަޔާނެއް، ހެކީގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

އިވުނު ކަމަށް ބުނާ ހެކި ބަލައިގަންނާނެ ޙާލަތްތައް

119. އިވުނު ކަމަށް ބުނާ ހެކި ގޮތުގައި ބަލައިގަންނާނީ ކަމަށް މި ޤާނޫނުގެ 118 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ހެކި ހުށަހެޅިގެން، އެ ހެކިބަހުގައި ވަކި ކަމެއް ކުރި ކަމަށް ނުވަތަ ވަކި އެއްޗެއް ބުނި ކަމަށް ޙަވާލާދެވޭ މީހަކީ، އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ޙާލަތެއްގައިވާ މީހެއް ކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ޙާޟިރުނުވެވޭ ޙާލަތުގައި، ކޯޓުގެ ހުއްދައާ އެކުއެވެ.

(ހ) ހޯދާ ނުފެނިފައިވާ ކަމަށްވުން؛

(ށ) [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓަށް [illegible] [illegible] ޙާލަތެއްގައި ކަމަށްވުން؛

(ނ) އެމީހަކު [illegible] ކޯޓު [illegible] [illegible] ވަރަށް ދިގު [illegible] [illegible] ކަމަށްވުން؛

(ރ) އެމީހަކު [illegible] ކޯޓު [illegible] [illegible] ވަރަށް ބޮޑު [illegible] [illegible] ކަމަށްވުން؛

(ބ) މަރުވެފައިވާ ކަމަށްވުން.

ބާރަވަނަ ބާބު

ރައުޔުގެ އުސޫލު

ރައުޔު

120. (ހ) ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި އޮތް ކަމަށް މީހަކު ދޭ ރައުޔު، މި ޤާނޫނުގައި އެހެންގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައި ނުވާހާހިނދަކު، އެއީ ޤާނޫނީ ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނެ ރައުޔެއް ނޫނެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން ނުވަތަ ގަވާއިދެއްގެ ދަށުން ބާރު ލިބިގެން ދޫކުރާ ލިޔުމެއްގައި ނުވަތަ ރަސްމީ ސްޓޭޓްމަންޓެއްގައި ނުވަތަ ރަސްމީ ލިޔުމެއްގައި، ސަބަބުތަކެއް ބަޔާންކޮށް އެ ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް، އެ ލިޔުމުގައި ސޮއިކުރާ ފަރާތުން ރައުޔެއް ލިބިފައިވާނަމަ، އެ ރައުޔަކީ މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލު ހިނގާނެ ރައުޔެއް ނޫނެވެ. އަދި އެފަދަ ރައުޔު، ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވިދާނެ ރައުޔެކެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ވަކި ކަމެއް ވުޖޫދުގައި އޮތް ކަމަށް މީހަކު ދޭ ރައުޔު، އެކަމެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ސާބިތުކުރުމަށް ނޫން އެހެން ބޭނުމެއްގައި ހުށަހަޅާ ރައުޔެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ބޭނުމަށްޓަކައި އެ ރައުޔެއް ބަލައިގަނެވިދާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ހޯދާ ޚަބީރުންގެ ރައުޔަކީ، މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނާ އުސޫލު ހިނގާ ރައުޔެއް ނޫނެވެ. އަދި އެފަދަ ރައުޔު، ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވިދާނެ ރައުޔެކެވެ.

ޚަބީރުން ނޫން މީހުން ފާޅުކުރާ ރައުޔު ބަލައިގަތުން

121. ޚަބީރަކަށް ނުވާ މީހަކު، އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައި، ފާޅުކުރާ ރައުޔަކީ ހެކީގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވިދާނެ ރައުޔެކެވެ.

(ށ) އޭނާ ފާޅުކުރާ ރައުޔަކީ އޭނާއަށް ފެނުނު ނުވަތަ އަޑު އިވުނު ނުވަތަ ވިސްނައިގަތުމުން ނުވަތަ ތަޖުރިބާކުރުމުން ބާވަތެއް ނުވަތަ ހާދިސާއަކާ ނުވަތަ އެއްޗަކާ ގުޅޭގޮތުން އޭނާ ހާމަކުރާ ރައުޔަކަށްވުން؛ އަދި

(ނ) އެ ހިނގާދިޔަ ހާދިސާގައި ނުވަތަ ބާވަތެއްގައި ކަމެއްގައި އޭނާއަށް އެ ވިސްނައިގަތުމުން ގޮތް ނުވަތަ ޤަބޫލުކުރުމުން ގޮތް އެނގުން މުހިންމުވެފައިވުން.

122. ޚަބީރުންގެ ރައުޔު ކޯޓަށް ބަލައިގަތުން

(ހ) ޚަބީރުންގެ ރައުޔު، ހެކީގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ބަލައިގަނެވިދާނެ ރައުޔުތަކެވެ.

(ށ) ޚަބީރުންގެ ރައުޔު ކޯޓަށް ބަލައިގަނެވޭނީ އަންނަނިވި ހާލަތްތަކުގައި އެކަންޏެވެ.

(1) ޚަބީރަކަށް ވަކި ދާއިރާއެއްގެ ތަމްރީން ނުވަތަ ތަޖުރިބާ ނުވަތަ ތަޢުލީމު ލިބިފައިވާ ކަމަށް ބުނާ ދާއިރާއަކީ، އެފަދަ ޚާއްޞަ ތަޢުލީމު ނުވަތަ ތަމްރީން ނުވަތަ ތަޖުރިބާގެ ދާއިރާއެއް ކަމުގައި އެހެން މީހުންވެސް ޤަބޫލުކުރާ ދާއިރާއަކަށްވުން؛

(2) ޚަބީރަކީ އޭނާގެ ޒާތުގައި ވަކި ތަޢުލީމެއް ނުވަތަ ތަމްރީނެއް ނުވަތަ ތަޖުރިބާއެއްގެ ދާއިރާއެއްގައި އެކަށީގެންވާ ތަޢުލީމާއި ތަޖުރިބާ ހުރި މީހެއް ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވެން އޮތުމާއި، އެފަދަ ތަޢުލީމާއި ތަޖުރިބާ ހުރުމުގެ ސަބަބުން އެ ރައުޔު ކޯޓަށް ދެވޭ ފެންވަރުގެ މީހެއް ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވެން އޮތުން؛

(3) ޚަބީރުގެ ފަރާތުން ހޯދަންޖެހޭ މައުލޫމާތަކީ، ކަމުގެ ބާވަތުން މައްސަލައިގައި ނުހިމެނޭ [illegible] [illegible] ރައުޔު ކޯޓަށް

މުހިންމުވާ ކަމެއް ކަމުގައިވެސް. އަދި އެއީ ކޮބައިކަން އޭގެ ޖާގައި ކަމެއް ނިންމުމަށް އެހީތެރިވެދޭނެ ތަޢާރަފްކޮށްދިނުން؛

(4) އެ އަމުރަކީ، މައްސަލައިގެ ޙުކުމް ކޯޓުން ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރިން، އެ މައްސަލައިގެ ޙުކުމް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް ތަޢާރުފުކޮށް ކަމުގައި ބާޠިލުވާން ޙުކުމެއް ކަމަށް ނުވުން؛

(5) ހަބޭސްގެ ރަޢުޔު ބިނާކުރައިވާ މައިގަނޑު މަޢުލޫމާތަކީ ނުވަތަ އަސާސްތަކަކީ އެހެން ހަބޭސްކަން އޮތް ދެކުރު ހިއްސާ ނުވަތަ ޖަދުވަލުކުރުމުގައި ބަހުސްކުރަން ނުވުން.

ބާރަވަނަ ބާބު

އިންތިޚާބުގެ އުސޫލު

އިންތިޚާބުގެ އުސޫލު

123. އިންތިޚާބުގެ އުސޫލުން ހެއްކެއް ކޮބަން ބަލައިގަންނާނީ، އެ ހެއްކެއް ބަލައިގަތުމުން ވަކި ވަޒީފާއެއް މުއްދަތުގައި އޮތްކަން ނުވަތަ ނެތްކަން ވަޒަންކުރުމުގައި، ކޮބަން އިޚްތިޔާރުކަމާ ވިޔަސް ހެއްކެއްކަން، އެ އުސޫލުގެ ދަށުން ބަލައިގަންނަން ހެދި ވާނަމައެވެ.

އިންތިޚާބުގެ އުސޫލުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ ކަންކަން

124. އިންތިޚާބުގެ އުސޫލު ބޭނުންކުރުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(ހ) އެއްވެސް ހެއްކަކާ އަސާސީކޮށްވާ ބަލަހައްޓާ ނިސްބަތް؛

(ށ) އެއްވެސް ހެއްކަކީ ބަލަހައްޓާގެ މުޅިގައި ނުވަތަ ދެފަރާތުގައި ހިނގާފައިވާ ވަގުތާގެ ދުރުމިން؛

(ނ) އެއްވެސް ބަލަހައްޓާގައި އޮތް އެއްވެސް ހެއްކަކަށް ކޮށްފައިވާ އަސާސާއި ބިނާގެވާ ނިސްބަތް ނުވަތަ އެއްވެސްވާ ނިސްބަތް؛

(ރ) އެއްގޮތަށް އޭނާ ޢަމަލުކޮށްފައިވާ ޢާދަތްތަކުގެ އެއްގޮތްކަން؛

(ބ) އޭނާގެ ޢަމަލުތަކުގެ މައްޗަށް ވިސްނާއިރު އޭނާ ޢަމަލުކުރަމުންދާގޮތުގެ ވަކި ބައްޓަމެއް ދެނެގަނެވޭކަން ނުވަތަ ނޫންކަން، ނުވަތަ ވަކިކަމެއް އޭނާ ކުރަމުންދާގޮތުގެ އުސޫލު ދެނެގަނެވޭކަން ނުވަތަ ނޫންކަން؛

(ޅ) އިޢްތިރާފުގެ އުސޫލުގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ހެއްކާ ދިމާލަށް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ޝައްކު އުފައްދައި އިންކާރުކޮށްފައިވާނަމަ، އެކަން؛

(ކ) އިޢްތިރާފުގެ އުސޫލުން އެއް ފަރާތުން ހެކި ހުށަހެޅިނަސް، އިޢްތިރާފުގެ އުސޫލުން އެހެން ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހެއްކާކަން ތާއީދުކުރުމުގެ ގޮތްކަން ނުވަތަ ނަފީކުރުމުގެ ގޮތްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން.

ސާދަވަނަ ބާބު

ނާދިރުވުމުގެ އުސޫލު

ނާދިރުވުމުގެ އުސޫލު ބަލައިގަތުން

125. ނާދިރުވުމުގެ އުސޫލުގެ ދަށުން ކޯޓަށް ހެއްކެއް ބަލައިގަންނާނީ، އެ ހެއްކެއް ބަލައިގަތުމުން، ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ނުވަތަ ނެތްކަން ވަޒަންކުރުމުގައި، ކޯޓަށް އެހީތެރިކަމެއް ލިބޭނެ ހެއްކަކަށް، އެ އުސޫލުގެ ދަށުން ބަލައިގަނެވޭ ހެކި ވާނަމައެވެ.

ނާދިރުވުމުގެ އުސޫލުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ ކަންކަން

126. ނާދިރުވުމުގެ އުސޫލު ކޯޓަށް ބަލައިގަތުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(ހ) ހިނގާ ގޮސްފައިވާ ދެ ހާދިސާގެ ދޭތެރޭގައި ހިނގާފައިވާ ވަގުތު ނުވަތަ އެ ދެ ހާދިސާ ހިނގާފައިވާ ގޮތުން؛

(ށ) އެއް ހާދިސާ އަނެއް ހާދިސާއާ ގުޅިފައިވާހާ ނިސްބަތަކަށްކަން؛

(ނ) އެއް ހާދިސާގައި ހިނގާފައިވާ ކަންކަން އަނެއް ހާދިސާގައި ހިނގާފައިވަނީ ހަމަ ނިސްބަތަކަށްކަން؛

(ރ) އެ ހާދިސާތައް ތަކުރާރުވެފައިވާ ނިސްބަތް؛

(ބ) އެއިން ކޮންމެ ހާދިސާއެއްގައި ވަށައިގެންވާ ޙާލަތްތައް؛

(ޅ) އެއިން ކޮންމެ ހާދިސާއަކުން ފާހަގަކުރެވޭ އެއްގޮތް ސިފަތައް؛

(ކ) އެއިން ކޮންމެ ހާދިސާއެއް ހިނގުމަށް މެދުވެރިވެފައިވާ މައިގަނޑު ސަބަބުތައް.

ފަނަރަވަނަ ބާބު

އިތުބާރުގެ އުސޫލު

127. އިތުބާރުކުރެވޭ ނިސްބަތުގެ އުސޫލު

(ހ) އިތުބާރުކުރެވޭ ނިސްބަތުގެ އުސޫލުގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ހެއްކަކީ، މި ޤާނޫނުގައި އެހެންގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައި ނުވާހިނދަކު، އޭގެ ޒާތުގައި، ކޯޓަށް ބަލައިގަނެވޭނެ ހެއްކެއް ނޫނެވެ.

(ނ) އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައި މެނުވީ، އިތުބާރުކުރެވޭ ނިސްބަތުގެ އުސޫލުން ހުށަހަޅާ ހެކި، ކޯޓަށް ބަލައެއް ނުގަނެވޭނެއެވެ.

(1) ކްރޮސް-އެގްޒަމިނޭޝަނާ ވަގުތު ހުށަހަޅާ ހެކި؛

(2) ކްރޮސް-އެގްޒަމިނޭޝަނާ ވަގުތުގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހަކު ދައްކާ ވާހަކައާ ގުޅިގެން އޭނާއަށް އިތުބާރުކުރެވުން އޮތް ނިސްބަތް ދައްކައިދިނުމަށް ހުށަހަޅާ ހެކި؛

(3) ކްރޮސް-އެގްޒަމިނޭޝަނުގައި ހެކިބަސް ދޭ މީހާ އިންކާރުކުރާ

ކަމެއް އޮތީ އެނގުން ގޮތަކަށް ދައްކައިދިނުމަށް ހުށަހެޅޭ ހެކި؛

(4) ކުށެއްގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާއަށް އިތުބާރުކުރެވުން އޮތް ނިސްބަތް ދައްކައިދޭ ހެކި.

ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރެވޭ ވަގުތު ނަފީކުރުމުގެ ގޮތުން ހުށަހެޅޭ ހެކި

128. (ހ) ހެކިބަސް ދޭ މީހާ ދައްކާފައިވާ ވާހަކައެއް ނަފީކުރުމުގެ ގޮތުން ކްރޮސް-އެގްޒެމިންކުރެވޭ ވަގުތު ހުށަހެޅޭ ހެކީގެ މައްޗަށް އިތުބާރުކުރެވޭ ނިސްބަތުގެ އުސޫލެއް ނުހިނގާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހެކި ހުށަހެޅޭނީ، އެ ހުށަހެޅޭ ހެކީގެ ސަބަބުން، ވަކި ފާއިދާއެއް ވުޖޫދުގައިވާކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް އެހީތެރިވެދޭނަމައެވެ.

ނުރަނގަޅު ނިޔަތް ސާބިތުކޮށްދޭ ހެކި

129. (ހ) އަންނަނިވި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަމެއް، ހެކިބަސް ދޭ މީހާގެ ކިބައިގައި ހުރިކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، ހުށަހެޅޭ ހެކީގެ މައްޗަށް އިތުބާރުކުރެވޭ ނިސްބަތުގެ އުސޫލެއް ނުހިނގާނެއެވެ.

(1) އޭނާ ވަކި ފަރާތަކަށް ޖެހިފައިވާކަން ނުވަތަ އޭނާ ވަކި ގޮތަކަށް ވާހަކަދެއްކުމުގައި ތެދުނޫން މައުލޫމާތު ދިނުމުގެ ނިޔަތް ނުވަތަ މަޤްޞަދު އޭނާގެ ކިބައިގައި އޮތްކަން؛

(2) އޭނާ ދެން ހެކިބަހުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން އޭނާއަށް އެނގިފައި އޮތުން ފާއިތުވެފައިވާކަން؛

(3) އެހެން ފަރާތްތަކުގައި އުޅުންތެރިކަން ހަމަ އެ ފަރާތަކާ ދައްކާފައިވާކަން؛

(4) މައްސަލައާ ގުޅުންހުރި ބާވަތުގެ ކުށެއް

ސާބިތުވެފައިވާކަން؛

(5) ތެދު ޙަޤީޤަތް ބަޔާންކުރަންޖެހޭ ހާޒިރު ދަނޑިވަޅެއްގައި އެނގިގެން ޤަސްދުގައި ނުވަތަ ފަރުވާކުޑަކަމުން ތެދުނޫން މަޢުލޫމާތު ދީފައިވާކަން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްވެސް ހެއްކެއް ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭނީ، އެ ހެކިބަސް ދިން މީހާއާ ވަކިން، އެހެން މަސްދަރުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ހޯދާ ހެއްކަށް އެ ހެކި ވުމާއެކު، އެ ތުހުމަތުގެ އަސާސަކަށް ހެކިބަސް ދޭ މީހާ އިންކާރުކުރާ ކަމުގައިވާނަމަ އެކަންޏެވެ.

ސޯޅަވަނަ ބާބު
އިމްތިޔާޒް ލިބިގެންވާ މުޢާމަލާތްތައް

ދެމަފިރިންގެ ދެމެދުގައި ދެކެވޭ ވާހަކައަށް ލިބޭ އިމްތިޔާޒް

130. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި ގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިނުވާ ހިނދަކު، ކާވެނީގެ ގުޅުމެއް ދެމިއޮތްއިރު، އެ ގުޅުމުގެ އަސާސްގެ މަތީގައި، އަނބިމީހާއަށް ފިރިމީހާގެ ފަރާތުން ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތައި ފިރިމީހާއަށް އަނބިމީހާގެ ފަރާތުން ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތު ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅުމަށް މަޖުބޫރެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި، އެފަދަ މަޢުލޫމާތެއް އެ ދެމަފިރިންގެ ތެރެއިން މީހެއްގެ ފަރާތުން އެހެން މީހަކަށް ލިބިފައިވާނަމަ، އެމީހަކަށް އެ މަޢުލޫމާތެއް ދިން ފަރާތުގެ ނުވަތަ އެފަރާތެއް ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތެއްގެ ހުއްދަ ނެތި އެ މަޢުލޫމާތެއްވެސް ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި ނުޖެހޭނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެހެން އޮންނަމަވެސް، ދެމަފިރިންގެ ތެރެއިން އެކަކު، އަނެކަކާ ދެކޮޅަށް ކުރާ ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ސަބަބުން، އެ ކުށް ކުރި މީހާގެ މައްޗަށް އުފުލާ ޖިނާއީ ދަޢުވާއަކާ ގުޅިގެން މަޢުލޫމާތު

ހާމަކުރުމަކަށް މި މާއްދާ ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.

(ނ) ދެމަފިރިންގެ ދެމެދުގައި ދެކެވޭ ވާހަކަތަކަށް މި މާއްދާގެ (ހ) އިން ލިބޭ އިމްތިޔާޒް ދެމަފިރިން ވަކިވުމަށްފަހުގައިވެސް ދެމިއޮންނާނެއެވެ.

ދައުލަތުގެ އިދާރާއެއްގައި ހުރި މަޢުލޫމާތު

131. ދައުލަތުގެ އިދާރާއަކުން އުފައްދާ ނުވަތަ ގެންގުޅޭ ނުވަތަ ބަލަހައްޓަމުންދާ މަޢުލޫމާތުގެ ތެރެއިން، ކަމާގުޅޭ ޤާނޫނުއެއްގެ ދަށުން ޤާނޫނުން މަނާކުރެވިގެންވާ ނުވަތަ ދޫކުރުން ހިފެހެއްޓިގެންވާ މަޢުލޫމާތެއް، އެ މަޢުލޫމާތެއް ނިސްބަތްވާ އިދާރާގެ ކަމާބެހޭ ވެރިއެއްގެ ހުއްދަ ލިބިގެން މެނުވީ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅައިގެން ނުވާނެއެވެ.

ރަސްމީ މުޢާމަލާތްތަކަށް ލިބިގެންވާ ރައްކާތެރިކަން

132. ދައުލަތުގެ މުވައްޒަފަކަށް އޭނާގެ މަޤާމުގެ ހައިސިއްޔަތުން ލިބިފައިވާ ސިއްރު މަޢުލޫމާތެއް ހެކީގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމަކީ، އެފަދަ މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރުމަށް އެ މަޢުލޫމާތެއް އެމީހަކަށް ލިބުނު ދައުލަތުގެ އިދާރާގައި ކަމާ ގުޅޭގޮތުން އަމަލުކުރަން އޮންނަ އުސޫލުގެ ތެރެއިން ނުވަތަ އެފަދަ މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރުމަށް ޤާނޫނަކުން ހުއްދަކުރާ ހާލަތެއްގައި އެ މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރުމަށް އެ ޤާނޫނުގައި އަމަލުކުރަން އޮންނަ އުސޫލުގެ ތެރެއިންނެވެ.

ކުށެއް ކުރި ކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރި ފަރާތަށް ލިބިދޭ ރައްކާތެރިކަން

133. މިހާރު ކުށެއް ކުރި ކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ދީ ފަރާތަކީ، ނުވަތަ އެ ކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ރިޕޯޓުކުރި ފަރާތަކީ، ކާކުކަން ނުވަތަ އެ ކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ފަސޭހަކަމާއެކު ފުރުޞަތު ލިބޭ ފަރާތްތަކުން އަންގައިދޭ މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރުމަށް، އެ ފަސޭހަކަމާއެކު ނުވަތަ ފުރުޞަތު މަޖުބޫރުކުރެވޭނެ ނުވާނެއެވެ.

ވަކީލާއި މުވައްކިލާ ދެމެދު ބޮޑުކުރާ މަޢުލޫމާތަށް ލިބިދޭ ރައްކާތެރިކަން

134. (ހ) މުވައްކިލަކު ކުރިން ވަކީލާ ޙަވާލުކުރި މަސްއޫލިއްޔަތާ ގުޅިގެން ނުވަތަ މަޝްވަރާކުރުމަށް ގުޅިގެން، އެ ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ދެކެވޭ ވާހަކައެއް ނުވަތަ ބަދަލުކުރެވުނު މަޢުލޫމާތެއް ނުވަތަ ކުރިން ވަކީލު އޭނާގެ މުވައްކިލު ތަމްސީލުކުރުމުގެ ތެރޭގައި ލިބިފައިވާ އެއްވެސް

މަޢުލޫމާތެއް ނުވަތަ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ގާނޫނީ ވަކީލު މުވައްކިލުން ދީފައިވާ ގާނޫނީ ލަފާއެއްގެ ބައެއްވިޔަސް މުވައްކިލުގެ ހުއްދަ ލިބިގެން މެނުވީ ގާނޫނީ ވަކީލު ހާމަކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ގާނޫނީ ވަކީލާއި މުވައްކިލާ ދެމެދު ވާހަކައެއް ދެކެވުނީ ނުވަތަ ލިޔުމެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ބަދަލުކުރެވުނީ ގާނޫނާ ޚިލާފު އަމަލެއް ކުރުމަށް ކަމުގައިވާނަމަ އެފަދަ މަޢުލޫމާތަށް މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ރައްކާތެރިކަމެއް ލިބިގެނެއް ނުވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނާ މަޢުލޫމާތެއް ގާނޫނީ ވަކީލަށް ލިބުނީ ސީދާ މުވައްކިލުގެ ފަރާތުން ކަމުގައިވިޔަސް ނުވަތަ ނުވިޔަސް ނުވަތަ އޭނާ ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތެއްގެ ކިބައިން ކަމުގައިވިޔަސް ނުވަތަ ނުވިޔަސް މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ލިބިދޭ އިމްތިޔާޒު އެ މަޢުލޫމާތަށް ލިބިގެންވާނެއެވެ.

(ރ) މުވައްކިލު ގާނޫނީ ވަކީލު [illegible] ނިމުމަކަށް އައި ކަމުގައިވިޔަސް، މުވައްކިލާއި ގާނޫނީ ވަކީލުގެ ދެމެދުގައި ބަދަލުކުރެވުނު މަޢުލޫމާތަށް މި މާއްދާގައި (ހ) ގެ ދަށުން ލިބިގެންވާ އިމްތިޔާޒު ދެމިއޮންނާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގައި [illegible] އިސްތިސްނާގެ ގާނޫނީ ވަކީލުގެ ދަށުން މަސްއޫލިއްޔަތު އޭނާގެ މުވައްޒަފުންނާއި އެހީތެރިންގެ މައްޗަށްވެސް ހިނގާނެއެވެ.

ގާނޫނީ ވަކީލު [illegible]
[illegible] ލިބިދޭ
ރައްކާތެރިކަން

135. (ހ) އެއްވެސް މީހަކު [illegible] ގާނޫނީ ވަކީލު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުކުރެވޭނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެހެން އޮތްނަމަވެސް، މީހަކު، އޭނާއަށް ޤާނޫނީ ލަފާދޭ މީހާ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ، އެ ހެކިބަސް ހޯދުމަށް ބޭނުންވާ ކަމާގުޅޭ މަޢުލޫމާތެއް ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ މިންވަރަކަށް ހާމަކުރުމަށް ނުވަތަ ހެކި އިތުރަށް ބަޔާންކުރުމަށް ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ މިންވަރަކަށް މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރުމަށް އެ ޤާނޫނީ ލަފާދޭ މީހާއަށް ކޯޓުން އެންގިދާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ޤާނޫނީ ވަކީލާއި އޭނާގެ މުވައްކިލާ ދެމެދު ޤާނޫނާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް ކުރުމަށް ރާވާފައިވާ ކަމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭހިނދަކު، އެކަމާ ގުޅުންހުރި ނިސްބަތަން މަޢުލޫމާތު ހާމަކުރުމަށް ކޯޓުން އެ ވަކީލުގެ މައްޗަށް ޙުކުމްކުރެވިދާނެއެވެ.

ނޫސްވެރިންނާއި ކުރެވޭ މުޢާމަލާތަށް ލިބޭ އިމްތިޔާޒު

136. (ހ) ނޫސްވެރިޔަކަށް ވަކި މަޢުލޫމާތެއް ދިން މީހާ އެ މަޢުލޫމާތު ދިނީ އޭނާއަކީ ކާކުކަން ހާމަނުކުރުމުގެ ކަމުގައި އެ ނޫސްވެރިޔާ ވެފައިވާ ވަޢުދެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ މަޢުލޫމާތު ދިން މީހާއަކީ ކާކުކަން އަންގައިދޭން ނުވަތަ ކާކުކަން އަންގައިދިނުމަށް އެހީއަކަށް ފެނޭން އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް ޝަރީޢަތަކުން ހާމަކުރުމަށް އެ ނޫސްވެރިޔާގެ މައްޗަށް ނުވަތަ އޭނާ ވަޒީފާ އަދާކުރާ ތަންގެ މައްޗަށް މަޖުބޫރެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، މައްސަލައެއްގެ ޚަސްމަކު ހުކުމަކާ ހުކުމްކުރުމުގެ މައްޗަށް ބިނާކަން، ޝަރީޢަތުން ފައިސަލާކުރުމަށް ގޮތެއް ކަނޑައެޅޭނެ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، ނޫސްވެރިޔާއަށް މަޢުލޫމާތު ދިން މީހާއަކީ ކާކުކަން ހާމަކުރުމުގައި އޮތް އާންމު މަޞްލަޙަތު އަންނަނިވި ކަންތައްތަކާ ބެހޭކަމުގައި ޝަރީޢަތުން ބޮޑުވާނަމަ، ނޫސްވެރިޔާއަށް މަޢުލޫމާތު ދިން މަސްދަރު ޝަރީޢަތަށް ހާމަކުރުމަށް ނޫސްވެރިޔާގެ މައްޗަށް ނުވަތަ އޭނާ ވަޒީފާ އަދާކުރާ ތަންގެ މައްޗަށް މަޖުބޫރުކުރެވިދާނެއެވެ.

(1) ނޫސްވެރިޔާއަށް މަޢުލޫމާތު ދިން މީހާއީ ކާކުކަން ހާމަކުރުމުގެ ސަބަބުން އެ މީހާއަށް ނުވަތަ އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ކޮށްފާނެ ނޭދެވޭ އަސަރުގެ މިންވަރު ކުޑަވުން؛

(2) ޚަބަރު ފަތުރާ ވަސީލަތްތައް ތެދުވެރިކޮށް ވާޖިބާއި ނުވަތަ ރައްޔިތުން އާންމުންނާ ހަމައަށް ގެނައުމާމެދު އަދި ވާޖިބާއެއްގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގައި މަޢުލޫމާތު ދޭ ފަރާތްތަކާ ހަމައަށް ނޫސްވެރިންނަށް ވާސިލުވުމުގެ ޤާބިލުކަމުން ކޮށްފާނެ ނޭދެވޭ އަސަރުގެ މިންވަރު ކުޑަވުން.

ހަތަރުވަނަ ބައި
ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑާއި ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާ

ސަތާރަވަނަ ބާބު
ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑު

މަދަނީ މައްސަލަ

137. (ހ) މަދަނީ މައްސަލައެއްގައި ދަޢުވާއެއް ސާބިތުވާނީ، މަދަނީ މިންގަނޑުންނެވެ.

(ށ) މަދަނީ މައްސަލައެއްގައި މަދަނީ މިންގަނޑުން ދަޢުވާއެއް ސާބިތުވުމަކީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ކަމެއް ވުޖޫދުގައި ނެތުމަށްވުރެ އެކަމެއް ވުޖޫދުގައި އޮތުން ގާތް ކަމަށް ކޯޓަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ހާލަތުގައި، އެފަދައިން ސާބިތުވާކަމަށް ކޯޓަށް ކަނޑައަޅައި މައްސަލަ ނިންމުމެވެ.

(ނ) މަދަނީ މިންގަނޑުން ކަމެއް ނިންމުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(1) މައްސަލައިގެ ބާވަތް؛

(2) މައްސަލައިގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ދިފާޢުގެ ބާވަތް؛

(3) މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ކަންކަމުގެ ނުވަތަ އެ މައްސަލަ ބިނާވެފައިވާ މައިގަނޑު އަސްލުތަކުގެ ބާވަތް؛

(4) ތުހުމަތުކުރެވުނު ކަންކަމުގެ ކުޑަބޮޑުމިން.

ޖިނާއީ މައްސަލަ

138. (ހ) މީހެއްގެ މައްޗަށް ޖިނާއީ ކުށެއް ސާބިތުވެއްޖެކަމަށް ކޯޓުން ކަނޑައަޅަންވާނީ، އޭނާ އެކުށް ކުރިކަން ޖިނާއީ މިންގަނޑުން ސާބިތުކޮށްދެވިއްޖެނަމައެވެ.

(ށ) ޖިނާއީ މިންގަނޑުން ކުށް ސާބިތުކޮށްދިނުން ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ދަޢުވާ އުފުލިފައިވާ މީހާ އެ ކުށް ކުރިކަން އެކަށީގެންވާ މިންވަރެއްގެ ޝައްކެއް ނެތި ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށެވެ.

(ނ) ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ދިފާޢު، ވުޖޫދުގައި ނުހުރުމަށްވުރެ ވުޖޫދުގައި އޮތް ކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ބާވަތުގައި، މައްސަލަ ނިންމަންވާނީ އޭނާއާ އެއްކޮޅަށެވެ. ނުވަތަ އޭނާގެ ދިފާޢު އޭނާއާ އެއްކޮޅަށް ސާބިތުވާ ކަމަށް ކޯޓުން ނިންމަންވާނެއެވެ.

މަދަނީ މައްސަލަތަކުގެ އިތުރުން ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި މަދަނީ މިންގަނޑު ތަޠްބީޤުކުރެވޭނެ ޙާލަތްތައް

139. (ހ) މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި 'މަދަނީ މިންގަނޑު' ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ކަމެއް ވުޖޫދުގައި ނުހުރުމަށްވުރެ ވުޖޫދުގައި އޮތުން ގާތްވުމުގެ މިންގަނޑަށެވެ.

(ށ) މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައިވެސް، އަދި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައިވެސް،

ކޯޓުގެ ކުރިމައްޗަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ވަކިވަކި ނުކުތާތަކުގެ ތެރެއިން ނުކުތާއެއް، ނުވަތަ ވަޤާއިޢުގެ ތެރެއިން ވަކި ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ނުވަތަ ނެތްކަން ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި ބަލާނެ މިންގަނޑަކީ މަދަނީ މިންގަނޑެވެ.

(ހ) މަދަނީ މައްސަލައެއްގައި، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ކޭސް ނުވަތަ މައްސަލައިގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ކޭސް މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ބަލާނީ، އެ ދެފަރާތުގެ މައްޗަށް ވަކިވަކިން މަދަނީ މިންގަނޑު ސާބިތުކުރެވެން ހުރި ކަންކަމުގެ މުޅި ޖުމްލަ ވަޒަންކުރާއިރު، މަދަނީ މިންގަނޑާ އެއް ފެންވަރަށް، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ކޭސް، ނުވަތަ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ކޭސް އެކަމެއް ސާބިތުވޭތޯއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގައި، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ކޭސް މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ބަލާނީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ވަކިވަކިން މަދަނީ މިންގަނޑު ސާބިތުކުރެވެން ހުރި ކަންކަމުގެ މުޅި ޖުމްލަ ވަޒަންކުރާއިރު، ޖިނާއީ މިންގަނޑުން އެ ދަޢުވާއެއް ސާބިތުވޭތޯއެވެ.

އިސްލާމްދީނުގައި ޙައްދު އަދި ޤިޞާޞް ކަނޑައަޅާފައިވާ ކުށްތައް ސާބިތުކުރުން

140. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 138 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އިސްލާމްދީނުގައި ޙައްދު ނުވަތަ ޤިޞާޞް ކަނޑައަޅާފައިވާ ކުށެއް މީހެއްގެ މައްޗަށް ސާބިތުކުރަންވާނަމަ، އަދި އެ ކުށުގެ އަދަބެއްގެ ގޮތުން ޤިޞާޞްގެ އަދަބު ނުވަތަ ޙައްދުގެ އަދަބު ދިނުމަށް ކޯޓުން ޙުކުމް ކުރެވޭނަމަ، އެ ކުށް އޭނާ ކުރިކަން އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް މިންވަރަށް ސާބިތުކޮށްދޭންޖެހޭނެއެވެ.

(ށ) އިސްލާމްދީނުގައި ޙައްދު ކަނޑައަޅާފައިވާ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ޒިނޭގެ ކުށް މީހެއްގެ މައްޗަށް ސާބިތުކުރެވޭނީ 4 (ހަތަރު) ޝާހިދުންގެ ހެކިބަހުން ނުވަތަ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ އަމިއްލަ އިޢުތިރާފުވުމުންނެވެ.

(ނ) ޒިނޭގެ ކުށް ފިޔަވައި، އިސްލާމް ދީނުގައި ޙައްދު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއް ނުވަތަ ޤިޞާޞް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއް މީހެއްގެ މައްޗަށް ސާބިތުކުރެވޭނީ 2 (ދޭއް) ފިރިހެނުންގެ ހެކިބަހުން ނުވަތަ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ އަމިއްލަ އިޢުތިރާފުންނެވެ.

(ރ) އިސްލާމް ދީނުގައި ޙައްދު ނުވަތަ ޤިޞާޞް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއް މި މާއްދާގެ (ހ) ނުވަތަ (ށ) ގެ ދަށުން މީހެއްގެ މައްޗަށް ސާބިތުވާ ކަމަށް ކޯޓުން ކަނޑައަޅަންވާނީ، އެ މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ހެކީންގެ ހެކިބަހަކީ، ނުވަތަ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން ވާ އިޢުތިރާފަކީ، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވާ ހެކިބަހެއް ނުވަތަ އިޢުތިރާފެއް ކަމުގައިވުމާއެކު، ޙައްދު ނުވަތަ ޤިޞާޞް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއްގެ އަދަބެއް ކަނޑައެޅުމުގައި ހެކީންގެ ހެކިބަހާއި ނުވަތަ އިޢުތިރާފުގައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ކަމާބެހޭ އެހެން ޤާނޫނުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ އެންމެހައި ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވާންވާނެއެވެ.

(ބ) އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހާ ހިނދަކު، މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އިސްލާމް ދީނުގައި ޙައްދު ނުވަތަ ޤިޞާޞް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެއް އެ އަކުރުގައި ބަޔާންކުރާ މިންގަނޑުން ސާބިތުނުވިނަމަވެސް، އެ ކުށް، މި ޤާނޫނުގެ 138 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޖިނާއީ މިންގަނޑުން ސާބިތުވާނަމަ، އެ ކުށަކަށް ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އެހެން އަދަބެއް ދެވިދާނެއެވެ.

ހެކިބަސް ދޭ މީހުންގެ އަދަދު

141. ކަމެއް ސާބިތުކުރުމަށް ހެކިބަސް ދޭ މީހުން ވަކި އަދަދަކަށް ބޭނުންވާކަމަށް އިސްލާމްދީނުގެ އަޙްކާމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަ، އެކަމެއް ސާބިތުކުރުމަށް އެ އަދަދަށް ހެކިބަސް ދޭ މީހުން ބޭނުންވާނެއެވެ.

އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ ހެކިބަސް

142. ކަމެއް ސާބިތުކުރުމަށް ވަކި އަދަދަކަށް ފިރިހެނުންގެ ހެކިބަސް ބޭނުންވާން ކަމަށް ނުވަތަ ވަކި އަދަދަކަށް އަންހެނުންގެ ހެކިބަސް ބޭނުންވާނެ ކަމަށް

އިސްލާމްދީނުގެ އަސާސްތަކުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަ، އެކަމެއް ސާބިތުކުރުމަށް އެ ޢަދަދަށް ފިރިހެނުންގެ ނުވަތަ އަންހެނުންގެ ހެކިބަސް ބޭނުންވާނެއެވެ. އެނޫން ހާލަތްތަކުގައި، ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންގެ ހެކިބަސް ހަމަހަމަވާނެއެވެ.

ޣައިރު މުސްލިމުންގެ ހެކިބަސް

143. މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ކަމެއް ސާބިތުކުރުމަށް ޣައިރު މުސްލިމުންގެ ހެކިބަސް ހުށަހެޅޭނީ ކަމަށް އިސްލާމްދީނުގެ އަސާސްތަކުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަންކަމާއި ބާވަތްތަކުގައި ފިޔަވައި އެނޫން ކަންކަމާއި ބާވަތްތަކުގައި، ޣައިރު މުސްލިމުންގެ ހެކިބަސް މުސްލިމުންގެ ހެކިބަހާ ހަމަހަމަވާނެއެވެ.

ހެކި ހުށަހެޅުމެއް ނެތި ސާބިތުވެގެންވާ ކަންކަން

144. (ހ) މައްސަލަ ހިނގާ ކޯޓު ނިސްބަތްވާ ޝަރުޢީ ދާއިރާގައި އާންމުކޮށް އެނގޭ އަދި ދެބަސްވުމެއް ނެތި ގަބޫލުކުރާ ކަންކަމާއި، އެ މަސްދަރުތަކުގެ ޞައްޙަކަމާމެދު ޝައްކު އުސޫލުން ސުވާލުއުފެދޭ މަސްދަރުތަކުން ޞައްޙަކަމާއެކު އަދި އިތުރު ސާބިތުކުރުމަކާ ނުލައި އެނގެންހުރި ކަންކަމަކީ، ހެކި ހުށަހެޅުމަކާ ނުލައި، ކޯޓަށް ސާބިތުވެގެންވާ ކަންކަން ކަމުގައި ބެލެވޭނެ ކަންކަމެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، އަންނަނިވި ކަންކަމަކީ، ހެކި ހުށަހެޅުމަކާ ނުލައި، ސާބިތުވެގެންވާ ކަންކަން ކަމުގައި ބެލެވޭނެ ކަންކަމެވެ.

(1) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ އެންމެހައި ޤާނޫނުތަކާއި، ކުރިން ޢަމަލުކުރަމުންދިޔަ އެންމެހައި ޤާނޫނުތަކާއި، އަދި ޤާނޫނުތަކުން ބާރު ލިބިގެން ހަދާ ގަވާއިދުތަކެވެ؛

(2) ދައުލަތުގެ ނިޝާނާއި، ވެރިކަން ހިންގާ ޚަޒާނާގެ ސިއްކައާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކުގެ ސިއްކައާއި،

ޝަރުޢީ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ އިދާރާތަކުގެ ސިއްކައާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި އެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކުގެ ސިއްކައާއި، ޤާނޫނަކުން ބާރު ލިބިގެން ބޭނުންކުރާ އެނޫންވެސް ސިއްކައާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޤާއިމުކޮށްފައިވާ ބޭރު ޤައުމުތަކުގެ އެމްބަސީތަކުގެ ސިއްކަ؛

(3) ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޤާމަށާއި، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނާއިބުގެ މަޤާމަށް އިންތިޚާބުކުރާ މީހުން؛

(4) ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހަށް އައްޔަނުކުރާ މީހުން؛

(5) މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުތަކަށް އައްޔަނުކުރާ މީހުން؛

(6) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ދިދައާއި ޤައުމީ ބަހާއި ދައުލަތުގެ ދީން؛

(7) ޤުދުރަތީގޮތުން ކަންހިނގާ ގޮތާއި، ޤުދުރަތީގޮތުން ގަޑިތައް ބެހިފައިވާ ގޮތާއި، ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގޮތުން ވަގުތުތައް ބަހާފައިވާ ޒޯނުތަކާއި، ޖިއޮގްރަފީގޮތުން ދުނިޔޭގެ ބައްރުތަކާއި ޤައުމުތައް ބަހާލެވިފައިވާ ގޮތް؛

(8) ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ރަސްމީ ބަންދު ދުވަސްތަކާއި މުނާސަބަތުތަކާއި ހަފްތާގެ ހަފްތުވަސް ތަރުތީބުވެ ހިނގަމުންދާ ގޮތް؛

(9) ދިވެހިރާއްޖެއިން ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތައް؛

(10) ދިވެހިރާޖޭއިން ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގަވާއިދުތައް؛

(11) ދިވެހިރާއްޖޭއިން ޑިޕްލޮމެޓިކް ގުޅުން ޤާއިމުކޮށްފައިވާ ޤައުމުތައް؛

(12) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކުގެ ފަނޑިޔާރުންނާއި، ރަޖިސްޓްރާރުންނާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވަކާލާތުކުރުމުގެ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ ޤާނޫނީ ވަކީލުން؛

(13) ހެއްކެއް ހުށަހެޅުމަކާ ނުލައި ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުކުރަންވާނެ ކަމަށް އެނގެން ޤާނޫނަކުން ކަނޑައަޅާ ކޮންމެ ކަމެއް.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ވަކި ކަމަކީ ހެކި ހުށަހެޅުމަކާ ނުލައި، ކޯޓަށް ސާބިތުވެގެންވާ ކަންކަން ކަމުގައި ކޯޓުން އަމިއްލައަށް ބެލިދާނެއެވެ. ނަމަވެސް ވަކި ކަމަކީ ހެކި ހުށަހެޅުމަކާ ނުލައި، ކޯޓަށް ސާބިތުވެގެންވާ ކަންކަން ކަމުގައި ބަލައިގަތުމަށް އެދި ކަމާގުޅޭ މަޢުލޫމާތާއެކު ޚަސްމުން ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

އެގާރަވަނަ ބާބު

ސާބިތުކޮށްދިނުމުގެ ޒިންމާ

އަސްލު އުޞޫލު

145. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ އެހެންވެސް ޤާނޫނެއްގައި އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހިނދަކު، ތިމާއަށް ލިބިދޭ ޤާނޫނީ ހައްޤެއް ނުވަތަ އަނެއް މީހާ އުފުލަންޖެހޭ ޤާނޫނީ ޒިންމާއެއް އޮތް ކަމަށްބުނެ ދަޢުވާއެއް އުފުލައިފިނަމަ، އެ ކަމެއް އެގޮތަށް އޮތްކަން ސާބިތުކޮށްދޭނީ އެ ދަޢުވާއެއް އުފުލާ ފަރާތުންނެވެ.

(ނ) ވަކި ކަމެއް ވުޖޫދުގައިވާކަން ނުވަތަ ނުވާކަން ސާބިތުކުރުން ލާޒިމުވާ ޙާލަތްތަކުގައި، އެކަމެއް ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާ އޮންނާނީ، މި ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ އެހެންވެސް ޤާނޫނެއްގައި އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، އެކަމެއް ވުޖޫދުގައިވާކަމަށް ނުވަތަ ނުވާކަމަށް ބުނާ ފަރާތުގެ ކިބައިގައެވެ.

(ރ) މި ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ އެހެންވެސް ޤާނޫނެއްގައި އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، ދައުވާއެއް ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާ އޮންނާނީ، އެ ދައުވާ އެ ދައްކަވާ ބިނާކުރައްވާ ކަމަކާ ގުޅިގެން މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ދެ ޚަސްމުންކަށް އެއްވެސް ޝަކުވާއެއް ހުށަހެޅިއްޖެނަމަ، އެ ޚަސްމުކަށް ދެކޮޅަށް އެ މައްސަލަ ސާބިތުކުރާން ޚަސްމުކުރެވެ.

(ބ) ވަކި ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ހެކިބަސް ދޭ މީހަކު އެހެން ކަމެއް ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ޖެހުނީ އެ ހެކިބަސް ދޭ ކަމަކާ ސާބިތުކޮށްދިނުން ނެތިނަމަ، އެކަމެއްވެސް ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާ އޮންނާނީ، އެ ހެކިބަސް ދޭ މީހާއަށެވެ.

(ޅ) ޒިނާއި ކުށެއްގެ ދައުވާ އިޖުރާއެއްގެ މައްޗަށް އުފުލިފައިވާ މީހަކު، ޤާނޫނުތެރެއިން ނުވަތަ އެ ކުށް ކަށަވަރުކޮށް އެހެންވެސް ޤާނޫނަކުން އެ ކުށާ ގުޅޭގޮތުން ލިބިދޭ ދިފާޢުއެއް ހުށަހަޅާ ލިބިދޭ ކަމަށް ބުނާނަމަ، ހުށަހަޅާ އެ ދިފާޢު ލިބިދޭކަން ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާ އޮންނާނީ، ހުށަހަޅާ މީހާއަށެވެ. އެގޮތަށް ދިފާޢު އޮތްކަން މަދުވެސް މިންވަރަށް ހުށަހަޅާ ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްފަހު، ހުށަހަޅާ އެ ދިފާޢު ލިބިގެން ނުވާކަމަށް ޝައްކުން ކަނޑައަޅަންވާނީއެވެ.

(ކ) ވަކި ކަމެއް އޮތީ ވަކި ގޮތަކަށްކަން ޚާއްސަކޮށް އެނގޭ ކަމެއްގައި، އެއްބަސްވުމަކަށް އެކަމެއް ކުރި ނުވަތަ ނުކުރި ފަރާތަކީ މިހާރު އެކަން ކުރި ނުވަތަ ނުކުރި ފަރާތް ކަމަށް ބުނާ ޝަރީޢަތަށް އެކަން

ސާބިތުކޮށްދިނުމަކީ އެކަން އެގޮތަށް ކުރި މީހާގެ ޒިންމާއެކެވެ.

ބާރް ބަ އުފުލުން **146.** (ހ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދެވަނަ ބާބުގެ ދަށުން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަމުގެ ތެރެއިން ޙައްޤެއް ނުވަތަ މިނިވަންކަމެއް ހިފެހެއްޓިފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ދައުވާތަކުގައި، އެ ޙައްޤެއް ނުވަތަ މިނިވަންކަމެއް ހިފެހެއްޓިފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށްކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަކީ ދައުލަތުގެ ނުވަތަ އެ ޙައްޤެއް ނުވަތަ މިނިވަންކަން ހިފެހެއްޓި ފަރާތުގެ ޒިންމާއެކެވެ.

(ށ) ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްގެން ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތަކުގައި، ދައުވާކުރާ ފަރާތް ވަޒީފާއިން ވަކިކުރީ އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް އޮވެގެންކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަކީ ވަޒީފާދޭ ފަރާތުގެ ޒިންމާއެކެވެ.

ފަސްވަނަ ބައި
އެހެނިހެން ކަންކަން

ނަވާރަވަނަ ބާބު
އާންމު ކަންކަން

ޓްރައިބިއުނަލްތަކާއި ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ހިނގުން **147.** އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހާ ހިނދަކު، މި ޤާނޫނުގައި ކޯޓުތަކަށް ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލަށް ނިސްބަތްކޮށް، ހެކިބަސް ނެގުމާއި، ހެކި ހުށަހެޅުމާއި، ހެކި ބަލައިގަތުމާއި، ހެކި ވަޒަންކުރުމުގައި ކޯޓުތަކުން ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލުން ތަބާވާންޖެހޭ އުސޫލުތައް ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެންމެހައި ކަންކަމާއި، ކޯޓުތަކުން ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލުން ބަލައިގަންނަ ހެކީގައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ޝަރުޠުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެންމެހައި ކަންކަމާއި، ހެކި ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާއާއި ސާބިތުކުރުމުގެ މިންގަނޑުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެންމެހައި ކަންކަމުގައި، ކަމާގުޅޭ ޓްރައިބިއުނަލްތަކުން ޓްރައިބިއުނަލްތަކުގެ މައްޗަށް ހިނގާނެއެވެ. އަދި ކަމާގުޅޭ ޓްރައިބިއުނަލްތަކުން،

ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުގެ ތެރެއިން މައްސަލަ ބަލާ އެނޫންވެސް ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ހިނގާނެއެވެ.

ގަވާއިދު ހަދައި ހިންގުން

.148 (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކޯޓުތަކުން އަދާކުރަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާ ގުޅިގެން ކޯޓުތަކުން ހަދަންޖެހޭ އިޖުރާއީ ކަންކަމާގުޅޭ ގަވާއިދުތައް، ހަދައި ހިންގާނީ، މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުނުވާ ގޮތެއްގެމަތިން، އެ ކޯޓުތަކުންނެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް، މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާތާ 3 (ތިނެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހަދައި، އާންމުކޮށް އިޢުލާނު ކުރަންވާނެއެވެ.

އުވާލެވޭ ޤާނޫނު

.149 މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމާއެކު، އަންނަނިވި ދެ ޤާނޫނު އުވޭނެއެވެ.

(ހ) ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/76 (ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނު)؛

(ށ) ޤާނޫނު ނަންބަރު 14/72ޖ (އަންހެނުންގެ ހެކިބަހުގެ ޤާނޫނު).

ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން

.150 މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާނީ، މި ޤާނޫނު ފާސްކޮށް، ތަސްދީޤުކޮށް، ދިވެހިސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 6 (ހައެއް) މަސް ދުވަސް ހަމަވާ ތާރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.

މާނަކުރުން

.151 މި ޤާނޫނުގައި އިބާރާތެއް ނުވަތަ ލަފުޒެއް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތުން ކަނޑައެޅިގެން އެހެން މާނައެއް ދޭހަނުވާހާހިނދަކު، އަންނަނިވި އިބާރާތްތަކާއި ލަފުޒުތަކަށް ދީފައިވަނީ، އެ އިބާރާތްތަކާއި ލަފުޒުތަކާ ގުޅިގެން، ތިރީގައި ދީފައިވާ މާނަކުރުމެވެ.

(ހ) "ހާޒިރުކުރުވުން ނެތް މީހުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ 118 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ މީހުންނެވެ.

(ޏ) "ޚަޞްމު" ނުވަތަ "ޚަޞްމުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއްގައި ދައުވާކުރާ ފަރާތް ނުވަތަ ފަރާތްތަކާއި ދައުވާލިބޭ ފަރާތް ނުވަތަ ފަރާތްތަކަށް ޖުމްލަކޮށް، އަދި އެއިން ކޮންމެ ފަރާތަކަށް ވަކިން ނިސްބަތްކުރެވޭ ގޮތަށެވެ.

(ސ) "ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޤާނޫނު ހެދުމުގެ އެންމެހައި ބާރު ލިބިދީފައިވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށެވެ.

(ޑ) "ބޮޑީ ސާމްޕަލް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ލޭގެ ސާމްޕަލް ނުވަތަ ބޮޑުގެ ނުވަތަ ހަރިގަނޑުގެ އެހެން ތަނަކުން ނެގޭ އިސްތަށިގެ ސާމްޕަލް ނުވަތަ ސްވޮބް [illegible] މީހެއްގެ އަނގައިގައިވާ ކުޅުން ނުވަތަ ހުރެވިފައިވާ އެހެން ގުނަވަނަކުން ނުވަތަ ނިޔަފަތީގެ ދަށުން ނަގާ ސާމްޕަލްތަކަށެވެ.

(ޒ) "ކުށުގެ ފައި" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ކުށެއް ހިންގުމާ ގުޅިގެން، އެ ކުރާ ގުޅުންހުރި ވާޤިޢާއިން ނުވަތަ މާއްދީ ހެކިތައް ނުވަތަ އެއްޗެހި އޮތް ކޮންމެ ތަނެއް ކަމަށް، ކަމާގުޅޭ ފާޑުން ގަބޫލުކުރެވޭ ތަނެއްގައި ބައެއް ތަކެތި ބެހެއްޓުމަށް، ފަރުދީ އިދާރާއަކުން ކަނޑައަޅާ ކޮންމެ ތަނަކަށެވެ.

(ޓ) "ކޮންޓްރެކްޓު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްސް ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން ކޮންޓްރެކްޓެއް ކަމަށް ބެލެވޭ ކޮންމެ މުޢާމަލާތަކަށެވެ.

(ޔ) "ކޮމްޕިއުޓަރު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މައުލޫމާތު ބަލަހައްޓާ ބޭނުންކުރާ އިލެކްޓްރޯނިކް، މެގްނެޓިކް، އޮޕްޓިކަލް ނުވަތަ އިލެކްޓްރޯކެމިކަލް ސާމާނާއި، މިފަދަ ގުޅުން ހުރި ތަކެއްޗާއި، އަދި ހިސާބު ހެދުމުގައި ހަމަ ބޭނުންކުރެވޭ ބާވަތްތައް ހިމެނޭ ކުރެވޭ ތަކެތީގައި، މައުލޫމާތު ރައްކާކުރުމާއި އަދި މައުލޫމާތު ފޮނުވާ ފިޔަވަޅު ގުޅުން ހުރި ނުވަތަ އެ ޢަމަލުތަކެއް

ތަކެއްޗާއި ގުޅޭގޮތުން މިފަދަ ކަމެއްކުރުމާ ތަކެއްޗަށެވެ. ނަމަވެސް އެ މާނައިގައި ތިރީގައި ބަޔާންކުރާ އެއްޗެހި ނުހިމެނޭނެއެވެ.

(1) އޮޓޯމޮބިލް ބައިފްރައިބަރު، ބައިފްސްބަރު؛

(2) ހިފާގެންގެ ކަލިޔަހުޅޭބަރު؛

(3) ފްރީގްރާމްކުރެވޭ ނުވަތަ މަޝްރޫއު ރައްކާކުރެވޭ ގޮތުގެ ތަކެތި؛

(4) އެހެންވެސް މި ބާވަތުގެ ތަކެތި ކަމުގައި މިނިސްޓަރު ކަނޑައަޅައި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓު މެދުވެރިކޮށް އިޢުލާނުކުރާ ތަކެތި.

(މ) "ކޯޓު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) އާއި އެހެނިހެން ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ އެންމެހައި ޝަރުޢީ ކޯޓުތައް ހިމެނޭ ގޮތުންނެވެ.

(ފ) "އިނގިރޭސި ނުސްޚާ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އަސްލީ އަދި ޤަވާޢިދުގެ ނުސްޚާއި އިނގިރޭސިބަހަށް ހުރިހާ ތަރުޖަމާކޮށްފައިވާ ރަސްމީ ނުސްޚާއަކީ އަރަބޯގެން ނޫނީ ނުސްޚާއަށެވެ.

(ދ) "އޮތޯރިޓީގެ ބޯޑު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އެކްސް-ރޭ، ސެކްޝަން ނުވަތަ އޮތޯރިޓީ ދަށުގައިވާ އެ ނުހުންނަވާ ބޯޑަށެވެ.

(ތ) "އޮތޯރިޓީގެ ސަބްސިޑީ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ހަރަކާތްތަކުގެ އޮތޯރިޓީއަށް އެއްބާރު ފުރުޞަތުގެ ނުވަތަ އެދުނުވަލު ހަރަކާތްތަކުގެ އޮތޯރިޓީން ނަގާ ސަބްސިޑީއަށެވެ.

(ޙ) "[illegible]" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، [illegible] [illegible] [illegible] ސަބަބާއި، އޭނާގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(ޚ) "އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ކީރިތި ޤުރުއާނާއި [illegible] ރަސޫލާގެ ސުންނަތުގައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތާއި އުޞޫލުތަކާއި، މި [illegible] އަސްލުން [illegible] އުޞޫލުތަކެވެ.

(ޛ) "[illegible]" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(ޜ) "[illegible]" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(ޝ) "[illegible]" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible].

(ޞ) "ފަނޑިޔާރު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ސުޕްރީމް ކޯޓާއި، ހައި ކޯޓާއި، [illegible] [illegible] ޤާނޫނުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ކޮންމެ ކޯޓެއްގައި ޝަރީޢަތް ކުރުމަށްޓަކައި ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން [illegible] [illegible] ފަނޑިޔާރުންނާއި، [illegible] [illegible].

(ޗ) "ޓްރާންސިޓް ހެކި" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޓްރާންސިޓް ޕްރޮސީޖަރއް މެދުވެރިކޮށް ހޯދޭ ހެއްކަހެވެ.

(ޘ) "ފުލުހުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގައި ފުލުހުންގެ ގޮތުގައި ވަޒީފާ އަދާކުރާ މީހުންނަށެވެ.

(ޙ) "ކޯޓު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓު ކޯޓަކާއި [illegible] ކަމެއްގެ [illegible] [illegible] ކޯޓު އެއްޗަކަށެވެ.

(ޚ) "ދައުލަތުގެ އިދާރާ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވެރިކަން ހިންގާ ފަރާތާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި ޝަރުޢީ އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމުގެ ބާރުގައި ހިމެނޭ އެންމެހައި އިދާރާތަކާއި، މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާއި މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުތަކާއި ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން އިންތިޚާބުކުރާ ކައުންސިލުތަކާއި އެ ތަންތަނާއި ގުޅިފައިވާ އެންމެހައި އިދާރާތައް ހިމެނޭ ގޮތުގެމަތިންނެވެ. އަދި، އެ ތަނެއް ހިންގުމުގައި ދައުލަތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއް އަދާކުރާ ކޮންމެ ތަނަކާއި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ހިންގާ ކޮންމެ ތަނަކާއި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން އެހީ ލިބިގެން ހިންގާ ކޮންމެ ތަނެއްވެސް ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.

(ޛ) "ރިކޯޑު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އަންނަނިވި ވަސީލަތްތަކެއް ހިމެނޭގޮތުން، އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ މައުލޫމާތެއް ރިކޯޑްކޮށްފައިވާ އެއްޗަކަށެވެ.

(1) [illegible] ނަންބަރު [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible] ނަންބަރު [illegible] ނަންބަރު [illegible] [illegible] [illegible])؛

(2) އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތަކުން ވާސިލުވުވާ ގޮތަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ކޮމްޕިއުޓަރު ފައިލެއް؛

(3) ފޮޓޯ؛

(4) އަޑު ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން ޑޭޓާއެއް ރައްކާކުރެވިފައިވާ ޑިސްކެއް ނުވަތަ ޓޭޕެއް ނުވަތަ ފިލްމެއް ނުވަތަ ރޯލެއް؛

(5) މަންޒަރު ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން ޑޭޓާއެއް ރައްކާކުރެވިފައިވާ ފިލްމެއް ނުވަތަ ނެގެޓިވެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް އެއްޗެއް.

(ޖ) "ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލިސް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ މީހާ ހައްޔަރުކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މަތިންކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޒިރުކޮށް، އެކަމާމެދު ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމަށް ބާއްވާ މަޖިލިސް ހިމެނޭގޮތުން، ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މަދަނީ ނުވަތަ ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގައި ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމަތީގައި ބާއްވާ ހަމަ ކޮންމެ އަޑުއެހުމެއް ނުވަތަ ކޮންމެ މަޖިލީހެއް ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.

(ޗ) "ޑީ.އެން.އޭ." ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޑީއޮކްސީރައިބޯނިއުކްލިއެކް އެސިޑް (deoxyribonucleic acid) އަށެވެ.

(ހހ) "ޑީ.އެން.އޭގެ މައުލޫމާތު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ބޮޑީ ސާމްޕަލް ބޭނުންކޮށްގެން ލިބޭ ޑީ.އެން.އޭގެ ތަރުތީބުތަކުން ލިބޭ ޖެނެޓިކް މައުލޫމާތަށެވެ.

(ށށ) "ޖިނާއީ މައްސަލަ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އުފުލާ ދައުވާއަކަށެވެ. ނުވަތަ

އެފަދައިން އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާއެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ހިންގާ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާތަކަށް ޖުމްލަކޮށެވެ.
